

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Komparace environmentální politiky vybraných zemí

**The comparasion of environmental policies in selected
countries**

Bc. Barbora Jíchová

Plzeň 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Barbora JÍCHOVÁ**
Osobní číslo: **K13N0072P**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Komparace environmentální politiky vybraných zemí**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Analyzujte vznik a vývoj environmentální politiky.
2. Proveďte komparaci environmentální politiky ve vybraných zemích.
3. Charakterizujte významné environmentální programy vybraných zemí.
4. Představte směrnice SASB a jejich aplikaci.
5. Zhodnoťte dopad zvolené směrnice na vybraný podnikatelský subjekt.

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- **EKINS, Paul; SPECK, Stefan.** *Environmental tax reform (ETR): a policy for green growth.* New York: Oxford University Press, 2011. 371 p. ISBN 01-995-8450-8
- **FIELD, Barry C; FIELD, Martha K.** *Environmental economics: an introduction.* 6th ed. New York, NY: McGraw-Hill/Irwin, 2013. 492 p. ISBN 978-0-07-351148-1
- **LÁCHOVÁ, Lenka.** *Daňové systémy v globálním světě.* Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 271 s. ISBN 978-80-7357-320-1
- **MOOIJ, Ruud A.** *Environmental taxation and the double dividend.* 1st ed. New York: Elsevier Science BV, 2000. 292 p. ISBN 04-445-0491-5
- **RUSSELL, David.** *Towards ecological taxation: the efficacy of emissions-related motor taxation.* Burlington, VT: Gower, 2011. 234 p. ISBN 978-056-6089-800

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jitka Zborková, Ph.D.**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **25. října 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **24. dubna 2015**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Komparace environmentální politiky vybraných zemí“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne.....

.....
podpis autora

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala své vedoucí diplomové práce Ing. Jitce Zborkové, Ph.D za věcné připomínky a věnovaný čas. Dále bych zde chtěla poděkovat své rodině za podporu během mého studia.

Obsah:

Úvod.....	8
1 Definice environmentální politiky	11
1.1 Koncepce environmentální politiky	11
1.2 Nástroje environmentální politiky.....	12
1.2.1 Administrativní nástroje	12
1.2.2 Ekonomické nástroje.....	13
1.2.3 Dobrovolné nástroje.....	13
1.2.4 Informační nástroje	14
1.2.5 Organizační a institucionální nástroje.....	14
2 Geneze environmentální politiky.....	15
2.1 Nástin geneze environmentálních politik v Evropě	15
2.2 Rozvoj environmentálního myšlení v USA	17
2.3 Environmentální politika v rozvojových zemích	19
2.4 Vznik mezinárodní environmentální politiky a její subjekty.....	21
2.4.1 Organizace spojených národů OSN	22
2.4.2 Organizace OECD	24
2.4.3 Evropská unie a environmentální politika	26
3 Komparace environmentálních politik vybraných zemí.....	32
3.1 Hlavní ukazatele jednotlivých ekonomik.....	32
3.2 Rozvoj environmentálních politik vybraných zemí	34
3.2.1 Environmentální politika v Nigérii	34
3.2.2 Environmentální politika v Japonsku	36
3.2.3 Environmentální politika v Dánsku	38
3.2.4 Environmentální politika v USA	41

3.3	Nástroje environmentálních politik vybraných zemí	42
3.3.1	Nigerijské nástroje environmentální politiky	43
3.3.1.1	Institucionální nástroje.....	43
3.3.1.2	Legislativní zajištění	44
3.3.1.3	Environmentální programy	44
3.3.2	Japonské environmentální nástroje.....	45
3.3.2.1	Institucionální nástroje.....	45
3.3.2.2	Legislativní zajištění	46
3.3.2.3	Environmentální programy	47
3.3.3	Environmentální nástroje Dánského království.....	47
3.3.3.1	Institucionální nástroje.....	47
3.3.3.2	Legislativní zajištění	49
3.3.3.3	Environmentální programy	50
3.3.4	Environmentální nástroje v USA.....	51
3.3.4.1	Institucionální nástroje.....	51
3.3.4.2	Legislativní zajištění	54
3.3.4.3	Environmentální programy	55
3.4	Indikátory kvality životního prostředí vybraných zemí	56
3.5	Vyhodnocení komparativní analýzy environmentálních politik	59
4	Koncepční rámec environmentálních směrnic SASB.....	61
4.1	Účetnictví udržitelného rozvoje	61
4.1.1	Účel účetnictví udržitelného rozvoje	61
4.1.2	Vztah účetnictví pro udržitelný rozvoj s finančním účetnictvím.....	62
4.2	Uživatelé standardů pro účetnictví udržitelného rozvoje SASB.....	63
4.3	Klíčové definice vykazování udržitelného rozvoje v rámci standardů SASB .	63
4.4	Vývoj standardů SASB	67

4.5	Struktura Standardů SASB.....	68
5	Aplikace standardů SASB	69
5.1	Úvod do problematiky udržitelného rozvoje hotelnictví	70
5.1.1	Dimenze životního prostředí.....	71
5.1.1.1	Management spotřeby vody a energie	72
5.1.1.2	Ochrana ekosystémů a adaptace na změny klimatu.....	72
5.1.2	Dimenze lidského kapitálu.....	73
5.2.1.1	Spravedlivé pracovní praktiky	73
5.2	Účetní standardy udržitelného rozvoje pro obor hotelnictví.....	74
5.2.1	SASB standardy zahrnuté v povinných formulářích SEC	74
5.2.2	SASB metriky aktivity podniku.....	75
5.2.3	Účetní metriky témat udržitelnosti	75
5.2.3.1	Metriky využívání energie a vody	76
5.2.3.2	Metriky v oblasti ochrany ekosystémů a adaptace na změny klimatu....	77
5.2.3.3	Spravedlivé pracovní praktiky	78
6	Aplikace směrnice SASB na vybraný podnikatelský subjekt.....	80
6.1	Téma udržitelnosti v povinném formuláři SEC 10 – K	81
6.2	Zpráva o udržitelnosti	82
6.3	Komparace současného vykazování témat udržitelnosti a vykazování dle směrnic SASB.....	83
6.4	Potenciální dopad zavedení směrnic SASB	86
	Závěr	88
	Seznam tabulek	90
	Seznam obrázků.....	91
	Seznam použitých zkratk	92
	Seznam použité literatury	94

Úvod

Problematika životního prostředí a udržitelného rozvoje je aktuální globální problematikou. V rozvinutých zemích v důsledku průmyslové výroby a neefektivního využívání přírodních zdrojů dochází k poškozování životního prostředí a nadměrnému čerpání neobnovitelných zdrojů, v rozvojových zemích dochází k neúměrnému využívání přírodních ekosystémů s dalekosáhlými důsledky na životní prostředí. Přírodní ekosystémy a zdroje jsou přitom pro lidstvo velmi významné, jelikož je využívá při vykonávání většiny svých činností a kvalita životního prostředí má bezprostřední vliv na životní úroveň obyvatelstva. Témata životního prostředí, stejně jako záležitosti udržitelného rozvoje, nabývají lokálního i globálního charakteru.

Přírodní ekosystémy a zdroje jsou lidstvem čerpány v rámci produkce statků a služeb, které lidstvo využívá a spotřebovává. Při této produkci jednotlivé podnikatelské (i jiné) subjekty využívají přírodní zdroje jako vstupní faktor v rámci výroby či poskytování služeb. Velice často zároveň při této produkci dochází k vypouštění vedlejších produktů (škodlivin) do životního prostředí. V rámci tohoto čerpání přírodních zdrojů a vypouštění škodlivin do prostředí dochází k nenávratnému poškození přírodních ekosystémů. Další problematikou pak je, že tyto subjekty v rámci své činnosti využívají neobnovitelné přírodní zdroje, které jsou nadměrně spotřebovávány. Tento způsob využívání přírodních ekosystémů a zdrojů současných generací pak ohrožuje zachování životního prostředí pro generace budoucí, stejně jako zachování dostatečných zdrojů potřebných pro uspokojování potřeb těchto budoucích generací. Problematika udržitelného rozvoje souvisí se snahou společnosti zachovat rozmanitost přírody a přirozené funkce ekosystémů pro budoucí generace a zachování možnosti současných i budoucích generací uspokojení základních životních potřeb.

Tato diplomová práce je zaměřena na výkon environmentálních politik a udržitelný rozvoj na makroekonomické úrovni a aplikaci udržitelného rozvoje na mikroekonomické úrovni. Hlavním cílem této práce je zhodnocení stavu a vývoje environmentálních politik ve vybraných zemích a aplikace aktuálních environmentálních směrnic udržitelného rozvoje na vybraný podnikatelský subjekt. Práce se zabývá environmentálními politikami a udržitelným rozvojem na úrovni makroekonomické z toho důvodu, že jednotlivé země tvoří základy pro environmentální výkon svého regionu za použití legislativních aj. nástrojů. Zároveň se práce zabývá

tímto výkonem i na úrovni mikroekonomické, jelikož činnost podnikatelských subjektů má významný vliv a dopad na přírodní ekosystémy a je zapotřebí, aby podniky byly schopny a ochotny převzít odpovědnost za tyto následky na přírodní ekosystémy, které svoji aktivitou způsobují.

Cílem první části práce je představit environmentální politiku. V této kapitole autorka tento pojem definuje a popisuje jeho nejvýznamnější nástroje, které se využívají při realizaci environmentálních politik.

Druhá část práce se zabývá genezí environmentálních politik v Evropě, USA a rozvojových zemích. V důsledku nutnosti globálního přístupu k environmentální problematice a udržitelnému rozvoji je v této kapitole nastíněn vývoj mezinárodních environmentálních politik a jejich významných subjektů. Cílem této části je nastínit vznik a vývoj environmentálních politik ve vybraných regionech a globálního přístupu k této problematice.

Výstupem třetí části práce je analýza a komparace výkonu environmentálních politik vybraných zemí. Tato kapitola zkoumá vývoj environmentálních politik v jednotlivých zemích, významné využívané nástroje a dále jsou zde charakterizovány nejvýznamnější environmentální programy.

V závislosti na vysokém podílu negativních důsledků na životní prostředí způsobených činnostmi podnikatelských subjektů a jejich nadměrnému čerpání přírodních zdrojů se následující kapitoly zaměřují na problematiku udržitelného rozvoje v souvislosti s činnostmi podnikatelských subjektů. Tyto kapitoly jsou zaměřeny na americké směrnice účetnictví udržitelného rozvoje, jejichž účelem je právě zvýšení výkonu podnikatelských subjektů v této oblasti. Jedná se o velice aktuální záležitost, kdy některé směrnice jsou stále ve fázi vývoje, která postihuje průmyslovou a ekonomickou velmoc USA, jež v současnosti nedosahuje dostatečného výkonu v oblasti ochrany životního prostředí a zajištění udržitelného rozvoje.

Cílem čtvrté a páté části práce je seznámit s koncepčním rámcem těchto standardů účetnictví udržitelného rozvoje, jejich vývojem, strukturou a jejich teoretickou základnou. V této části jsou podrobněji rozebrány standardy pro vybraný obor, popsány jednotlivé metriky a význam směrnic pro dané odvětví.

Šestá část práce se zabývá aplikací těchto směrnic na konkrétní podnik. Autorka pro tuto případovou studii vybrala typického zastupitele vybraného oboru. Studium veřejně přístupných dat autorka zhodnotila v současnosti vykazované informace o udržitelném rozvoji a provedla komparaci s požadovaným publikováním informací v rámci standardů SASB. Závěrem kapitoly je zhodnocení potenciálního dopadu zavedení dané směrnice na tento vybraný subjekt.

Autorka tuto práci tvořila na základě studia odborných zdrojů, přičemž převládají zdroje elektronické. To je způsobeno zejména tím, že environmentální politika a udržitelný rozvoj je velice živá záležitost a prostřednictvím elektronických zdrojů je možné získat velice aktuální informace. Praktická část práce byla vytvořena rozбором veřejně dostupných informací vybrané společnosti a komparací s požadavky směrnic účetnictví udržitelného rozvoje.

1 Definice environmentální politiky

Politikou obecně rozumíme proces zaměřený na rozhodování určité skupiny lidí v souvislosti se záměry, které byly v dané oblasti vymezeny. Environmentální politika je politika zabývající se péčí o životní prostředí a o jeho ochranu. Je to soubor opatření, kterými se vědomě působí na chování lidí a jiných subjektů tak, aby při svých činnostech nepoškozovali životní prostředí či se podíleli na jeho ochraně nebo ozdravování. Tento soubor opatření obvykle působí na úrovni určitého celku - podniku, regionu, národu či nadnárodního celku (EnviWeb, 2012).

Pojem poškozování životního prostředí přitom označuje znehodnocování přírodních ekosystémů prostřednictvím čerpání neobnovitelných surovin a naopak vnášení do těchto ekosystémů látek škodlivých, např. nerozložitelné látky, jedy atp. (EnviWeb, 2012).

1.1 Koncepce environmentální politiky

Environmentální politika má zásadní úlohu při vytváření politik, jejichž cílem je zlepšování kvality životního prostředí. Při tvorbě environmentální politiky je k dispozici enormní rozsah a rozmanitost veřejných programů a nástrojů zaměřených na otázky životního prostředí na různých úrovních státní správy. Jednotlivé programy a politiky se velice liší ve své účinnosti a efektivnosti. Je zapotřebí při tvorbě environmentálních politik dbát na zachování nákladové efektivnosti. Pokud nebude při tvorbě a realizaci environmentální politiky dodržena nákladová efektivita, tak daný program dosáhne mnohem menšího zlepšení životního prostředí, než v případě, kdy by daná politika byla navržena lépe (Field, 2013).

Problematice vytváření účinné politiky v oblasti životního prostředí často není věnován takový důraz, jaký by byl potřeba. Například v roce 1994 v USA náklady na kontrolu znečištění činily zhruba 1,6% hrubého domácího produktu, který v té době čítal asi 113 miliard dolarů. Zde se nabízí velice důležitá otázka, zda implementace politiky vede k dostatečným výsledkům zlepšení kvality životního prostředí vzhledem k vynaloženým prostředkům k dosažení zkvalitnění životního prostředí (Field, 2013).

Korektní koncepce environmentální politiky znamená věnovat se faktorům, které ovlivňují efektivnost nákladů environmentálních předpisů a zejména způsobům, jak vytvářet pobídky pro znečišťovatele. Značnou problematikou je tvorba nevhodných

pobídek, tj. takových pobídek, které ve skutečnosti působí proti cílům implementované politiky. Je zapotřebí legislativu a programy environmentálního prostředí tvořit účelně tak, aby lidé měnili své chování žádoucím způsobem (Field, 2013).

Typickým příkladem nevhodně zavedené legislativy environmentální politiky mohou být Spojené státy americké (dále USA) v 70. letech 20. století. Kongres zavedl tzv. CAFE opatření. Zkratka CAFE znamenala *Corporate Average Fuel Economy*. Toto opatření nařizovalo výrobcům automobilů produkovat takové automobily, které musí dosáhnout určité průměrné spotřeby paliva (počet ujetých mil na galon paliva). Cílem této politiky bylo snížení emisí plynů z provozu automobilů a zlepšit tak kvalitu ovzduší. Zároveň mělo být dosaženo vyšší energetické efektivity vyráběných automobilů. Program CAFE ale měl naopak za následek oslabení úsilí o snížení znečištění ovzduší z automobilů. V rámci tohoto programu firmy sice produkovaly výkonnější automobily v oblasti počtu ujetých mil na galon paliva, ale při dané ceně pohonných hmot tyto okolnosti pro občany znamenaly nižší náklady na provoz automobilů. Lidé zareagovali na tuto situaci zcela logicky – začali více jezdit auty, konečným důsledkem pak bylo, že očekávané úspory spotřeby paliva byly zcela ztraceny v důsledku zvýšeného počtu kilometrů, které automobily v USA po zavedení tohoto programu ujeli (Field, 2013).

1.2 Nástroje environmentální politiky

Environmentální politika má k dispozici rozmanité nástroje k ovlivňování subjektů a osob pro zabezpečení ochrany životního prostředí a přírodních ekosystémů.

1.2.1 Administrativní nástroje

Normativní neboli administrativní nástroje představují zejména využívání donucovacích pravomocí orgánů státní správy. Obvykle mají **formu zákazů, příkazů** či **omezení**, z nichž pro adresované znečišťovatele vyplývá povinnost něco konat či naopak se něčeho zdržet v rámci ochrany životního prostředí. Tato povinnost znečišťovatele je zpravidla zajištěna přímo zákonem.

Mezi další formy normativních nástrojů se dále řadí rozmanité povolení, souhlasy či vyjádření vyhlášené orgány ochrany životního prostředí. Příkladem takové formy administrativních nástrojů mohou být například emisní povolenky (mzp.cz, nedatováno, mzp.cz, 2012).

1.2.2 Ekonomické nástroje

Ekonomické nástroje bývají také označovány **nástroji tržními** či nástroji negativní nebo pozitivní **stimulace**. Tržními bývají označovány z důvodu působení na chování znečišťovatelů prostřednictvím působení trhu nepřímo.

Mezi nástroje negativní stimulace patří například **sankce** a **poplatky**, popř. daně. Tyto formy ekonomických nástrojů fungují na principu převedení externích nákladů do nákladů původce – tzv. **internalizace** negativních externalit. Zahrnutím negativních externalit do nákladů původce se znečišťovateli zvyšují náklady, které ho nutí omezovat svojí činnost vyvolávající poškozování životního prostředí. Naopak nástroji pozitivní stimulace rozumíme různé formy **podpory**, **dotace**, daňové úlevy, zvýhodněných úvěrů atp. (mzp.cz, nedatováno, mzp.cz, 2012).

1.2.3 Dobrovolné nástroje

Dobrovolné nástroje environmentální politiky zahrnují takové činnosti fyzických osob i podnikatelských subjektů, které usilují o redukci negativních dopadů svých činností na životní prostředí. Tyto nástroje jsou danými subjekty zaváděny a vykonávány na základě jejich dobrovolného a svobodného rozhodnutí. Platná legislativa zavádění těchto nástrojů nenařizuje. Aby bylo možné tyto nástroje nazývat dobrovolnými, je nezbytné, aby naplňovaly **tři základní principy**:

- dobrovolnost,
- prevence,
- systematický přístup.

Dobrovolnost přitom v praxi znamená, že není nikde uložena povinnost realizace takových nástrojů. **Prevence** se soustředí na eliminaci příčin problémů životního prostředí nikoli důsledků. **Systematický přístup** představuje cílený vliv na oblasti a činnosti subjektu, které negativně ovlivňují životní prostředí.

Využívání dobrovolných nástrojů má význam jak pro společnost jako celek, tak pro podnik samotný. Preventivní nástroje přispívají k hojně diskutovanému udržitelnému rozvoji. Na úrovni podniku pak přináší pozitiva zejména v oblastech zvyšování konkurenceschopnosti podniku, budování image podniku, úspory provozních nákladů a další. Podniky zavedením dobrovolných nástrojů mohou získat např. určité označení ekologicky šetrného výrobku, tzv. ecolabeling, podnik dále může zavádět

systemy environmentálního řízení (v Evropě nejznámější zřejmě systemy EMAS či ISO 14001), ekodesign¹ a další (mzp.cz, nedatováno, mzp.cz, 2012).

1.2.4 Informační nástroje

Mezi informační nástroje se řadí nástroje informativního charakteru (např. registry) a nástroje environmentálního **vzdělávání, výchovy a poradenství**. Tato forma nástrojů environmentální politiky má zejména preventivní charakter. Účelem těchto nástrojů je vést občany a ekonomické subjekty k jednání a myšlení, které je v souladu s principy udržitelného rozvoje a povede je k odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí. V současnosti roste význam těchto nástrojů, jelikož pro účinnost environmentálních politik je velice důležitá informovanost jak zákonodárců, tak veřejnosti (mzp.cz, nedatováno, mzp.cz, 2012).

1.2.5 Organizační a institucionální nástroje

Institucionální nástroje zajišťují **fungování institucí** veřejné správy. Je velice důležité zachovávat efektivitu, koordinovanost a kontrolovatelnost těchto institucí. Organizační a institucionální nástroje představují systém právních norem a koncepčních dokumentů uplatňovaných pro realizaci politiky ochrany životního prostředí (mzp.cz, nedatováno, mzp.cz, 2012).

¹ Ekodesign představuje „proces navrhování a vývoje výrobku, kde se vedle klasických vlastností jako je funkčnost, ekonomičnost, bezpečnost, ergonomičnost, technická proveditelnost, estetičnost apod., klade stejně velký důraz na dosažení minimálního negativního dopadu výrobku na životní prostředí, a to z hlediska jeho celého životního cyklu“ (EnviWeb, 2008).

2 Geneze environmentální politiky

Vznik environmentální politiky lze datovat k přelomu 19. a 20. století, kdy v různých státech byly zaváděny první environmentální poplatky či zákony s tematikou ochrany životního prostředí. Otázkou však zůstává, zda v této době byla jejich primární funkcí skutečně ochrana životního prostředí a prevence jeho poškozování či spíše měli pomáhat naplňovat státní rozpočty jednotlivých států.

2.1 Nástin geneze environmentálních politik v Evropě

Za významný okamžik vývoje environmentální politiky lze považovat rok **1909**, kdy Francie, Belgie a Rakousko zavedly **zákaz používání olovnatých barev** jakožto interiérových barev v domácnostech. Tyto barvy sice měly velkou kryvost a používaly se již od starověku, ale zásluhou olova obsaženého v těchto barvách se jedná o prudce jedovatou látku. Státy tímto krokem chtěly zejména chránit zdraví svých občanů (Environmental history timeline: Early Progressive 1890 – 1899, nedatováno).

V Německu lze za milník environmentální politiky považovat rok **1935**, kdy Hermann Göring, německý politik, prosadil dlouho očekávaný **federální zákon na ochranu přírody** (*Reichsnaturschutzgesetz*). Tento zákon se vztahoval zejména na přírodní památky a jiné větší plochy, které oprávněně vyžadovaly ochranu vzhledem k jejich vzácnosti, rozmanitosti či z vědeckých důvodů. Ve vybraných oblastech byly chráněny specifické druhy zvířat a rostlin. Tímto zákonem byly vytvořeny tzv. zóny, ve kterých byl zaveden zákaz výstavby továren, skládek, železnic, elektrických vedení aj. Tento zákon dále jmenoval vládní úředníky zodpovědné za ochranu přírody na lokální či národní úrovni. Tito úředníci byli dále zodpovědní za sestavení měsíční publikace propagující ochranu přírody a vábení dobrovolníků. Jmenovaní úředníci přitom primárně zastávali stále svůj původní úřad, ochranu přírody měli stanovenou pouze jako sekundární funkci. Zákon také zavedl zvýšení pozornosti ohledně výuky ve školách o ochraně přírody. I přes tato opatření lze tyto akce jen stěží charakterizovat jako jednoznačně „pro-environmentální“. Německo v této době ignorovalo ohlasy expertů ohledně znečištění vod a ovzduší. Dle expertů vzhledem k obrovské průmyslové moci, jako bylo tehdy Německo, bylo zapotřebí k ochraně životního prostředí mnohem více, než zákon o ochraně přírody nabízel (Markham, 2008).

Pro Velkou Británii byl význačný rok **1956**, kdy britským parlamentem prošel **Clear Air Act**. Vláda již nemohla ignorovat tzv. velký smog v Londýně. Tento akt byl zaměřen na kontrolu domácích zdrojů znečišťování ovzduší zavedením tzv. bezkouřových zón. V těchto oblastech mohla být používána pouze bezdýmná paliva. Tento zákon skutečně přispěl ke snížení oxidu siřičitého v ovzduší. Znečištění ovzduší ve městech bylo dramaticky sníženo zejména zásluhou následujících aspektů:

- emise domácností byly sníženy z důvodu zavedení bezkouřových zón,
- zvýšení využití elektrických a plynových paliv,
- snížení použití pevných paliv,
- využívání „čistšího“ uhlí s nižším obsahem síry,
- zavádění vysokých komínů na elektrárnách²
- přemísťování elektráren na venkovské oblasti,
- pokračující pokles v těžkém průmyslu, tj. těžba surovin, hutnictví, chemický průmysl apod. (AirPollution, nedatováno; Environmental history timeline: Cold war 1950-59, nedatováno).

V roce **1963** Francie, Švýcarsko, Německo, Lucembursko a Nizozemsko společně uzavřeli dohodu o ochraně řeky Rýn před znečišťováním, tzv. **Berne Accord**. Cílem této dohody bylo zabránit dalšímu znečišťování vod Rýna a zlepšit tehdejší stav kvality vod Rýna. Smluvní země se dohodly na několika opatření, mezi které patří např. pokračování ve spolupráci v otázce ochrany vod Rýna či jmenování komise, jež byla tvořena z nezávislého technického sekretariátu zřízeného u Spolkového ústavu pro hydrologii Coblenz. Mezi hlavní kompetence a odpovědnosti jmenované komise tehdy patřilo: příprava a realizace veškerých šetření vedoucí k odhalení povahy, významu a původu znečištění Rýna, následné návrhy opatření, která by řeku měly chránit před znečišťováním. Zároveň komisi byla uložena povinnost tvořit každoroční zprávy o své činnosti (ECOLEX, nedatováno).

Na přelomu **70. a 80. let** se ochraně životního prostředí začínají věnovat průkopníci environmentálních politik a ekologického zdanění – Dánsko, Švédsko a Finsko. Dánské království v této době zavádí **první ekologické daně**, jejichž primárním účelem byla ochrana životního prostředí. Konkrétně se jednalo o zdanění obalů, freonů či pesticidů. Dánské království též zavedlo diferenciaci ve zdanění pohonných dle obsahu olova

² tah komína, který odvádí spaliny z objektu, je závislý mj. na výšce komína

v pohonných hmotách. V neposlední řadě byly zavedeny energetické daně (zdaněna byla elektřina, minerální oleje, uhlí i plyn). Švédsko v roce **1987** jmenovalo **komisi pro životní prostředí** (The Environmental Charges Commission), která se zasloužila o zavedení mnoha ekonomických nástrojů ve švédské environmentální politice. Zásadou komise pro životní prostředí probíhaly výzkumy a byly zaváděny další nástroje na ochranu životního prostředí a postupně docházelo k vzestupu zájmu o oblast ekologických daní a poplatků. V roce 1990 Finsko následováno Švédskem jako první národ zavedl **uhlíkovou daň** za účelem omezení emisí oxidu uhličitého (Ekins, Speck, 2011; Jíchová, 2013).

Vzhledem ke skutečnosti, že negativní dopady na životní prostředí velice často nepůsobí pouze na lokální či národní úrovni, je zapotřebí **komplexnějšího přístupu**. Z tohoto důvodu se ochraně životního prostředí věnuje již od 80. let i Evropská unie a další mezinárodní subjekty. Tímto tématem se práce bude zabývat v následující kapitole analyzující vývoj mezinárodních environmentálních politik.

2.2 Rozvoj environmentálního myšlení v USA

Na Americkém kontinentu lze považovat za vznik environmentální politiky rok **1899**, kdy byl v USA přijat nejstarší federální environmentální zákon **Rivers and Harbors Appropriation Act of 1899**. Tento zákon prohlašuje házení odpadků do splavných vod jako nezákonné či protiprávní. Porušení bylo pod pokutou 2 500 dolarů a hrozbou až jednoho roku nepodmíněného trestu ve věznici. Tento nový zákon měl dalekosáhlé důsledky, subjekty nyní nemohli do splavných vod vylévat oleje, kyseliny aj. chemikálie, jak dosud činily. Nicméně i přes tento zákon se odpadky směly vylévat do vod na základě speciálního povolení (Environmental history timeline: Early Progressive 1890 – 1899, nedatováno).

V roce **1905** americký kongres přijal několik nových politik na **ochranu lesních půd** v návaznosti na výzvy k legislativnímu opatření této problematiky. Zákon chránil lesy zejména před těžbou dřeva či lesním požáry. Prioritou tohoto zákona byl *Aim to Save Forests*, tj. cíl zachránit lesy (Environmental history timeline: Early Progressive 1890 - 1899, nedatováno).

Dalším významným zákonem, který prošel v roce **1924** ve Washingtonu, byl zákon o znečišťování ropnými látkami **Oil Pollution Act**, i když pouze v oslabené formě oproti návrhu tohoto zákona. Zákon zakázal vypouštění olejů do vod všem plavidlům,

jedinou zákonem nestíhanou výjimkou byly nehody. Silnější forma zákona měla zakázat vypuštění olejů z ropných rafinérií (Environmental history timeline: Early Progressive 1890 – 1899, nedatováno).

Ve 30. letech St. Louis začal prověřovat možnosti eliminace smogu. Raymond R. Tucker, jehož povoláním bylo *combustion engineer* (doslovný překlad inženýr spalování), přišel na to, že by se znečištění ovzduší dalo redukovat prostřednictvím kontroly kvality paliv před jejich spotřebou (tj. spalováním). Veřejné pobouření ohledně kvality ovzduší vedlo k přijetí zákona ohledně kontroly smogu **Smoke Control Law** v roce **1940**. Zákon vyžadoval používání mechanických zařízení k eliminaci kouře způsobeného spalováním černého uhlí nebo využívání „bezkouřových“ paliv. Taková paliva byla zákonem definována jako paliva obsahující méně než 25% těkavých látek, což jsou chemické látky produkující kouř. Mezi lety 1940 až 1944 téměř 30 tisíc domácností nahradilo ručně vytápěná kamna a pece za mechanické topiče. Ve stejném období železniční společnosti nahradily dvě stovky parních lokomotiv poháněné černým uhlím, které expertním odhadem vytvářely 20% smogu, za stovku diesellových lokomotiv. Tato vyhláška svým úspěchem dále inspirovala i další města Amerického kontinentu (Penna, 1999).

V 40. letech byly na území kontinentu zaváděny i další ekonomické nástroje. Např. v Los Angeles vznikl první kontrolní úřad pro ochranu před znečištěním ovzduší v celé zemi, proběhla první konference v USA o znečištění ovzduší či se projevil počátek veřejného zájmu o znečištění vody ze strany senátu přijetím federálního zákona o znečištění vod The Federal Water Pollution Control Law. Jednalo se o první významný zákon schválený kongresem řešící problematiku znečištění vod ve Spojených státech. Zákon ovšem byl v této době navržen velice těžkopádně a dosáhl nevýrazných výsledků, což zapříčinilo jeho kompletní přepracování v 80. letech (Powers, 2004).

Dále **v 50. letech** prošly kongresem zákony o kontrole znečištění ovzduší a vod (Air Pollution Control Act, Water Pollution Control Act). V roce 1959 se Kalifornie stala prvním státem zavádějící normy pro emise automobilového průmyslu. Zavedla požadavek instalace „blow-by“ ventilu do automobilů, který recykluje emise z klikové skříně zpět do karburátoru, kde jsou škodliviny spáleny (Environmental history timeline: Cold war 1950-59, nedatováno).

V **60. letech** byly na kontinentu zavedeny zákony jako například zákon o jakosti vody, který stanovil standardy jakosti vody pro jednotlivé státy, zákon o likvidaci pevného odpadu či byl kongresem přijat **Národní zákon environmentální politiky** (National Environmental Policy Act).

V roce **1970** vznikla významná organizace pro Spojené státy – **organizace EPA** (Environmental Protection Agency). EPA byla založena prezidentem Richardem Nixonem. Tato organizace je pověřena ochranou životního prostředí a ochranou lidského zdraví, kterou do dnes tato organizace prohlašuje za svoji hlavní misi (Environmental history timeline: Sixties 1960-69, nedatováno).

70. léta a 80. léta pokračovala v zavádění dalších ekonomických nástrojů environmentálních politik. Stát Oregon v roce 1972 implementoval zákon o **recyklaci** lahví, jehož primárním cílem byla eliminace odpadků a zvýšení recyklace. Zákon se týkal zejména obalů skleněných, kovových či plastových (bottlebill.org, 2015). Dále v tomto období byly přijaty zákony zpřísnující přepravu nebezpečného odpadu či zákon o energetických daních. V roce 1976 Federální soud udělil pravomoc organizaci EPA k regulaci olovnatého benzínu. Do tří měsíců od udělení této pravomoci bylo v Americe z na trhu dostupného benzínu téměř ½ benzínu bezolovnatého (Environmental history timeline: Seventies 1970-79, nedatováno). V poslední čtvrtině 20. století senát Spojených států amerických ratifikuje na 50 mezinárodních environmentálních dohod.

Americký kontinent environmentální politiky rozšiřuje i v **21. století**. Na počátku 21. století stát Kalifornie zavádí strop pro emise skleníkových plynů, čímž se stává prvním státem v USA, který tak učinil. Návrh zákona v roce 2006 podepisuje guvernér Arnold Schwarzenegger (Environmental history timeline: First decade 2000-0, nedatováno).

2.3 Environmentální politika v rozvojových zemích

V rozvojových zemích je environmentální politika sama o sobě poměrně nová a neuspokojující disciplína. Jsou zde socio-ekonomické tlaky, které zásadně zasahují do životního prostředí, například chudoba, neudržitelný rozvoj (zejména v oborech jako zemědělství či průmysl) nebo tempo růstu obyvatelstva. Největším rozdílem mezi rozvinutými zeměmi a rozvojovými zeměmi je uspokojování základních lidských potřeb, které nejsou v rozvojových zemích často naplňovány. To má za následek, že pro většinu lidí v chudých rozvojových zemích má logicky větší význam

problematika uspokojování základních lidských potřeb na úkor průmyslového a zemědělského znečišťování životního prostředí. Dalším rozdílem je skutečnost, že rozvojové země vlastní většinu přírodních zdrojů, avšak jejich konzumenty jsou převážně státy rozvinutých zemí, které je často využívají způsobem nepodporující udržitelný rozvoj. Typickým příkladem jsou obrovské plochy orné půdy, které jsou neustále ohrožovány desertifikací³ vyvolanou odlesňováním a degradací půdy⁴. Životní prostředí rozvojových zemí je velice ovlivňováno zintenzivňováním zemědělských aktivit, které způsobují znatelný nárůst toxických látek v prostředí v důsledku používání agrochemikálií. Nadměrné využívání lesů, hornictví, využívání rybářských zdrojů urychluje zvyšující se ztrátu druhů, rostlinných pokryvů a neustálé zhoršování mořských a pozemních ekosystémů (Leonard, 2006).

V posledním desetiletí obavy o otázky životního prostředí způsobily vzplanutí tlaků v boji proti poškozování životního prostředí na lokální i mezinárodní úrovni. Základními kameny těchto environmentálních procesů v rozvojových zemích byly v roce **1972 Stockholmská deklarace** o životním prostředí člověka, v roce **1982 World Nature Letter** nebo v roce **1992 deklarace z Ria** o rozvoji a životním prostředím, které zasáhly i rozvojové země. V deklaraci z roku 1972 byly environmentální nesnáze připisovány nedostatečnému rozvoji rozvojových zemí. Tato skutečnost povzbuzuje rozvojové země ve vývoji, avšak s ohledem na životní prostředí. Problematika poškozování životního prostředí v této deklaraci byla spojována i s vyspělými zeměmi, průmyslem a technickým rozvojem. Tato deklarace zahrnovala požadavek tzv. sdílené zodpovědnosti a spolupráci mezi národy. Deklarace z Ria z roku 1992 byla silným posunkem národního a mezinárodního závazku k dosažení udržitelného a vyváženého rozvoje. Aby mohl být tento závazek splněn, deklarace vytvořila akční plán **Agenda 21**, který byl podepsán 70 zeměmi. Výše uvedené úmluvy povzbudily vznik mnoha environmentálních institucí, multilaterálních dohod, nových zákonů či modifikací zákonů vztahujících se k otázkám životního prostředí v rozvojových zemích, vše v souladu s udržitelným rozvojem. Národní, regionální či místní politiky byly konstruovány k ochraně biologické rozmanitosti v oblastech jako Amazonie, Asie či afrických regionů. Vlády jednotlivých zemí přijímaly zákony proti desertifikaci,

³ Desertifikace je proces rozšiřování pouště v důsledku činnosti člověka (SCS.ABZ.CZ, 2015).

⁴ Degradace půd je proces, kdy dochází ke snížení úrodnosti, využitelnosti půdy a snižují se její ekologické funkce (OECD, 2001).

zneužívání půdy či pro zlepšování životních standardů obyvatel. Byly zavedeny záchranné programy na obnovu lesů, ekologické audity či používání „eko značek“ (ekolabeling). Environmentální politiky v rozvojových zemích mají ale obvykle velice nízkou efektivitu zejména v důsledku nedostatku vhodného personálu, nedostatku odborných znalostí, finančních prostředků a vybavení na zavádění environmentálních nástrojů a prosazování dodržování zavedených politik. Na většině území Afriky jsou využívány zejména regulační nástroje (ekonomické), některé státy zvážily širší škálu nástrojů a zavedly i ekonomické pobídky prostřednictvím různých daňových systémů.

Poslední dobou rozvojové země přichází k poznání, že efektivita environmentálních politik roste, pokud je politika zaváděna mezi **informovanou** veřejnost a pokud je veřejně podpořena. Avšak vzdělání a úroveň povědomí veřejnosti jsou často nízké, stejně jako základní informace ohledně problematiky životního prostředí, což komplikuje účinné zavádění environmentálních politik. (Leonard, 2006).

2.4 Vznik mezinárodní environmentální politiky a její subjekty

Jak již autorka v této práci v kapitole 1 Definice environmentální politiky uvedla, politikou obecně rozumíme proces ovlivňování rozhodování subjektů v souvislosti se záměry, které byly v dané oblasti vymezeny. Environmentální politika je pak zaměřena na ochranu životního prostředí, kdy usměrňuje chování lidí a jiných subjektů tak, aby bylo v souladu s udržitelným rozvojem a zachováním životních podmínek na Zemi. Mezinárodní environmentální politika se začala formovat jako reakce na vznik globálních (tj. mezinárodních) environmentálních problémů. Mezinárodní environmentální politiku je poté možno definovat jako **soubor činností zaměřený na usměrňování rozhodování subjektů ve shodě s cíly určenými pro řešení globálních environmentálních problémů** (Šimíčková, 2007).

Řešení environmentálních problémů, resp. poškozování přírodních ekosystémů lidskou činností, často není v silách jednotlivých zemí, ale je zapotřebí **mezinárodní spolupráce** a koordinace přijímaných opatření na globální úrovni. Mezi takové environmentální problémy lze zařadit např. klimatické změny, narušení ozonové vrstvy, ztráty biologické diverzifikace, ztráty úrodnosti půd, deforestace atp. (Šimíčková, 2007).

Nástroje pro realizaci mezinárodní politiky lze rozdělit na závazné a nezávazné. Mezi **závazné** nástroje lze řadit smlouvy, dohody či úmluvy, kterými se státy zavazují

k plnění úmluv uvedených v těchto dokumentech. Uvedené nástroje definují povinnosti jednotlivých účastnických stran či naopak definují, které činnosti jednotlivé státy nesmí vykonávat. **Nezávazné** nástroje zastupují nástroje jako např. rezoluce, deklarace či doporučení. Závazky vyplývající z těchto nástrojů nejsou pro jednotlivé státy závazné ani v případě, kdy hlasovaly pro jejich přijetí. Význam těchto nástrojů spočívá spíše o poukázání na významnost dané problematiky. Dosažení shody jednotlivých států v přijetí některého z nezávazných nástrojů pak bývá prvním krokem k přípravě a procesu přijetí závazného nástroje ošetřující danou problematiku (Šimíčková, 2007).

Významnými subjekty ohledně realizace mezinárodní environmentální politiky jsou např. Organizace spojených národů (OSN), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Evropská unie (EU) či Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA) (Šimíčková, 2007).

2.4.1 Organizace spojených národů OSN

Organizace spojených národů, oficiálním názvem United Nations (UN) byla založena 24. října 1945. Hned od svých počátků je jednou z hlavních priorit této organizace bylo dosáhnout mezinárodní spolupráce při **řešení mezinárodních problémů ekonomického, sociálního, kulturního či humanistického charakteru** a zároveň propagovat a podporovat dodržování základních lidských práv a základních svobod bez rozdílu. Globální vnímání rozvoje ekonomiky a společnosti se v průběhu let rapidně změnilo a jednotlivé země se nyní shodují, že **udržitelný rozvoj**, tedy rozvoj, který podporuje prosperitu a ekonomické příležitosti, větší sociální blahobyt a ochranu životního prostředí, nabízí tu nejlepší cestu vpřed pro zlepšení života všech lidí na světě (United Nations: Global Issues: Environment, nedatováno).

Na začátku 70. let se vize ohledně životního prostředí dostává do praktické podoby a stává se globálním fenoménem. V důsledku rostoucích všeobecných obav ohledně zdravého a udržitelného využívání naší planety a jejích zdrojů OSN v roce **1972** svolává **Stockholmskou konferenci** o životním prostředí. Jednalo se o událost, v jejímž závěrečném prohlášení bylo obsaženo 19 zásad, které představují manifest pro ochranu životního prostředí. Stockholmská konference položila základy pro nové environmentální agendy organizace OSN. Na základě této konference ještě v tomto roce valné shromáždění OSN zřizuje program pro životní prostředí **UNEP**, jehož prioritním cílem je globální ochrana životního prostředí. Aktuální priority programu UNEP jsou

environmentální aspekty katastrof a konfliktů, řízení ekosystémů, správa životního prostředí a škodlivých látek, účinnost využívání zdrojů a změny klimatu (United Nations: Global Issues: Environment, nedatováno).

V roce **1983** generální tajemník OSN sezval Dr. Gro Harlem Brundtland, lékaře a ministra veřejného zdraví, a bývalého předsedu vlády Norska, za účelem vytvoření **Světové komise pro životní prostředí a rozvoj** (World Commission on Environment and Development).

Roku **1988** se UNEP společně se Světovou meteorologickou organizací (WMO) sešli za účelem vytvoření **Mezinárodního organizace pro změnu klimatu IPCC**, která se později stala předním globálním zdrojem vědeckých informací ohledně změn klimatu.

Organizace spojených národů mj. organizovala **konferenci v Rio de Janeiro** v roce **1992**, kde byla přijata Agenda 21, plán pro ochranu planety a udržitelného rozvoje (viz kapitola 1.3.3 Environmentální politika v rozvojových zemích).

V roce 1997 OSN konalo zvláštní zasedání ohledně přezkoumání a zhodnocení realizace a fungování Agendy 21 a doporučení pro její činnost v budoucnosti. Závěrečný dokument doporučil přijetí právně závazných cílů na snížení emisí skleníkových plynů vedoucích ke změně klimatu, výraznější podporu udržitelných způsobů využívání energie a důslednější orientaci na vymýcení chudoby jako předpokladu pro udržitelný rozvoj (United Nations: Global Issues: Environment, nedatováno).

Principy udržitelného rozvoje byly implikovány v mnoha dalších konferencích OSN, jako například Druhá konference OSN o lidských sídlech (Istanbul, 1996), Zvláštní zasedání valného shromáždění o malých ostrovních rozvojových státech (New York, 1999), Summit tisíciletí (New York, 2000) a další (United Nations: Global Issues: Environment, nedatováno).

Roku **1997** byl přijat **Kjótský protokol**, jenž stanovil závazné cíle pro 37 průmyslových zemí a Evropského společenství pro snižování emisí skleníkových plynů. Státy se podepsáním tohoto protokolu zavázaly ke snížení emisí skleníkových plynů do roku 2012 o 5,2% oproti roku 1990. V prosinci 2012 byl schválen dodatek ke Kjótskému protokolu. Tento dodatek zajišťuje pokračování protokolu, bylo stanoveno kontrolní

období od roku 2013 do roku 2020, kdy se signatáři protokolu zavázali ke snížení emisí skleníkových plynů o 20% oproti roku 1990 (Russel, 2011; Jichová, 2013).

Na podporu zachování kontinuity udržitelného rozvoje valné shromáždění OSN deklarovalo období 2005 až 2014 jako desetiletí OSN výchovy k udržitelnému rozvoji. Vedoucí agenturou tohoto programu bylo UNESCO. Hlavním cílem bylo pomáhat lidem rozvíjet postoje, dovednosti a znalosti tak, aby byli schopni činit informovaná rozhodnutí ve prospěch budoucnosti a jednat podle těchto rozhodnutí (United Nations: Global Issues: Environment, nedatováno).

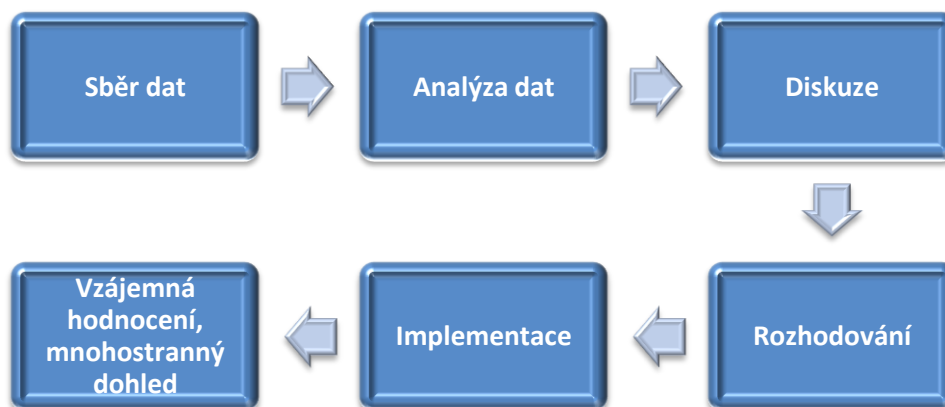
V roce 2015 bude spuštěn portál pro udržitelný rozvoj Time for Global Action for People and Planet. Zaměřuje se na období po roce 2015 a v současnosti je v procesu formulace. Portál obsahuje informace OSN o úsilí v boji proti změně klimatu a mnoha dalších souvisejících otázkách. Tato nová agenda bude spuštěna v září 2015 na summitu udržitelného rozvoje (United Nations: Promote sustainable development , 2015).

Výčet **orgánů organizace OSN** činných na podporu životního prostředí a udržitelného rozvoje zahrnuje např. Světovou banku, OSN program rozvoje (UNDP), Mezinárodní námořní organizaci (IMO), OSN organizaci průmyslového rozvoje (UNIDO), Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a mnoho dalších (United Nations: Funds, Programmes, Specialized Agencies and Others, nedatováno).

2.4.2 Organizace OECD

Organizace OECD byla založena jako nástupce Organizace evropské ekonomické kooperace v roce 1961. OECD sama sebe definuje jako fórum států, které se zavázaly k demokracii a tržní ekonomice, poskytující informace pro možnost srovnávání politických zkušeností, odpovědi na běžné problémy, identifikující osvědčené postupy a koordinující vnitrostátní a mezinárodní politiky. **OECD pokrývá problematiku zahrnující ekonomické, ekologické a sociální problémy.** OECD využívá svoji velice bohatou základnu informací, které zahrnují širokou škálu témat, která pomáhá vládám podporovat prosperitu a boj proti chudobě prostřednictvím hospodářského růstu a finanční stability. Přitom bere v úvahu ekologické důsledky hospodářského a sociálního rozvoje (OECD, 2015).

Obr. č. 1: Proces činnosti organizace OECD

Zdroj: OECD, 2015; vlastní zpracování

Činnost OECD je založena na kontinuálním pozorování a sledování událostí v členských zemích OECD i mimo tyto země. Působení OECD zahrnuje pravidelné projekce krátkodobých i střednědobých vývoju sledovaných ukazatelů a parametrů. Sekretariát OECD poté shromažďuje a analyzuje nasbíraná data. Poté výbory OECD projednávají politiky na základě shromážděných informací. Rada OECD pak činí rozhodnutí a jednotlivé země následovně realizují doporučení vydané organizací OECD. Vzájemné hodnocení a mnohostranný dohled, přes který je sledována a hodnocena výkonnost jednotlivých zemí, jsou prováděny na úrovni výborů. Celý proces graficky znázorňuje Obr. č. 1: **Proces činnosti organizace OECD** (OECD, 2015).

Nejpoužívanějšími nástroji organizace OECD jsou dohody, normy a doporučení, tj. využívá zejména nezávazné nástroje mezinárodní politiky. Tyto nástroje ovšem ale mohou vyústit v přijetí některých závazných nástrojů. OECD vytváří normy a modely, např. při používání dvoustranných smluv o zdanění. Nezávazné nástroje politiky OECD často vyústí v pokyny, velice často např. na řízení podniků v oblasti životního prostředí. Dalším významným nástrojem pak jsou publikace. OECD pravidelně vydává orientační vyhlídky, roční přehledy a srovnatelné statistiky (OECD, 2015).

2.4.3 Evropská unie a environmentální politika

Evropská rada zahájila svoji činnost v oblasti environmentální politiky až v roce **1973**, kdy byl spuštěn první environmentální akční program (dále EAP). První EAP vznikl jako reakce na Stockholmskou konferenci uspořádanou Organizací spojených národů v roce 1972 (Centrum pro otázky životního prostředí, 2005). Tato konference přinesla mnoho podnětů k ochraně životního prostředí v rámci Evropského hospodářského společenství. Do současnosti bylo Evropskou unií vyhlášeno celkem sedm environmentálních akčních programů (Kuchyňková, nedatováno).

První environmentální akční program pokrýval období od roku 1973 do roku 1976. Program kladl důraz na významnost posuzování dopadů ostatních politik na životní prostředí. První EAP byl ve své době poměrně pokrokovým environmentálním programem, jelikož již zahrnoval počáteční a základní úvahy udržitelného rozvoje. Tento program se orientoval zejména na jednotlivé problematické složky životního prostředí, jako byla voda, vzduch či půda (Hey, 2005).

Druhý EAP pokrýval období od roku 1977 až 1981. V zásadě měl stejné priority a cíle jako první environmentální akční program, jen došlo k rozšíření škály environmentálních problémů, které bylo zapotřebí řešit. V tomto období bylo přijato mnoho směrnic, zejména ošetřující ochranu vod a způsoby nakládání s odpady (Hey, 2005).

Třetí environmentální akční program probíhal v letech 1983 až 1986 a vyzdvihnul potenciální rizika a přínosy plynoucí z environmentálních politik na vnitřní trh. V tomto období bylo hlavními prioritami sladit emisní normy, aby bylo zabráněno narušení konkurenceschopnosti jednotlivých zemí. Mezi zdůrazněné přínosy, které environmentální politika přinesla, patřila zejména oblast zaměstnanosti. Tento program se od předchozích lišil zejména důrazem na omezování emisí a poškozování životního prostředí, zatímco první a druhý program kladl spíše důraz na kvalitu (Hey, 2005).

Čtvrtý EAP se uskutečnil v období od roku 1987 až 1992 a přinesl další změny do environmentální politiky. Bylo zjištěno, že k efektivní a účinné environmentální politice je zapotřebí více **integrovaného** přístupu. Příkladem může být výrobní proces, kdy se na něj začíná při ochraně životního prostředí nahlížet jako na celek, přičemž dříve byla ochrana životního prostředí zaměřena pouze na jednotlivé kroky (ochrana

vody, emisní normy atp.). V tomto období se poprvé začínají objevovat environmentální nástroje jako daně, subvence nebo obchodovatelné emisní povolenky (Hey, 2005).

Prioritou **pátého akčního programu**, který probíhal v letech 1992 až 2000, bylo přeměnit způsob ekonomického růstu ve Společenství takovým způsobem, aby byl v souladu s udržitelným rozvojem. Tento program přitom nadále pokračoval v řešení environmentálních problémů jako znečišťování vody, nakládání s odpady či klimatické změny (Europa.eu, nedatováno).

Šestý EAP pokrýval období od roku 2002 do roku 2012. Tento program stanovil čtyři prioritní oblasti popisující klíčové environmentální cíle:

- změna klimatu,
- příroda a biologická rozmanitost,
- životní prostředí a zdraví,
- přírodní zdroje a odpady.

Současně v tomto programu bylo vymezeno sedm tematických strategií: ochrana půdy, mořské prostředí, pesticidy, znečištění ovzduší, udržitelné využívání zdrojů, městské prostředí a odpady (Institute for European Environmental Policy, 2010).

Sedmý EAP měl začít své období v říjnu 2012, avšak zásluhou prodlužovaných jednání Evropské komise byl spuštěn až o rok později, v říjnu 2013. Tento program stanovuje devět prioritních cílů, jenž má být dosaženo do roku 2020 (Umwelt Bundesamt, 2015), jak graficky znázorňuje následující Obr. č. 2: Prioritní cíle sedmého EAP.

Klíčová oblast **přírodní kapitál** odkazuje na biologickou rozmanitost, která poskytuje zboží a služby, které jsou závislé na úrodné půdě, čerstvé vodě a čistém vzduchu. Tato oblast zavazuje EU a její členské státy, aby urychlily implementaci stávajících strategií a zaplnily oblasti, ve kterých ještě neexistuje platná legislativa (European Commission, 2015).

Účinné využívání zdrojů souvisí s růstem cen přírodních zdrojů a jejich nedostatku a závislosti Evropy na importu. Konkurenceschopnost Evropy a její udržitelný rozvoj závisí na zlepšení efektivity využívání zdrojů. Sedmý EAP stanovuje podmínky, které pomohou transformovat EU na seskupení států, které budou účinně využívat zdroje. Tyto podmínky zahrnují např. významné zlepšení environmentální výkonnosti výrobků

během jejich životního cyklu či speciální oblast přeměny odpadů na zdroje (European Commission, 2015).

Obr. č. 2: Prioritní cíle sedmého EAP

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission, 2015

Další klíčová akce zahrnuje výzvy pro **lidské zdraví** a kvalitu života lidí, kterou ovlivňuje znečištění vody a vzduchu, nadměrný hluk, vypořádání se s nebezpečnými chemickými látkami atp. EAP nařizuje v této oblasti aktualizaci právních předpisů v členských státech EU (European Commission, 2015).

Oblast **implementace** by měla zajistit lepší provádění stávajících legislativních předpisů a přinést řadu výhod pro životní prostředí. Zavedení legislativy EU o odpadech by mělo zvýšit obrat odpadového hospodářství a recyklace, vytvářet nová pracovní místa atp. (European Commission, 2015).

Informovanost je jedním z klíčových aspektů úspěšných environmentálních politik. Vědecký výzkum, sledování a podávání zpráv o vývoji v oblasti životního prostředí znamená, že lidské chápání životního prostředí se neustále zvyšuje (European Commission, 2015).

Investice reprezentují „zelené pobídky“, které budou podporovat „zelené“ inovace. V praxi se jedná o systematictější dodržování zásady „znečišťovatel platí“, rušení dotací

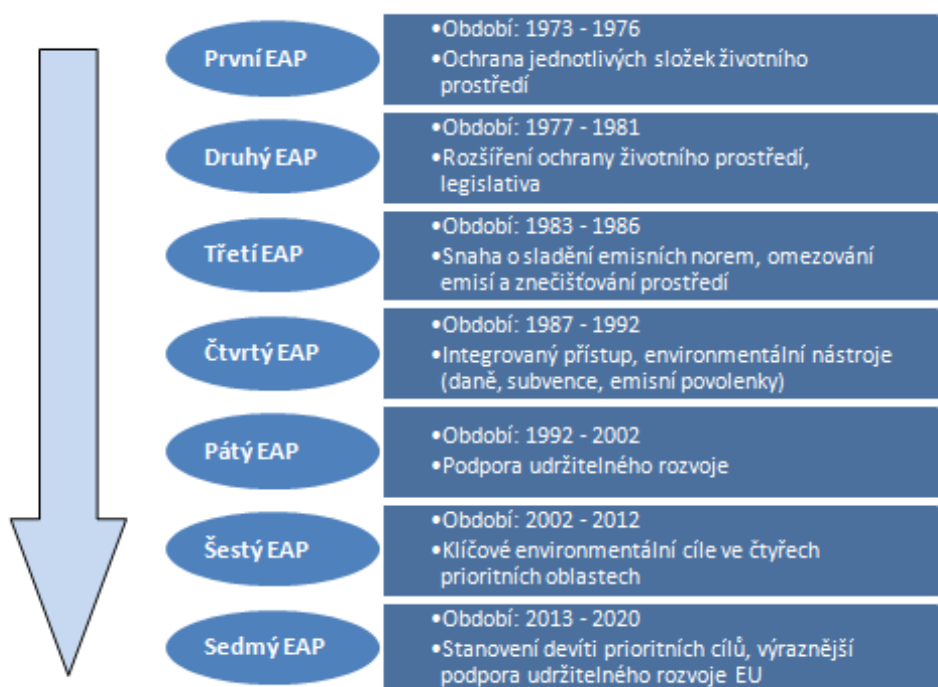
škodících životnímu prostředí nebo rozšiřování trhů pro ekologické zboží a služby (European Commission, 2015).

Integrace pod svým pojmem zahrnuje vhodnější začlenění otázek životního prostředí do jiných oblastí politiky jako je např. regionální politika, politika zemědělství, energetická a další (European Commission, 2015).

Oblast **udržitelná města** reprezentuje pružnější financování staveb a komunikací ve městě ve smyslu udržitelného rozvoje měst. Dále by mělo být více podpořeno udělování cen Evropské zelené město (European Union: Committee of the Regions, 2015).

Oblast **mezinárodní výzvy** zdůrazňují nutnou spolupráci a globální přístup v řešení environmentálních problémech (European Commission, 2015).

Obr. č. 3: Environmentální akční programy

Zdroj: Vlastní zpracování, dle Jíchová, 2013

V roce 1981 bylo vytvořeno Generální ředitelství Evropské komise pro ochranu životního prostředí. O tři roky později, v roce 1984, byl zřízen speciální fond na ochranu životního prostředí na evropské úrovni. Dalším významným rokem byl rok

1987, kdy vstoupil v platnost **Jednotný evropský akt**, který definuje ochranu životního prostředí jako samostatnou politiku (BusinessInfo.cz, 2009).

Maastrichtská smlouva z roku 1992 a **Amsterodamská smlouva** z roku 1997 deklaruje rostoucí význam environmentální politiky (Láchová, 2007). Jedním z hlavních výstupů Maastrichtské smlouvy je zahrnutí principu udržitelného rozvoje do jednoho z cílů Evropského hospodářství (Centrum pro otázky životního prostředí, nedatováno). Amsterodamská smlouva poté zastřešuje princip udržitelného rozvoje, přičemž za podstatné proklamuje integraci environmentální, ekonomické a sociální politiky (Centrum pro otázky životního prostředí, 2005).

Evropská unie si uvědomuje nutnost globální spolupráce při řešení otázek environmentální problematiky. Z toho důvodu zavádí **evropské směrnice** k dosažení harmonizace vnitrostátních legislativ. Směrnice fungují na principu povinnosti zanesení cílů jednotlivých směrnic do právního řádu členských států ve stanovené lhůtě. Směrnice nestanovují způsob implementace, poskytují členským státům dostatečný prostor, aby při přejímání směrnic do svých legislativ mohli zohlednit svá národní specifika (Široký, 2010; Nerudová, 2008).

Mezi nejvýznamnější směrnice patří Směrnice 92/81/EHS, Směrnice 2003/96/ES nebo Směrnice 2004/74/ES. **Směrnice 92/81/EHS** z roku 1992 zaopatřovala zdanění minerálních olejů. Směrnice klasifikovala jednotlivé druhy minerálních olejů, zatímco navazující **Směrnice 92/82/EHS** stanovila jednotlivé sazby. Tyto směrnice byly nahrazeny **Směrnicí 2003/96/ES**, která zásadním způsobem restrukturalizovala zdanění energie a energetických produktů a rozšířila zdanění minerálních olejů. Zároveň zavedla minimální sazby daní z energetických produktů, členské státy nesměly mít nižší sazby, než byly stanoveny touto směrnicí. V roce 2004 vstoupila v platnost **Směrnice 2004/74/ES**, která doplňuje předchozí směrnici. Předmětem Směrnice 2004/74/ES je udělení osvobození od daně či snížení úrovně zdanění vybraným členským státům uvedených v této směrnicí. Zároveň obsahuje konečně termíny těchto přechodných období daných členských států. Směrnice byla přijata zejména z důvodu potenciálních ekonomických a sociálních potíží těchto členských států, které by mohly být způsobeny implementací Směrnice 2003/96/ES (Council Directive 2003/96/EC; Council Directive 2004/74/EC; Láchová, 2007). Do současnosti byly zaváděny i další směrnice a opatření. V počátcích Evropského hospodářského společenství nebyla environmentální politice

prakticky vůbec věnována pozornost. Environmentální politika a ochrana životního prostředí v EU ovšem prošla dynamickým vývojem a v současnosti patří ekologické normy předepsané EU mezi nejstriktnější na světě (Jíchová, 2013).

3 Komparace environmentálních politik vybraných zemí

Tato kapitola se věnuje komparaci environmentálních politik Nigérie, Japonska, Dánského království a Spojených států amerických. Japonsko bylo vybráno jakožto zástupce asijských zemí a současná ekonomická velmoc. Spojené státy americké jsou do této analýzy zahrnuty zejména z toho důvodu, že se řadí mezi největší ekonomiky světa, stejně jako Japonsko. Dánské království bylo začleněno jako představitel evropských zemí a jako průkopník environmentálních daní a environmentální politiky. Nigérie je do komparace zařazena jako zástupce rozvojových zemí.

3.1 Hlavní ukazatele jednotlivých ekonomik

Mezi hlavní ukazatele, které mají spojitost se životním prostředím, patří hrubý domácí produkt, populace či spotřeba občanů a vlády. Tyto ukazatele napovídají, jakou mají jednotlivé ekonomiky spotřebu přírodních zdrojů za účelem uspokojení obyvatel jednotlivých ekonomik. Hrubý domácí produkt je měřen v konstantních cenách amerického dolaru k roku 2005 a je vyčíslen v milionech dolarů. Hustota zalidnění je měřena pomocí počtu obyvatel na kilometr čtvereční. Ukazatel výdaje na spotřebu zahrnuje součet výdajů domácností na konečnou spotřebu a vládních výdajů na konečnou spotřebu, tato data jsou též uvedena v konstantních cenách amerického dolaru k roku 2005 v jednotkách milionu dolarů. Všechna tato data odráží stav k roku 2013.

Tab. č. 1: Základní ukazatele jednotlivých ekonomik

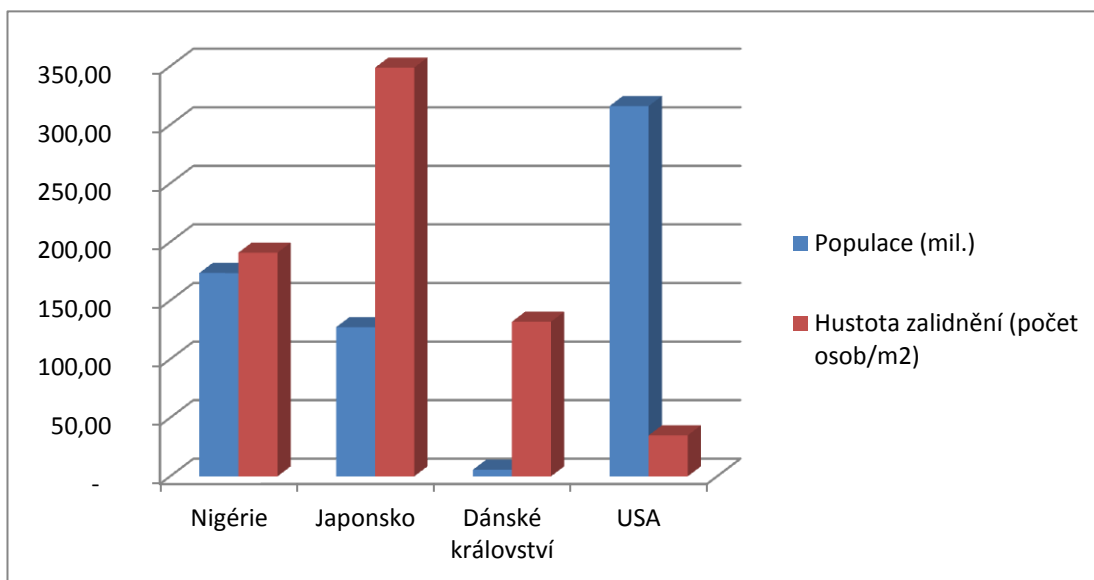
	Nigérie	Japonsko	Dánské království	USA
GDP (v mil. \$)	183 309	4 784 541	265 136	14 450 329
GDP/obyvatele	1 055,8	37 573,4	47 230,1	45 710,3
Populace (v mil.)	173,62	127,34	5,61	316,13
Hustota zalidnění (populace na km²)	191	349	132	35
Výdaje na spotřebu (v mil. \$)	166 369	3 771 655	201 247	11 929 979

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

Ukazatele populace jsou důležité pro konečné srovnávání spotřeby či hrubého domácího produktu. Podle databáze Světové banky největší populací dominují Spojené státy

americké, avšak největší hustotou zalidnění Japonsko a Nigérie. Tuto skutečnost graficky znázorňuje Obr. č. 4: Ukazatele populace vybraných zemí.

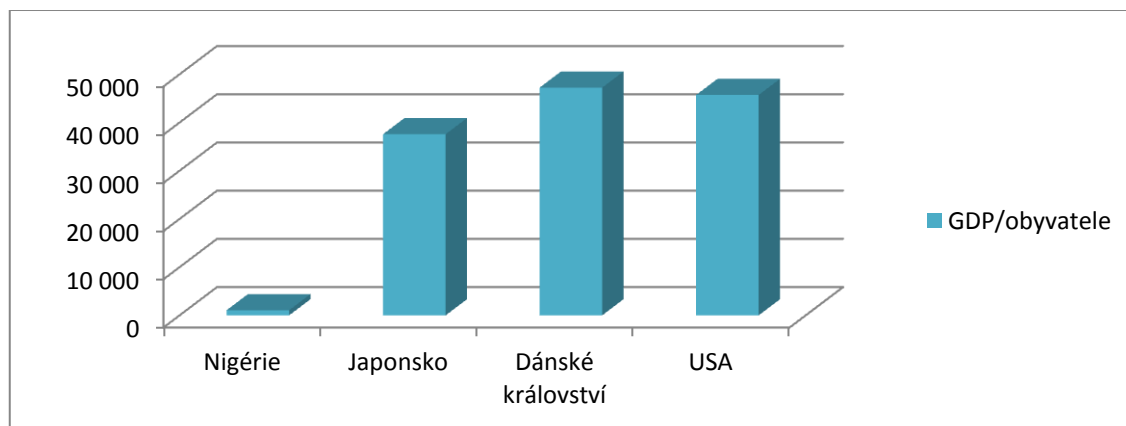
Obr. č. 4: Ukazatele populace vybraných zemí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

Nejvyšší hrubý domácí produkt na obyvatele má Dánské království, hned za ním Spojené státy americké a s mírným odstupem Japonsko. Nigérie má podprůměrný hrubý domácí produkt na obyvatele, což koresponduje s titulem rozvojové země. Podle tohoto ukazatele se určuje výkonnost ekonomiky, tj. suma hodnoty statků a služeb vytvořených za určité období na daném území.

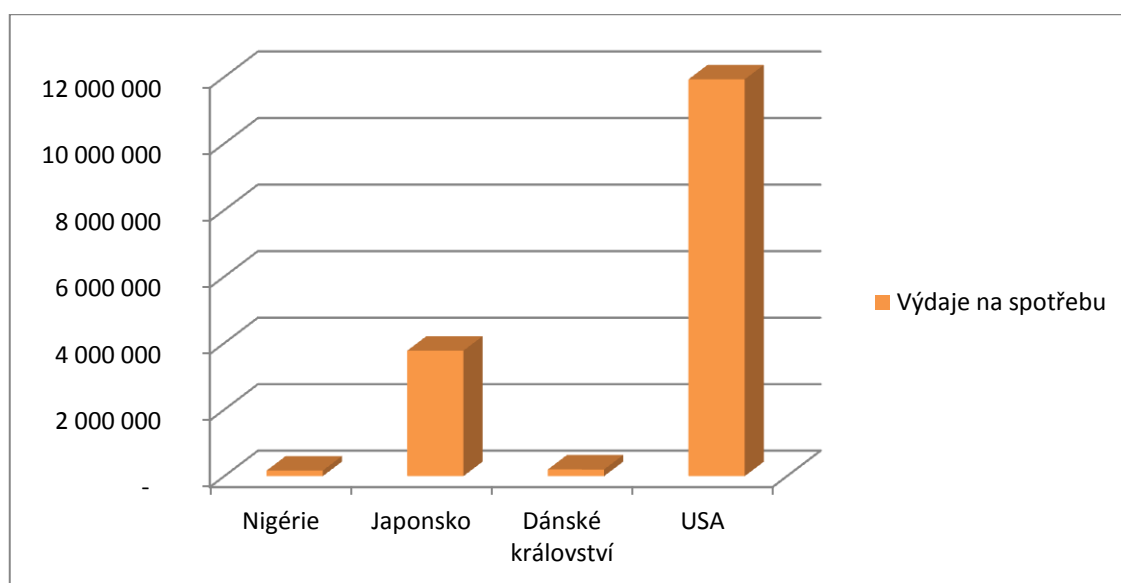
Obr. č. 5: Hrubý domácí produkt vybraných zemí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

Největší výdaje na spotřebu domácností i vlády má USA, poté s větším odstupem Japonsko. Tento ukazatel naznačuje, které země patří mezi největší konzumenty přírodních zdrojů, ze kterých jsou vytvářeny konečné výrobky a statky.

Obr. č. 6: Finální výdaje na spotřebu vybraných zemí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

Po krátké analýze jednotlivých ekonomik lze předpokládat, že největší pozornost ochraně životního prostředí, přírodních ekosystémů a přírodních zdrojů by měla být věnována zejména v USA a Japonsku, jelikož se zřejmě řadí mezi největší konzumenty. Následující kapitoly zanalyzují vývoj environmentálního myšlení v jednotlivých zemích a nástroje jejich environmentálních politik.

3.2 Rozvoj environmentálních politik vybraných zemí

Cílem této kapitoly je nastínit vývoj environmentálního myšlení ve vybraných zemích a provést komparaci evoluce environmentálních politik těchto zemí.

3.2.1 Environmentální politika v Nigérii

V Nigérii lze označit za oficiální počátek environmentálního myšlení rok **1964**, kdy byl ustanoven **výbor** z různých odvětví Federálních ministerstev, který měl zkoumat **problematiku znečištění vod** a zformulovat program, jenž by byl podkladem ke kodifikaci zákona o znečištění vod *Water Pollution Act of the Federation*. Po několika následujících letech sice rostlo povědomí o problematice znečištěných vod, ale nebyla

přijata žádná účinná opatření, která by tuto problematiku ošetřila. Formativní léta institucionální regulace v oblasti životního prostředí v Nigérii byly charakteristické absencí jasných vědeckých kritérií a norem v oblasti toxických odpadů a úrovni znečištění, přičemž prosazování základních environmentálních regulací je ve značné míře závislé právě na kvalitativních právních předpisech (Adelegan, 2013).

V 70. letech přilákalo značný zájem veřejnosti **znečišťování prostředí ropnými produkty**. Mnoho komunit v této době v deltě Nigeru protestovalo proti ekologickým problémům ropného průmyslu a nedostatečným vládním zásahům ohledně této problematiky. V roce **1974** sice byl přijat **zákon o rafinaci ropy**, který měl povzbudit provozovny rafinérského průmyslu k likvidaci odpadů a zavedení osvědčených rafinérských postupů, ale rafinérské společnosti nadále, stejně jako malé a střední podniky působící na tomto území, likvidují odpady bez jejich rozlišování (tj. nejsou jakkoli recyklovány). V roce **1979** Federální ústava byla zaměřena na hygienu v oblasti životního prostředí s důrazem na **odpadové hospodářství** a nakládání s pevnými a kapalnými odpady z jatek v obytných domech a ulicích. Tato problematika byla svěřena místním vládním zastupitelstvím (Adelegan, 2013).

Nigérie se rozhodla čelit problémům zneužívání životního prostředí. Vedla boj proti ukládání nebezpečných odpadů na svém území. V roce **1989** došlo k podepsání **Basilejské úmluvy**, která ošetřovala transport nebezpečných, toxických a radioaktivních látek přes hranice Nigérie. V této době prioritou v oblasti životního prostředí instituce FEPA bylo průmyslové znečištění. První národní směrnice a normy pro omezování znečišťování prostředí byly z tohoto důvodu zaměřeny zejména na průmyslové znečišťování (Adelegan, 2013).

V roce **1988** federální ústava zřídila **Federální agenturu pro ochranu životního prostředí** *Federal Environmental Protection Agency* (FEPA). Tato agentura byla v roce 1999 nahrazena institucí Federální ministerstvo životního prostředí. Ani na počátku 21. století nejsou v Nigérii zavedeny žádné jasně formulované politiky zaměřené na koordinaci a sledování řízení životního prostředí a udržitelného rozvoje (Adelegan, 2013).

Tyto výše uvedené právní předpisy zůstaly ve většině případů do **současnosti** nezměněna, proto jsou z velké části velice **zastaralé** a tedy zcela **nedostatečné**.

Zároveň do současnosti neexistují žádné právní předpisy či sankce na úrovni chemického a průmyslového znečištění vod (Adelegan, 2013).

3.2.2 Environmentální politika v Japonsku

V poválečném období se Japonsko vyznačuje jednostrannou koncentrací národní vlády na hospodářskou obnovu a snaží se dohnat západní průmyslové země. V průběhu **50. a 60. let** vláda trvale odmítá přiznání či přebrání odpovědnosti ohledně znečišťování prostředí toxickými a jedovatými látkami. Hlavním motivem takového stanoviska byla obava, že vládní nařízení ohledně ochrany životního prostředí by mohly negativně ovlivnit **hospodářský růst** (Meves, 1993).

Množství vypouštěných toxických a zdraví nebezpečných látek však přimělo běžné obyvatele, kteří byli toxickými látkami zasaženi, aby začali zakládat ekologické organizace. Jejich hlavními požadavky bylo zejména zastavení vypouštění emisí zodpovědných za onemocnění a nenapravitelné zdravotní důsledky současně s kompenzacemi pro postižené těmito látkami. Vláda ovšem tyto požadavky nadále přehlížela. Politici a zástupci průmyslových podniků začali reagovat až v krajní situaci, kdy počet obětí vzrostl do tisíců a vyústil ve veřejný protest, který byl podpořen mezinárodními médii (Meves, 1993).

Významným nástrojem těchto protestních hnutí byly **volby**, kdy nespokojení občané začali volit opoziční strany (zejm. socialistické strany), jež ve svých volebních programech proklamovaly omezování znečišťování. Díky této skutečnosti se skutečně začala přijímat opatření pro snižování znečištění. Tato opatření získala podobu **Dohody o kontrole znečištění** *Pollution Control Agreement*. V praxi se jednalo o dohody mezi místní vládou a jednotlivými průmyslovými společnostmi. Jednalo se o jediný způsob, jak bylo možné obejít nařízení centrální vlády. První taková dohoda byla uzavřena v roce **1964** mezi městem Jokohama a Tokyo Electric Power Company, která se zavázala dodržovat přísné standardy pro emise, hluku a k instalaci zařízení pro kontrolu znečištění. Úspěch této dohody odstartoval uzavírání dalších dohod mezi ostatními městy a společnostmi (Váňa, 2011).

První kroky reálné environmentální právní reformy byly přijaty v roce **1963**, kdy tehdejší ministr zdravotnictví a sociální péče nadnesl **téma komplexního zákona na ochranu životního prostředí**. V roce **1965** ministerstvo zřídilo deliberativní **radu o znečišťování**, která se skládala z odborníků akademické sféry, zástupců průmyslu,

vlády a médií. Tato rada předložila vládě předběžnou zprávu ohledně návrhu právního rámce pro řešení problémů znečištění. Ta se po několika úpravách stala základním kamenem **Zákona o zamezení škod** způsobených znečišťováním prostředí, který byl uzákoněn japonským parlamentem v roce **1967**. Právní rámec byl ovšem velice obecný z hlediska zavádění účinných ochranných opatření. Zákon neobsahoval žádné emisní normy ani žádná opatření pro oběti znečištění. I přes příliš obecné a nezávazné směrnice a nařízení a značné úsilí administrativy pro zachování maximálního ekonomického růstu, přijetí tohoto prvního zákona o ochraně životního prostředí představuje začátek éry legislativy životního prostředí a environmentální politiky v Japonsku (Meves, 1993).

V roce **1969** byl přijat **Nový národní rozvojový plán**, který proklamuje potřebu komplexního řízení znečišťujících látek, předpisů ohledně kontrol a snížení průmyslových znečišťujících látek. I tento program je příliš obecný a jednalo se pouze o další neúčinný instrument. Za zvláštní zmínku stojí usnesení z 12. března 1970, které vyhláší právo každého občana na prostředí, které nebude škodit lidskému zdraví a blahobytu. V důsledky tlaku ze strany obyvatelstva, médií a rozvíjení environmentální politiky v ostatních koutech svět byla v roce **1970** založena **Agentura pro životní prostředí** a v roce 1972 byly přijaty první emisní limity, které byly v té době rovnocenné s opatřeními v Zákonu o ovzduší v USA. Agentura pro životní prostředí v prvních letech působnosti byla poměrně úspěšná při tvorbě a realizaci několika zásadních právních předpisů navržených na ochranu člověka a životního prostředí. Agentura zapříčinila přijetí zákona o ochraně přírody a krajiny v roce 1972, zákon o chemických látkách v roce 1973 nebo zákon o odškodnění osob poškozených ze znečištění životního prostředí v roce 1974 (Meves, 1993).

Zástupci průmyslových podniků ovšem bojovali proti emisním normám a jiným regulacím, a tak se stanovené standardy několikrát upravovali a snižovali. Rostoucí odpor k oficiální environmentální politice a normám emisí škodlivých látek spolu s rozdílnými názory různých ministerstev a agentur přimělo vládu přijmout konsens o minimálních jednotkách regulujících znečišťující látky a sjednocování předpisů na ochranu životního prostředí. I přes nepříliš úspěšné právní nástroje přijaté v 60. a 70. letech, tato opatření vytvořila základ pro **dnešní relativně striktní environmentální politiku** (Meves, 1993). V této době se začala objevovat všeobecná shoda, že opatření

k ochraně životního prostředí ve svém konečném důsledku mohou mít celkově kladný ekonomický efekt. Skutečně kombinace přísných kontrolních opatření a snižování spotřeby energie vedla Japonsko mimo rychlého poklesu znečišťujících látek v prostředí a zachování těchto škodlivých látek jen na nízké úrovni k **zachování růstu HDP**. Japonsko zavedlo dodržování principu „znečišťovatel platí“, který zaručuje, že znečišťovatelé jsou právně odpovědní za emise a jakékoliv jiné poškozování prostředí či zdraví občanů. Japonsko se díky svým opatřením a předpisům stává jednou ze zemí s nejpřísnějšími emisními standardy a nejstriktnějšími environmentálními politikami (Meves, 1993).

Po roku 1975 však úsilí ohledně **ochrany životního prostředí polevovalo**. To bylo způsobeno cíli občanských iniciativ, které byly zaměřeny jednostranně pouze na jednotlivé specifické problémy, které byly vyřešeny přijatými opatřeními. Ochrana v komplexním měřítku byla předmětem jen několika málo organizací, které neměly dostatečné finanční zázemí ani veřejnou podporu. Tlak veřejnosti ohledně ochrany prostředí tedy ustal a naopak se opět začaly prosazovat průmyslové společnosti. **V 90. letech** se ovšem začal projevovat **mezinárodní zájem o životní prostředí**. S tím začala druhá vlna environmentální politiky v Japonsku, která byla zapříčiněna zejména globálními problémy jako ozónová díra či globální oteplování. Japonsko se začalo zapojovat do mezinárodní spolupráce ohledně ochrany životního prostředí a současně s tím vzrostl i zájem japonské veřejnosti o toto téma, tentokrát již na globální úrovni. Následovalo období přijímání mnoha účinných zákonů a zavedení funkční environmentální politiky. V současnosti je probíranou aktuální environmentální záležitostí problematika odpadů, na kterou se soustředí i některé významné environmentální programy. Po období environmentálního útlumu se Japonsko opět řadí mezi striktní země ohledně environmentální politiky (Váňa, 2011).

3.2.3 Environmentální politika v Dánsku

Dánské království patří mezi **průkopníky ekologického zdanění** a environmentální politiky. První daně ekologického charakteru se v Dánsku objevily již během první světové války. Jednalo se o zdanění dopravy, avšak jejich prioritou bylo omezit import a používání cizích měn v tomto období, nikoli chránit životní prostředí (Larsen, 2011).

Během **70. a 80. let** dochází ke zvyšování povědomí o životním prostředí, kterému se začíná věnovat více pozornosti. Svědčí o tom zavedení **prvních ekologických daní**,

jejichž primárním účelem bylo chránit životní prostředí. V tomto období došlo ke zdanění odpadů, obalů, pesticidů či freonů. Dánské království v této době také začíná diferencovat zdanění pohonných hmot v závislosti na obsahu škodlivého olova v pohonných hmotách. V neposlední řadě Dánsko v této době přijalo energetické daně, konkrétně byla zdaněna elektřina, minerální oleje, plyn a uhlí. Tyto daně ovšem byly zavedeny zejména z důvodu energetické krize, se kterou se Dánsko v této době potýkalo. Záměrem aplikace ekologických daní ošetřující zdanění energie bylo snížit závislost Dánska na fosilních palivech (Larsen, 2011).

Zavádění výše uvedených ekologických daní ještě nebylo součástí ekologické daňové reformy. Tyto první ekologické daně však byly zaměřeny pouze na řešení specifických aktuálních problémů, tzn., nebyl zaveden komplexní přístup k ochraně životního prostředí. I když ekologické daně naplňovaly svůj účel, nesplňovaly princip výnosové neutrality⁵. To právě měla napravit **ekologická daňová reforma**. První etapa ekologické daňové reformy byla spuštěna až v roce 1993. V tomto roce dánský parlament přijal daňovou reformu, která během období let 1994 až 1998 měla za cíl postupně přesunout zdanění práce směrem ke zdanění externalit, jež negativně ovlivňovaly životní prostředí. V rámci této reformy byly přijaty nové ekologické daně, konkrétně se např. zdanila odpadní voda, některé obaly, došlo ke zvýšení daní z pohonných hmot, uhlí, elektřiny, odpadů a motorových vozidel (Larsen, 2011).

První etapa ekologické daňové reformy byla zaměřena především na domácnosti. V rámci této etapy a jejího zaměření došlo ke zvýšení daně z elektřiny a k zavedení uhlíkové daně. Účelem uhlíkové daně bylo omezení spotřeby pevných paliv. Výnosy z ekologických daní byly poté použity na snížení daní z práce. Tyto daně byly sníženy zejména nízko-příjmovým skupinám či došlo ke snižování zdanění formou zvýšení podpory na vyživované dítě (Economic Instruments in Environmental Policy, 2008).

Dánský parlament v roce 1995 schválil několik význačných změn, které se týkaly zejména zdanění průmyslového sektoru. Tímto krokem byla v roce 1996 s nabytím účinnosti těchto změn zahájena **druhá etapa** ekologické daňové reformy. Nové ekologické daně byly zaměřeny např. na emise síry či se rozšířila základna

⁵ Zavádění ekologických daní by mělo být spojeno s principem zachování výnosové neutrality. Ten by měl zajistit stejnou míru zdanění před zavedením nových daní i po jejich zavedení. V praxi to znamená např. snížení sazeb pojistného, aby obyvatelstvo nebylo více daňově zatíženo. Nepatrné zvýšení jakékoliv daňové sazby či zavedení nové daně za přítomnosti stávajících daní má za následek snižování blahobytu (Mooij, 2000).

energetických daní. V souladu se záměrem zachování výnosové neutrality byl výtěžek z těchto daní použit ve čtyřech oblastech:

- snížení příspěvku zaměstnavatele pro trh práce,
- snížení příspěvku zaměstnavatele do penzijního pojištění,
- vyhrazení zvláštních finančních prostředků na snížení nákladů malých živností⁶,
- tvorba rezerv k dotaci investic na úspory energie.

V této etapě byly přijaty i další významné daně ekologického charakteru či jejich změny. Například byla změněna daň z pesticidů, která nyní zahrnovala i jejich využití v zemědělském sektoru. Zároveň s touto změnou došlo ke snížení daně na zemědělské půdy. Došlo k přijetí daní na NiCd baterie či chlorovaná rozpouštědla (Larsen, 2011).

V roce 1997 Dánské království změnilo systém zdanění motorových vozidel. Ta byla původně zdaněna podle hmotnosti vozidla. Od 1. července 1997 Dánsko přešlo na normy Evropské unie, tj. zdanění automobilů v závislosti účinnosti ohledně spotřeby paliva. Původně automobil s nižší hmotností a s relativně vysokou spotřebou byl zdaněn mírnější sazbou, s účinností nového zákona ovšem čelil naopak zvýšenému zdanění.

Třetí etapa začala v roce 1998. V tomto období dánská vláda měla v úmyslu pokračovat v ekologické daňové reformě a zároveň potřebovala zpomalit ekonomický růst, který vyvolával hrozbu přehřátí ekonomiky. Z tohoto důvodu byly v rámci této etapy zvýšeny daně z pohonných hmot, uhlí, elektřiny, zemního plynu a minerálních olejů. Zároveň došlo k zavedení nové daně, která zdaňovala výrobu tepla ze spalování odpadů. Menší část výnosů z těchto daní byla použita na snížení spodní hranice sazby daně z příjmů fyzických osob. Zbylá část se využila jako součást fiskální kontrakce (Larsen, 2011).

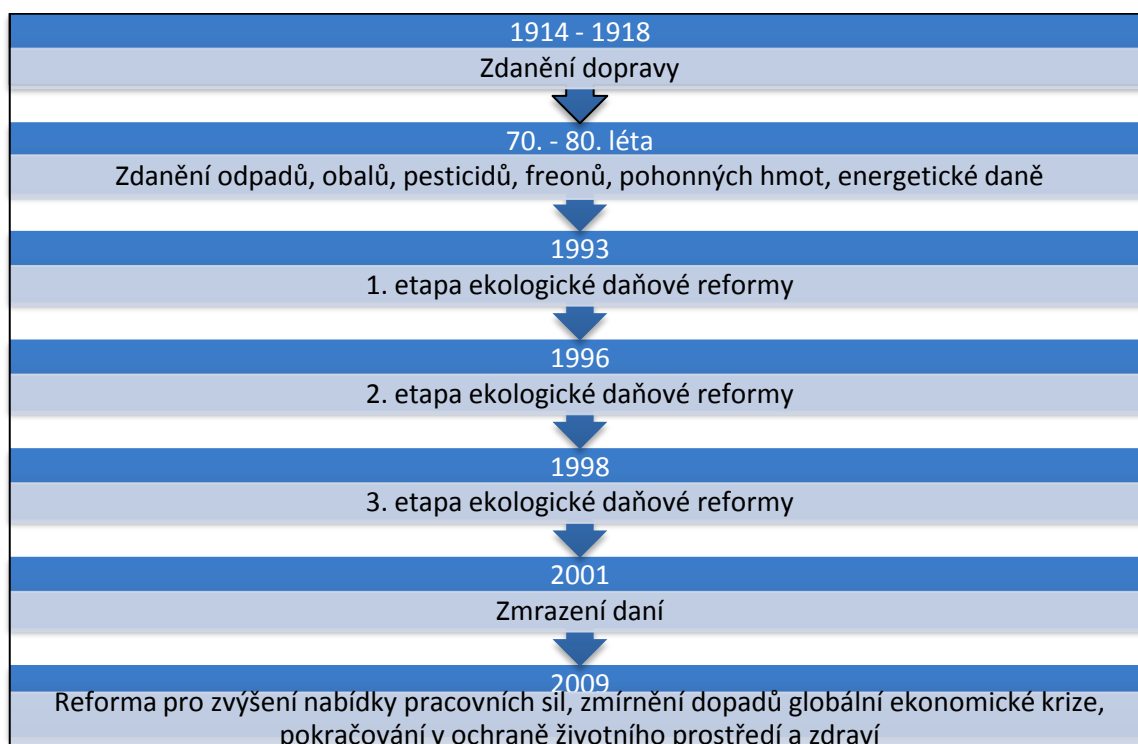
Na **přelomu tisíciletí** docházelo k zavádění dalších **nových daní ekologického charakteru**, např. byly přijaty daně na dusíkatá hnojiva, chladiva nebo ftaláty. V roce 2001 dánská vláda přijímá tzv. „**zmrazení daní**“. Vláda nesměla přijímat jakékoliv zvýšení daní či zavádění daní nových. Jedinou výjimkou byla problematická oblast klimatu, energetiky a životního prostředí. Bylo povoleno zavádění daní tohoto charakteru či jejich zvyšování, ovšem jen v případě přijetí nezbytně nutných opatření vůči životnímu prostředí nebo z důvodu respektování závazků vůči Evropské unii.

⁶ pouze pro živnosti, kterým neplynul žádný užitek ze snížení výše uvedených příspěvků

V takovém případě ale nesmělo dojít ke zvyšování daňové zátěže, tzn. přijímání nových daní či zvyšování daní stávajících muselo nezbytně být spojeno s odpovídajícími daňovými škrty (Larsen, 2011).

V roce **2009** dánský parlament přijal **významnou daňovou reformu**, jejíž legislativa vstoupí v platnost v průběhu let 2010 až 2019. Prioritou této reformy je zvýšení nabídky pracovních sil a zmírnění dopadů globální ekonomické krize. Součástí reformy je zvyšování čistých úspor a podpora cílů v oblasti energetiky, klimatu a životního prostředí a zdraví. Tato reforma navazuje na předchozí reformy z 90. let (Larsen, 2011).

Obr. č. 7: Vývoj ekologického zdanění v Dánském království

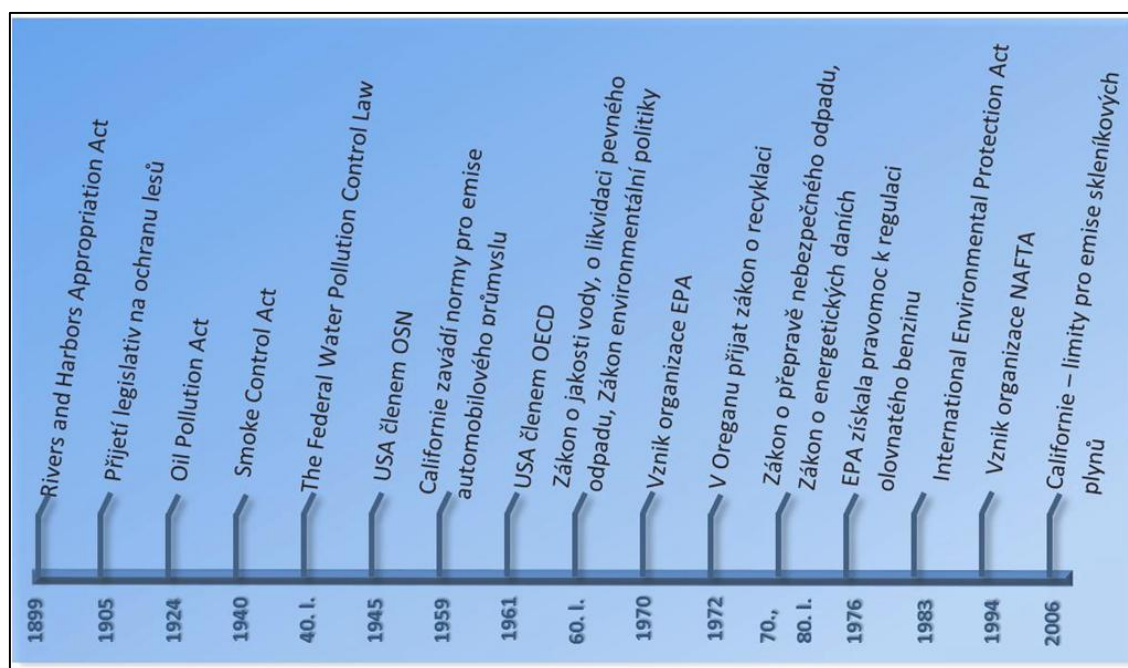
Zdroj: Vlastní zpracování dle Larsena, 2011

3.2.4 Environmentální politika v USA

Vznik environmentálního myšlení a rozvoj environmentální politiky v USA byl již popsán v kapitole 1.3.2 Rozvoj environmentálního myšlení v USA. Pro rychlou rekapitulaci a orientaci ohledně vývoje environmentální politiky poslouží následující Obr. č. 8: Vývoj environmentální politiky v USA. Obrázek popisuje pouze nejvýznamnější milníky ohledně vývoje environmentální politiky USA.

Z obrázku je patrný poměrně **nekomplexní přístup** k ochraně životního prostředí. Ovšem rozvoj environmentálního myšlení v USA začal poměrně brzy, již v roce 1899, kdy byl přijat zákon na ochranu řek. Nejvýznamnější environmentální zákony byly přijaty v období mezi 60. a 80. lety, jejichž funkčnost a účinnost poté inspirovala ostatní státy, které přijímaly uvedené zákony v následujících 80. a 90. letech.

Obr. č. 8: Vývoj environmentální politiky v USA

Zdroj: Vlastní zpracování

3.3 Nástroje environmentálních politik vybraných zemí

Pro výkon environmentálních politik je zapotřebí využití různých nástrojů. V této kapitole budou popsány institucionální nástroje, legislativní nástroje a významné environmentální programy jednotlivých ekonomik.

Institucionální nástroje zajišťují fungování státní správy. Legislativní zajištění pak popisuje právní nástroje a dokumenty, kterými je zajištěna ochrana životního prostředí. Program lze obecně definovat jako „stanovený cíl, ke kterému se má specifickou činností dospět“ (Klimeš, 1998). Environmentální programy pak lze vymezit jako environmentální cíle, kterých se má dosáhnout prostřednictvím činností různých institucí či projektů.

3.3.1 Nigerijské nástroje environmentální politiky

3.3.1.1 Institucionální nástroje

Jak napovídá historie a současný stav environmentálních politik v **Nigérii**, institucionální zajištění je podprůměrné. V roce 1988 byla zřízena federální ústavou agentura pro ochranu životního prostředí **FEPA**. Významem této agentury byla ochrana, obnova a zachování přírodního ekosystému Nigerijské federativní republiky. Hlavní funkcí bylo zřizování národních směrnic v oblasti životního prostředí, zejména v oblastech kvality vod, výtocích odpadních vod či kvality ovzduší. Zřízení této organizace odstartovalo zakládání mnoha agentur v jednotlivých státech zaměřených na ochranu životního prostředí. Z toho důvodu bylo v roce 1999 založeno **Federální ministerstvo životního prostředí**, aby byla odstraněna hrozba duplicit. Federální ministerstvo se skládá z následujících oborů:

- Odbor posuzování vlivů na životní prostředí,
- Odbor protierozní a protipovodňové ochrany,
- Odbor znečištění a kontroly zdravého životního prostředí,
- Odbor lesnictví,
- Odbor sucha, desertifikace a meliorace⁷. (Adelegan, 2003; Olawumi, 2009).

Další významnou institucí je **Národní agentura pro detekci ropných skvrn** *The National Oil Spill Detection and Response Agency* (NOSDRA), která byla založena roku 2006, jako institucionální rámec pro koordinaci realizace pohotovostního plánu ropných skvrn v souladu s Mezinárodní úmluvou o ropném znečištění, odezvy a spolupráci *International Convention on Oil Pollution Preparedness, Response and Cooperation*, jejímž signatářem je mj. i Nigérie (NOSDRA, 2014). Význačnou institucí v oblasti environmentální politiky je dále **Agentura pro prosazování národních norem a předpisů na ochranu životního prostředí** *National Environmental Standards and Regulations Enforcement Agency* (NESREA), která vznikla v roce 2007 jako polostátní orgán. Zákon instituci NESREA opravňuje k zodpovědnosti za prosazování všech ekologických zákonů, směrnic a environmentálních politik v Nigérii (NESREA, 2013).

⁷ Meliorace půdy je „soubor různorodých opatření směřujících ke zlepšení půd, které jsou přirozeně málo produktivní nebo u kterých došlo ke snížení jejich úrodnosti“ (Klímeš, 1998).

V Nigérii dále působí několik dalších institucí, které ovšem nedosahují takového významu, jako výše uvedené, např. **Ženský program pro životní prostředí** *Women Environmental Programme* (WEP), který byl založen v roce 1997. Jedná se o neziskovou, nevládní a dobrovolnickou organizaci. Hlavním cílem je řešit nespravedlnosti v otázkách životního prostředí. Organizace vznikla v reakci na znečištění životního prostředí v průmyslovém státu Kaduna a Nigérii obecně (Women Environmental Programme, 2014).

3.3.1.2 Legislativní zajištění

Legislativní opatření environmentální politiky v **Nigérii** zajišťuje několik zákonů a regulací. Zákony jsou směřovány spíše na jednotlivé oblasti životního prostředí, tedy neberou příliš v úvahu globální problematiku. Mezi legislativní opatření patří:

- Zákon o škodlivém odpadu,
- Zákon pro zachování a ochranu přírodních zdrojů,
- Zákon o ohrožených druzích,
- Zákon o ropných produktech a jejich distribuci,
- další zákony, které nepřímo ovlivňují činnost ministerstva, např.:
 - Zákon o vodních zdrojích,
 - Zákon o zemědělství.

Regulace byly zavedeny zejména díky instituci NESREA, mezi nejvýznamnější lze zařadit federální regulaci o pevných a nebezpečných odpadech nebo národní limitující předpisy o odpadech (ELRI, 2011; Olawumi, 2009).

3.3.1.3 Environmentální programy

V **Nigérii** lze nalézt environmentální programy v souvislosti s nejpálčivějšími problémy ekologického charakteru. Mezi nezávažnější environmentální problematiky lze zařadit deforestaci a degradaci půdy, sucho a desertifikace, eroze půdy a povodně a další (Olawumi, 2009). Desertifikaci se zabývá **Zalesňovací program pro vyprahlé zóny** *Arid Zone Afforestation Programme* (AZAP). Jeho prioritou je dosažení zlepšení lesních zdrojů v suchých oblastech. Bojuje proti desertifikaci prostřednictvím výstavby větrolamů, lesních školek (vymezená území, kde se pěstují stromy), či bariérových zón ze stromů a keřů k ochraně půdy a plodin před silným větrem a bouřkami. Tento program byl založen federální vládou. Další program zabývající se touto problematikou

je **Severovýchodní program pro rozvoj vyprahlé země** *Northeast Arid Zone Development Programme* (NEAZDP). Program je financovaný federální vládou Nigérie s účastí Evropské unie. Tato spolupráce byla zahájena již v roce 1990 s hlavním cílem motivovat a napomáhat venkovskému obyvatelstvu zlepšovat svoji životní úroveň prostřednictvím řádného využívání a řízení zdrojů. Mezi hlavní komponenty tohoto programu patří rozvoj vodních zdrojů a zařízení, včetně zavlažování zemědělských ploch, poskytování mikroúvěrů pro přípravu půdy pro zemědělské činnosti atp. Za významný program lze prohlásit i **Program pro ochranu životního prostředí ve státě Sokoto** *The Sokoto Environmental Protection Programme* (SEPP). Tento program je spolufinancován federální vládou Nigérie, zemské vlády Sokoto a Evropskou unií. Cílem programu je zlepšit využívání zdrojů pro dosažení dlouhodobého udržitelného růstu a ochrany životního prostředí. V Nigérii působí dalších několik environmentálních programů, jejich počet ale stěží bude dosahovat alespoň do řádů desítek (Federal Republic Of Nigeria Ministry Of Environment, 2012).

3.3.2 Japonské environmentální nástroje

3.3.2.1 Institucionální nástroje

V roce 1970 byla založena **Agentura pro ochranu životního prostředí**, která fungovala jako koordinátor jednotlivých ministerstev při řešení otázek životního prostředí. Do této doby neexistovalo žádné institucionální zajištění ohledně zajišťování environmentální politiky (Váňa, 2011).

V roce 2001 došlo k restrukturalizaci vlády a s ní došlo k nahrazení Agentury pro ochranu životního prostředí **Ministerstvem životního prostředí**. Vznikem ministerstva konečně dochází ke koordinaci záležitostí životního prostředí a postupnému stanovení jednotnějších koncepcí. Ministerstvo životního prostředí má od roku 2012 odpovědnost za kvalitu vody, znečišťování ovzduší, nakládání s odpady, ochranu přírody, globální životní prostředí či jaderné regulace (Melves, 1993).

Ministerstvo životního prostředí při správě environmentální politiky spolupracuje s několika dalšími organizacemi:

- Úřad environmentální politiky,
- Úřad globálních problémů životního prostředí,
- Úřad ochrany přírody,
- Ústav nakládání s odpady a recyklace,
- a další (AltTox.org, 2011).

V Japonsku nadále působí na 20 vládních organizací – např. Národní ústav pro životní prostředí, Agentura pro lesnictví, Biologické centrum Japonska a na 50 nevládních organizací – např. Centrum globálního životního prostředí, Ústav pro udržitelné energetické politiky nebo Japonské fórum environmentální výchovy (The Directory Of Environmental Organizations & Environmental Government Agencies In Japan, 2015).

3.3.2.2 Legislativní zajištění

Legislativní zajišťování environmentální politiky v Japonsku se začalo projevovat poměrně brzkým přijímáním zákonů na ochranu životního prostředí. Tyto nástroje ovšem byly příliš obecné a tedy vesměs neúčinné. Současné legislativní opatření lze zařadit mezi efektivní nástroje japonské environmentální politiky. Mezi takové se řadí např.:

- Základní zákon o ochraně životního prostředí,
- Zákon o nakládání s toxickými odpady,
- Zvláštní opatření pro záchranu kvality vod,
- a další.

Současná legislativa umožňuje **jednotnou koncepci** ochrany životního prostředí a řešení globálních problematik. V dnešní době se japonská environmentální politika zaměřuje na tematiku nakládání s odpady. Cílem je masivní podpora recyklace odpadů a trvale udržitelný rozvoj. V souladu s touto problematikou a uvedenými cíli bylo přijato několik zákonů, které podporují tvorbu programů na podporu recyklace odpadů v jednotlivých městech. Tento nástroj lze označit za úspěšný, jelikož se daří snižovat celkové množství produkovaného odpadu (Váňa, 2011).

3.3.2.3 Environmentální programy

V posledních několika letech bylo spuštěno mnoho programů environmentálního charakteru. Současná doba vyzdvihuje důležitost veřejné informovanosti, která je dle obecného názoru zásadní pro úspěšnost environmentálních politik. Pod záštitou nevládní organizace běží několik významných programů tohoto charakteru, jejichž cílem je zejména environmentální vzdělávání dětí, které jsou nástupci dalších generací. Mezi tyto programy patří např. **Junior Eco Club Program** zaměřený na podporu environmentálního povědomí a povzbuzení v dobrovolnických aktivitách v oblasti životního prostředí. Dalším významným programem je **Životní prostředí u nás doma**, zaměřený na podporu všech environmentálních činností všech členů rodiny.

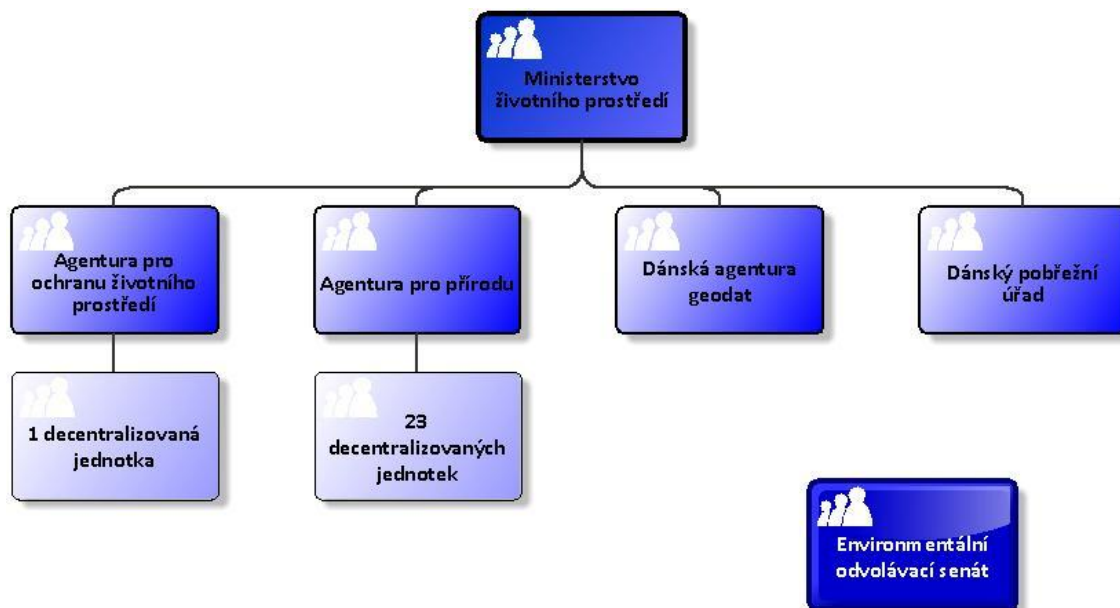
Japonská společnost se dále zaměřuje na tzv. ecolabeling. K podpoře této činnosti lze také nalézt několik funkčních programů. Takovým je např. **Eco Mark Program**, jenž se specializuje na certifikaci ekologických výrobků a podporu jejich rozšiřování na trhy (Japan Environmental Association, 2009).

3.3.3 Environmentální nástroje Dánského království

3.3.3.1 Institucionální nástroje

Nejvýznamnější institucí zajišťující ochranu životního prostředí je **Ministerstvo životního prostředí** *Danish Ministry of Environment*, které vzniklo v roce 1971 pod původním názvem Ministerstvo zmírňování znečištění *Ministry of Pollution Mitigation*. Současný název získal v roce 1973. Ministerstvo je odpovědné za administrativní a výzkumné úkoly v oblasti ochrany životního prostředí a tvorbu environmentální politiky. Ministerstvo instituce zřízená na státní úrovni. Odpovědnost za regionální a lokální úroveň byla delegována na příslušné obce či správní celky. Ministerstvo se skládá ze tří agentur, jednoho úřadu a několika nezávislých center. S ministerstvem je spojena odvolávací komise – Environmentální odvolávací senát, jako nezávislý orgán. Organizační strukturu graficky znázorňuje Obr. č. 9: Organizační struktura dánského Ministerstva životního prostředí (Danish Ministry of Environment, nedatováno).

Obr. č. 9: Organizační struktura dánského Ministerstva životního prostředí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Danish Ministry of Environment, nedatováno

Dánská agentura pro ochranu životního prostředí (EPA) slouží a radí Ministerstvu životního prostředí. Agentura soustřeďuje odborné znalosti o řadě témat a spolupracuje na ochraně životního prostředí. Základními funkcemi této agentury je poradenství Ministerstvu životního prostředí, rozvoj a správa pravidel a opatření na národní i mezinárodní úrovni, šíření povědomí o životním prostředí (EPA Network, 2010).

Agentura přírody implementuje vládní environmentální politiky v oblasti přírody a životního prostředí. Jejím cílem je zajistit čistou vodu, ochrana přírody, plánování výstavby měst a zachování krajiny, outdoorové aktivity a šíření informací mezi veřejnost. Agentura se skládá z 23 decentralizovaných jednotek, které jsou rozmístěny po celém Dánsku (The Danish Nature Agency, nedatováno).

Dánská agentura geodat zajišťuje geografické informace o zemi i moři, kontroluje kvalitu vody, ovzduší atp. Dále zajišťuje zpřístupnění těchto informací vládě a veřejnosti. Největším odběratelem dat je Ministerstvo obrany a poté Ministerstvo životního prostředí. Tyto informace hrají ústřední roli pro účinné a moderní environmentální politiky (Danish Ministry of Environment, 2013).

Dánský pobřežní úřad je oficiální divizí Ministerstva životního prostředí. Prostřednictvím analýz, projektování, výstavby a vyhlášení varování zajišťuje ochranu dánského pobřeží a stav vod (Danish Ministry of Environment, 2013).

Environmentální odvolávací senát je ústředním odvolávacím senátem ve všech záležitostech týkajících se přírody, plánování a životního prostředí. Mezi jeho hlavní funkce patří posuzování praktického uplatňování zákonů, zajišťování správných, účinných a efektivních rozhodnutí při respektování zákonných práv občanů a podniků (nmkn.dk, nedatováno).

Dánské ministerstvo klimatu, energie a stavebnictví bylo založeno v roce 2011. Ministerstvo napomáhá dánské vládě při zvýšeném úsilí o podporu zelenější a udržitelnější společnosti. Tato instituce vznikla zejména kvůli dosažení dlouhodobého cíle, kdy prioritním cílem Dánského království je být do roku 2050 nezávislé na fosilních palivech. Zároveň přispívá k celosvětovému úsilí o snížení emisí oxidu uhličitého. Ministerstvo je odpovědné za správu právních předpisů týkajících se dodávek energie a jejího využívání, národních geologických průzkumů a věnuje se meteorologickým otázkám. Ministerstvo koordinuje a rozvoj domácího klimatu a energetických politik, vyjednávání a provádění mezinárodních dohod a nařízení Evropské unie (State of Green, nedatováno).

Nevládní organizace v Dánsku též hrají velice důležitou roli v ochraně životního prostředí. Takovými organizacemi vyvíjecí největší aktivitou jsou např. **Greenpeace** nebo **Dánské společenství pro zachování přírody**. Ačkoliv lobbismus není v Dánsku příliš obvyklou záležitostí, zahrnování nevládních organizací do legislativních procesů je silnou dánskou tradicí. Tyto organizace často obdrží pravomoci odvolávat se proti určitým rozhodnutím, např. při plánování nebo při udělování povolení pro hornictví (Practical Law, 2013).

3.3.3.2 Legislativní zajištění

Dánské království při legislativním zajištění své environmentální politiky využívá povolovacích režimů, pokut (trestů), směrnic a environmentálních a energetických zákonů.

Aplikace **povolovacích režimů** (povolenek) musí být předloženy relevantní autoritě při jejich přijímání nebo jejich výrazných změnách. Tyto povolovací režimy jsou často využívány pro udělení limitů absolutoria pro látky, které by mohly znečistit vodu, půdu či vzduch nebo stanovit limity pro zápach, hluk či vibrace. Povolenky jsou obvykle udělovány bez časového omezení, tj. na dobu neurčitou, přičemž stanovené limity jsou v pravidelných intervalech revidovány a v případě potřeby upravovány.

Příslušný dozorný orgán zajišťuje, aby nezákonné činnosti byly upraveny v souladu s legislativními požadavky. Pokud provozovatel nedodrží tyto podmínky, kontrolní orgán má pravomoc zastavení činnosti, jenž způsobuje porušování schválených legislativ. Pokud se provozovatel nezachová podle příkazů či zákazů stanovených legislativou a kontrolním orgánem, hrozí mu peněžitá **pokuta**. Průměrná pokuta za činnosti, které nejsou v souladu s legislativou a způsobují vážné škody na přírodě nebo na životním prostředí se pak obvykle pohybuje mezi 5 000 až 10 000 dánskými korunami. Nelegální aktivity, které způsobily závažné škody na životním prostředí, mohou mít za následek pokutu odpovídající nákladům na sanaci škod. Zároveň může být stanoven trest odnětí svobody po dobu nejvýše dvou let (Practical Law, 2013).

Mezi nejnovější environmentální zákony zajišťující ochranu životního prostředí patří např.:

- Konsolidovaný zákon o odpadech a surovinách,
- Konsolidovaný zákon o vodovodech,
- Konsolidovaný zákon o životním prostředí a genetickém inženýrství,
- Zákon o kontaminované zemině,
- Dánský lesní zákon,
- a další.

S principem udržitelného rozvoje a požadované nezávislosti Dánského království do roku 2050 úzce souvisí i energetický zákon. Energetický zákon zahrnuje např.:

- Zákon o šetření elektřiny,
- Zákon na podporu úspor energie a vody v budovách,
- Zákon o kvótách oxidu uhličitého při výrobě elektřiny,
- Zákon o dodávkách zemního plynu,
- a další (The World Law Guide, 2008).

3.3.3.3 Environmentální programy

V Dánském království nejsou environmentální programy příliš obvyklé. Zajištění ochrany přírody a životního prostředí je silně zakotveno v legislativě a prostřednictvím vládních i nevládních organizací, kterým jsou předány určité pravomoci. Dánsko své environmentální cíle naplňuje prostřednictvím **strategií**. V současnosti není zapotřebí řešit závažné environmentální problémy, Dánské království se tedy může orientovat

na tyto strategie. Mezi ně patří např. již zmíněná nezávislost Dánska na fosilních palivech do roku 2020, strategie pro adaptaci na měnící se klima (Dánsko si uvědomuje hrozbu častějších povodní či naopak období sucha, častější bouře či tornáda nebo zvyšování hladiny moře, které negativně ovlivňují životní prostředí, přírodu a zdraví obyvatel), nebo strategie pro globální prvenství v „clean-tech“ oboru (Denmark, 2015).

3.3.4 Environmentální nástroje v USA

3.3.4.1 Institucionální nástroje

Spojené státy americké mají poměrně odlišný politický systém v porovnání s obvyklými politickými systémy v Evropě. Moc je rozdělena na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zákonodárnou moc má kongres, který přijímá a tvoří zákony, tzn. i environmentální politiku. Nejvyšší hlavou výkonné moci je prezident, kterému odpovídá viceprezident, prezidentský úřad a ministerstva. V USA místo ministerstev fungují tzv. *Federal Executives Departments*, které jsou analogické s ministerstvy, jak je známe z většiny evropských zemí (American Center, nedatováno).

V USA neexistuje ministerstvo životního prostředí, ovšem ochrana životního prostředí spadá pod **více federálních výkonných orgánů**.

Obr. č. 10: Federální instituce zabývající se otázkami životního prostředí

Zdroj: Vlastní zpracování

Ministerstvo vnitra *U. S. Executive Department of Interior* chrání americké přírodní zdroje a kulturní dědictví. Má na starost půdy, minerály, národní parky a divoké úkryty. Má na odpovědnost zachování indiánských kmenů a ochranu domorodců Aljašky. Mimo to je dále odpovědné za ochranu ohrožených druhů a jiná úsilí spojená se zachováním životního prostředí (USA.gov, 2015). Ministerstvo spravuje obrovské

přírodní a kulturní zdroje USA prostřednictvím devíti technických úřadů. **Bureau of Indian Affairs** je nejstarším úřadem Ministerstva vnitra. Tento úřad byl založen již v roce 1824. V současnosti poskytuje služby, ať již přímo či prostřednictvím smluv či grantů, přibližně 1,9 milionu indiánům a domorodcům Aljašky. Tento úřad je zodpovědný za správu 55 milionů hektarů povrchové půdy a 57 milionů akrů podpovrchových minerálů, které jsou na území indiánských kmenů a aljašských domorodců (US Department of Interior: Indian Affairs, 2015). **Bureau of Land Management** má na odpovědnost udržení zdraví, přírodní rozmanitosti, zachování produktivity veřejných pozemků tak, aby byly využitelné současnými i budoucími generacemi. Spravuje více než 245 milionů akrů povrchové půdy a 700 milionů akrů minerálního bohatství pod povrchem země (US Department of Interior: The Bureau of Land Management, 2012). **Bureau of Ocean Energy Management** podporuje energetickou nezávislost, ochranu životního prostředí a ekonomický rozvoj prostřednictvím odpovědného a vědecky podloženého řízení pobřežních konvenčních a obnovitelných zdrojů energie a mořských nerostných surovin (Bureau of Ocean Energy Management, nedatováno). **Bureau of Reclamation** provádí rekultivaci přehrad, vodních elektráren a kanálů. V současnosti je největším dodavatelem pitné vody a druhým největším výrobcem energie z vodních elektráren. Účelem tohoto úřadu je napomoci uspokojit neustále rostoucí poptávku po vodě a energii a současně chránit životní prostředí a podporovat udržitelný rozvoj (Bureau of Reclamation, nedatováno). **Bureau of Safety and Environmental Enforcement** neboli úřad pro bezpečnost a životní prostředí pracuje na prosazování bezpečnosti, ochrany životního prostředí a zachování mořských zdrojů prostřednictvím silného regulačního dohledu za pomoci vynucovacích nástrojů (Bureau of Safety and Environmental Enforcement, nedatováno). **The National Park Service** zachovává nedotčené přírodní a kulturní zdroje a hodnoty. Jeho hlavní misí je zachování prostředí pro budoucí generace. Kmeny, místní samosprávy, neziskové organizace, firmy či jednotliví občané tuto instituci žádají o pomoc při revitalizaci svých obcí tak, aby byla zachována jejich místní historie (National Park Service, 2015). **The Office of Surface Mining Reclamation and Enforcement** je úřadem, který je odpovědný za tvorbu celonárodního programu pro ochranu společnosti a životního prostředí před nepříznivými účinky hornické činnosti. Úřad je pověřen zajištěním rovnováhy mezi současnou i budoucí potřebou národa ohledně produkce uhlí a ochranou životního prostředí (Office Of Surface Mining

Reclamation And Enforcement, 2015). *U. S. Fish and Wild Service* spolupracuje s dalšími organizacemi s cílem zachovat rybí druhy, divokou zvěř a rostliny pro další generace. Cílem úřadu je vývoj a šíření etiky společnosti v oblasti životního prostředí, založené na ekologických principech, vědeckých poznatcích o rybách, divoké zvěři i rostlinách. Snaží se v občanech vyvolávat pocity morální odpovědnosti a tím poskytovat ochranu těmto druhům (U. S. Fish and Wildlife Service, 2015). *U. S. Geological Survey* je spíše vědecký úřad, který poskytuje objektivní informace o stavu přírodních ekosystémů a životního prostředí. Dále informuje o přírodních nebezpečích, které ohrožují společnost, např. dopadů změny klimatu. Jedná se o základní vědecký systém, který poskytuje včasné, relevantní a užitečné informace z hlediska životního prostředí (USGS, 2014).

Obr. č. 11: Struktura Ministerstva vnitra

Zdroj: Vlastní zpracování

Ministerstvo energetiky *Executive Department of Energy* spravuje jadernou infrastrukturu Spojených států amerických a energetickou politiku země. Dále financuje vědecké výzkumy v oblasti tzv. čisté energie za účelem podpory udržitelného rozvoje. Úřad je odpovědný za výzkum a vývoj energetických technologií, úspory energií, regulaci výroby a využití energie a za stanovení norem ke snižování škodlivých účinků při výrobě energie (The White House: Department of Energy, 2015).

Ministerstvo zemědělství *Executive Department of Agriculture* má na odpovědnost otázky týkající se potravin, zemědělství, přírodních zdrojů (včetně energií) při používání nejvhodnějších dostupných vědeckých a efektivních způsobů správy. Úřad se zaměřuje na rozvoj alternativních trhů se zemědělskými produkty a službami, aby došlo k rozšíření pracovních příležitostí, zlepšení blahobytu a infrastruktury ve venkovských oblastech. V souladu s prioritními cíly se orientuje na rozvoj obnovitelných zdrojů energie (The White House: Department of Agriculture, 2015).

Významnou institucí je *Environmental Protection Agency* (EPA). Jedná se o nezávislý orgán zřízený kongresem. Posláním této organizace je ochrana lidského zdraví a životního prostředí. Účelem této organizace je zajistit, aby:

- všichni Američané byli chráněni před významnými riziky v prostředí, kde žijí, pracují či studují,
- národní snahy o snižování rizik pro životní prostředí byly založeny na nejlepších dostupných vědeckých poznatcích,
- federální zákony na ochranu lidského zdraví a životního prostředí byly uplatňovány spravedlivě a účinně,
- ochrana životního prostředí měla nedílnou pozornost v politice a při tvorbě politik,
- všechny společnosti v Americe měly přístup k přesným informacím, aby se mohly účinně podílet na řízení environmentálních rizik a lidského zdraví,
- ochrana životního prostředí přispívala k zachování různých ekosystémů a udržitelnému a produktivnímu rozvoji,
- Spojené státy americké hrály vůdčí roli při spolupráci s ostatními národy při ochraně globálního životního prostředí (EPA, 2014a).

3.3.4.2 Legislativní zajištění

Ochranu životního prostředí zajišťuje řada environmentálních zákonných režimů, které byly schváleny kongresem. Dále existuje mnoho federálních zákonů, které nabývají stejné významnosti, avšak již nejsou tak komplexní. Zároveň se životním prostředím zabývají zákonodárci jednotlivých států. Současně soudní systém přezkoumává nejen tyto legislativní předpisy, ale i správní rozhodnutí učiněné agenturami zabývajícími se životním prostředím. V Americe v oblasti, kde nejsou žádná nařízení či zákony často figuruje zvykové právo (NRDC.org, nedatováno).

Legislativa zajišťuje ochranu životního prostředí prostřednictvím federálních zákonů, federálních nařízeních, soudních rozhodnutí a zvykového práva.

Federální environmentální zákony jsou takové zákony, které splňují kritéria přijetí kongresem, týkají se regulace interakce člověka a životního prostředí nebo se dotýká ochrany přírodních zdrojů či hospodaření s nimi. Takových zákonů lze v americké legislativě najít kolem čtyřiceti. Mezi nejvýznamnější lze zařadit:

- Zákon o ohrožených druzích,
- Zákon o národní environmentální politice,
- Zákon o bezpečné pitné vodě,
- Zákon o toxických látkách,
- a další.

V souladu s federálními zákony vydávají americké federální úřady různá **nařízení** v Zákoníku federálních nařízení, jejichž účelem je naplňovat environmentální programy schválené kongresem. Mezi nejvýznamnější lze označit Hlavu č. 40, které obsahuje předpisy organizace EPA, či Hlavu č. 36 obsahující předpisy o parcích, lesích a veřejném majetku (NRDC.org, nedatováno).

Federální a státní soudnictví hraje důležitou roli ve vývoji environmentální politiky. V mnoha případech řeší významné spory týkající se použití environmentálních zákonů ve prospěch životního prostředí.

Zvykové právo je významným nástrojem v oblasti přestupků při řešení sporů v oblasti životního prostředí, které spadají mimo hranice legislativně regulovaných činností (NRDC.org, nedatováno).

3.3.4.3 Environmentální programy

Většina významných environmentálních programů je spuštěno pod záštitou organizace EPA. Tato organizace vede programy v oblastech jako zemědělství, kvalita ovzduší, energetická efektivnost a globální změna klimatu, prevence znečištění, ecolabeling, nakládání s odpady a další. Nejvýznamnější z nich včetně nástinu náplně činností těchto environmentálních programů zachycuje následující tabulka Tab. č. 2: Významné environmentální programy v USA (EPA, 2014b).

Tab. č. 2: Významné environmentální programy v USA

Název programu	Sektor působnosti	Nástin náplně programu
AgStar Program	Zemědělství	Snížit emise metanu ve stísněných výkrmnách pro zvířata s podporou využívání systémů bioplynu
Program pro šetrnější pesticidy	Zemědělství	Snižování rizika z používání pesticidů nad rámec regulačních požadavků
Kampaň Čistý Diesel	Kvalita ovzduší	Úsilí o snížení emisí z dieselových motorů prostřednictvím různých kontrolních strategií a trvalým zapojením národních, státních i místních partnerů.
EnergyStar	Energetická efektivnost	Společný program organizace EPA a US Department of Energy. Pomáhá prostřednictvím investic do energeticky účinných výrobků a postupů, které dostávají EnergyStar štítky. Podpora strategických postupů hospodaření s energiemi.
Hospodaření s materiály	Nakládání s odpady	Zkoumáním celého životního cyklu produktů zajišťuje zachování přírodních zdrojů prostřednictvím snížení množství odpadu ve všech fázích životního cyklu a minimalizací ekologické stopy materiálů, které lidstvo používá.

Zdroj: Vlastní zpracování dle EPA, 2014b

3.4 Indikátory kvality životního prostředí vybraných zemí

Mezi analyzované ukazatele kvality životního prostředí patří např. rozloha chráněných území, která naznačuje úsilí jednotlivých zemí o zachování přírodních ekosystému a biodiverzity nebo emise skleníkových plynů, které ilustrují účinnost environmentálních politik z globálního hlediska problematiky změny klimatu a ozónové díry.

Tab. č. 3: Chráněná území a lesní plochy vybraných zemí

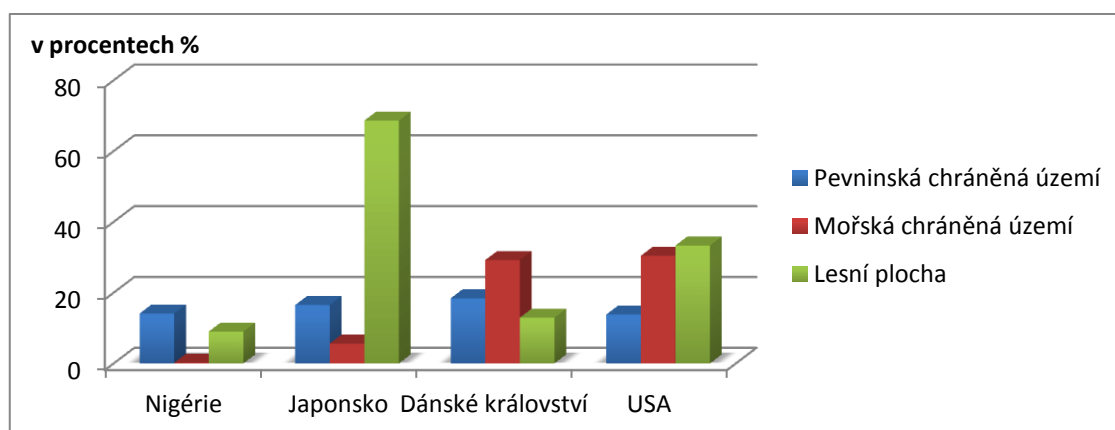
	Nigérie	Japonsko	Dánské království	USA
Pevninská chráněná území (% z celkové výměry půdy)	14,1	16,5	18,4	13,8
Mořská chráněná území (% z teritoriálních vod)	0,2	5,6	29,2	30,4
Lesní plocha (% z pevniny)	9,0	68,6	12,9	33,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

Pevninská chráněná území jsou uvedena v procentech z celkové výměry půdy. Mezi taková území jsou zahrnuty oblasti, které jsou určeny vnitrostátními orgány jako vědecké rezervace s omezeným přístupem veřejnosti, národní parky, přírodní památky, přírodní rezervace, chráněná území a plochy pro udržitelné využívání, naopak nejsou zahrnuty mořské, pobřežní oblasti či místa chráněná podle místních či provinciálních zákonů. **Mořská chráněná území** jsou uvedena v procentech z teritoriálních vod. **Lesní plocha** je měřena v procentech z celkové plochy pevniny jednotlivých zemí, přičemž jsou vyloučeny stromy a území, které jsou zahrnuty v systémech zemědělské produkce. Uvedená data ilustrují skutečnost k roku 2013 (Worldbank.org, 2015).

Podle databáze Světové banky nejvíce chráněnými pevninskými územími vzhledem k rozloze disponuje Dánské království. Nejvíce mořských chráněných území má USA a opět Dánské království. Již zde lze vypožorovat striktní environmentální politiku Dánského království. Nejvíce zalesněných ploch má Japonsko. Nigérie neustále bojuje s odlesňováním a s tím spojenou problematikou desertifikace.

Obr. č. 12: Chráněná území a lesní plochy vybraných zemí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

I přes vedoucí hodnotu v procentech **chráněných mořských území** má USA zcela bezpochyby největší počet ohrožených druhů ryb. Z této analýzy by bylo možné vyvodit, že ochrana mořských území aj. vod je v této zemi nedostačující. Ale vzhledem k nedostupnosti časové řady dat ohrožených druhů nelze odvodit, zda Spojené státy americké mají účinnou environmentální politiku v oblasti ochrany ohrožených druhů a zachování biodiverzity, tedy zda nástroje využívané tímto státem přispívají ke zlepšování tohoto ukazatele v čase či nikoliv.

Počet ohrožených druhů savců, ptáků i ryb je stanoven dle klasifikace IUCN, Mezinárodní unie pro ochranu přírody. Území ptactva pro určení počtu ohrožených druhů vybraných území je stanoveno dle místa jejich chovu či dle rozsahu jejich zimoviště. Uvedená data popisují stav k roku 2014 (Worldbank.org, 2015).

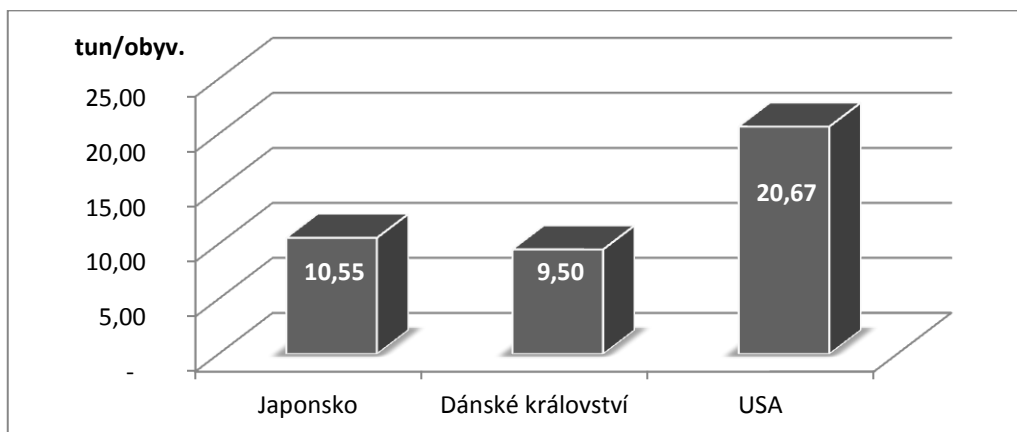
Tab. č. 4: Počet ohrožených druhů zvířat ve vybraných zemích

	Nigérie	Japonsko	Dánské království	USA
Ohrožené druhy savců	26	27	2	35
Ohrožené druhy ptáků	15	8	3	75
Ohrožené druhy ryb	60	67	15	236

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

Významným indikátorem znečišťování či kvality životního prostředí jsou **emise skleníkových plynů** (GHG). Tyto plyny přispívají ke změně klimatu a globálnímu oteplování, což generuje další globální závažné environmentální problémy jako povodně, zvyšování hladin moří a další. Hodnoty, které jsou uvedeny v následujícím obrázku, jsou v tunách na obyvatele. Podle databáze Světové banky Japonsko má rostoucí tendenci emisí skleníkových plynů, zatímco Dánsko a USA mají klesající tendenci tohoto ukazatele. Data pro Nigérii nejsou v současnosti dostupná, proto jsou zde porovnány jen tyto tři země. Nejnovější dostupné výsledky kontroly emisí skleníkových plynů uvedené v této práci jsou k roku 2012.

Obr. č. 13: Emise skleníkových plynů ve vybraných zemích

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank.org, 2015

3.5 Vyhodnocení komparativní analýzy environmentálních politik

V úvodu této kapitoly bylo uvedeno, že Dánské království společně s USA a Japonskem patří mezi země s vysokým hrubým domácím produktem na hlavu. **Dánsko** ovšem patří mezi **průkopníky environmentální politiky** a striktní dodržování nástrojů této disciplíny řadí Dánsko mezi světové leadery v ochraně životního prostředí a patří mezi nejmenší znečišťovatele. To dokazuje i velice nízký počet ohrožených druhů zvířat či nízké emise skleníkových plynů i při vysoké výkonnosti ekonomiky. Dánská environmentální politika zároveň podporuje zachování přírodních ekosystémů a biodiverzity, jak je patrné z rozlohy chráněných území.

Japonsko a USA se řadí mezi velké **světové ekonomiky**, disponují vysokým hrubým domácím produktem i výdaji na spotřebu. Jejich zámožnost a poměrně rozsáhlá populace je pak dělá **největšími konzumenty** přírodních zdrojů a zároveň velkými producenty odpadů. Tyto ekonomiky mají obrovský vliv na životní prostředí. S tím by měla souviset i striktní environmentální politika, která ale ve skutečnosti zdaleka nedosahuje úrovně Dánského království. V minulosti tyto země nepřistupovaly k ochraně přírody komplexně a globálně. V současnosti lze ovšem vyzorovat, že tento přístup se změnil. Spojené státy americké by zřejmě měly učinit kroky k účinnější a efektivnější ochraně ohrožených druhů zvířat a ke snižování nadprůměrných emisí skleníkových plynů, jež ovlivňují globální životní prostředí.

Nigérie jako představitel rozvojových zemí má velice nízký hrubý domácí produkt i výdaje na spotřebu, což je pro tyto země typické. Největšími problémy, se kterými se

Nigérie potýká, je **přelidněnost**, **deforestace** či **desertifikace**. Deforestace a desertifikace je způsobena zejména nadměrným zemědělským využíváním ploch a odlesňováním. Do prostředí je v rámci zemědělství zanášeno mnoho chemických či dokonce toxických látek. Z historie environmentální politiky této země lze vidět snahy o nápravu a o legislativní ošetření těchto problematik. Nigérie bohužel nedisponuje dostatečnými finančními prostředky ani odborníky, aby byla schopna zavádět účinné environmentální politiky. Dalším problémem při zavádění nástrojů této politiky je chudoba a schopnost země uspokojovat základní potřeby obyvatel, které vstupují do popředí před ochranou životního prostředí. Všechny tyto faktory jsou příčinou poměrně **slabého výkonu environmentální politiky**. Zůstává otázkou, pokud by obyvatelé rozvojových zemí žili stejně jako jednotlivci v zemích jako je např. USA, zda by planeta překonala napětí, které by bylo způsobeno obrovským čerpáním přírodních zdrojů a působením škod na životním prostředí.

4 Koncepční rámec environmentálních směrnic SASB

V rámci závěrů z analýzy z předchozí kapitoly, kdy **USA neprovádí dostatečný environmentální výkon** vzhledem ke svému výkonu průmyslovému a ekonomickému, se následující částí práce soustředí na problematiku **nového environmentálního nástroje**, který bude v USA zaváděn – směrnice SASB.

V této kapitole je představena **Rada pro účetní standardy udržitelného rozvoje (SASB)**, její standardy a jejich aplikace, jejichž cílem je zlepšit právě tento environmentální výkon jednotlivých podnikatelských subjektů a tím zlepšit i celkový environmentální výkon celé americké společnosti. Jedná se o velice **aktuální** záležitost, jelikož některé tyto standardy jsou v současnosti stále ve fázi vývoje a mohou pro mnoho podniků zajistit zlepšení svých výkonů a **zmírnění** svých **vlivů na životní prostředí** a přírodní ekosystémy.

Jak již bylo zmíněno, SASB značí Radu pro účetní standardy udržitelného rozvoje - *The Sustainability Accounting Standards Board* (SASB). SASB zajišťuje účetní standardy pro udržitelný rozvoj pro veřejně obchodovatelné společnosti v USA, přičemž tyto standardy zahrnují zásadní problémy udržitelnosti. Standardy SASB jsou určeny ke zveřejňování k povinným formulářům určených Komisí pro cenné papíry *The Securities and Exchange Commission* (SEC). SASB je americká nezávislá nezisková organizace, která je akreditována k vydávání standardů Americkým národním institutem pro vydávání standardů *American National Standards Institute* (ANSI) (SASB, 2013). Zveřejňování dat podle směrnic SASB je dobrovolné. Jejich smyslem není nahrazovat jakékoliv zákonné či regulativní normy (SASB, 2014b).

4.1 Účetnictví udržitelného rozvoje

Tato podkapitola se věnuje vymezení účetnictví udržitelného rozvoje, které úzce souvisí se standardy SASB, jelikož se zabývají právě tímto tématem, kdy stanovují účetní metriky pro měření výkonu v oblasti udržitelného rozvoje.

V této podkapitole je vymezeno účetnictví udržitelného rozvoje a jeho vztah s finančním účetnictvím.

4.1.1 Účel účetnictví udržitelného rozvoje

Účelem účetnictví udržitelného rozvoje (*Sustainability Accounting*) je ohodnotit environmentální a sociální výkonnost podniku. Jedná se o významný nástroj, jehož

účelem je změřit a vyhodnotit tři pilíře udržitelného rozvoje ve vzájemných souvislostech:

- environmentální udržitelnost,
- ekonomická udržitelnost,
- sociální udržitelnost.

Účetnictví udržitelného rozvoje hodnotí přístup k životnímu prostředí při respektování sociálních aspektů. Tyto informace jsou poskytovány managementu a zainteresovaným externím stranám, tj. investorům, akcionářům, věřitelům, obchodním partnerům, orgánům státní správy nebo veřejnosti (EnviWeb, nedatováno; EnviWiki 2008).

4.1.2 Vztah účetnictví pro udržitelný rozvoj s finančním účetnictvím

Účetnictví udržitelného rozvoje a jeho zveřejňování je určeno jako komplement k finančnímu účetnictví, přičemž finanční informace a informace udržitelného rozvoje mohou být ohodnoceny zvlášť a tak poskytnout komplexní pohled na výkon společnosti a její tvorbu hodnoty, a to jak finanční tak nefinanční (SASB, 2013).

Finanční účetnictví se zabývá vymežováním kapitálových toků, jejich konkrétní číselné podobě, rozpočetnictvím, monitoringem a reportingem na kapitálových trzích. Rada pro finanční účetní standardy *The Financial Accounting Standards Board* (FASB) a Americké obecně uznávané účetní principy *U. S. Generally Accepted Accounting Principles* (US GAAP) vytváří rámec pro kvantifikaci a reporting ve finančním vyjádření ohledně majetku, závazků a vlastního kapitálu účetní jednotky. Finanční účetnictví se již zabývá některými prvky nefinančního charakteru a výkonu v oblasti udržitelného rozvoje. Aktiva (majetek) zahrnují peněžní aktiva, hmotný majetek (který může zahrnovat přírodní zdroje) a nehmotný majetek (který se může vztahovat k lidskému a sociálnímu kapitálu). Závazky zahrnují finanční závazky a provozní závazky, přičemž některé z nich se mohou vztahovat k environmentálnímu či sociálnímu kapitálu. Finanční účetnictví má ale inherentní omezení v oceňování nefinančního majetku či výkonu. To je zapříčiněno absencí trhů či vhodných oceňovacích technik, pomocí kterých by bylo možné posoudit hodnotu těchto prvků. Z tohoto důvodu přístup SASB k definici metrik či indikátorů účetnictví udržitelného rozvoje využívá kvantitativních i kvalitativních charakteristik, které vyjadřují spravedlivé zastoupení aspektů pro zobrazení výkonnosti podniku s ohledem na zásadní

témata udržitelného rozvoje. Tím tyto standardy zajišťují, aby „rozumní investoři“⁸ měli přístup k celkové skladbě informací, jež využívají ve svém rozhodovacím procesu. Rada SASB je přesvědčena, že časem účetnictví pro udržitelný rozvoj poskytne rozumnému investorovi lepší přístup k celkové skladbě informací a zjednoduší se tak jeho proces rozhodování (SASB, 2013).

4.2 Uživatelé standardů pro účetnictví udržitelného rozvoje SASB

Normy SASB jsou určeny pro **firmy**, které se podílejí na **veřejné nabídce cenných papírů** podle Zákona o cenných papírech z roku 1933 a Zákona o obchodování s cennými papíry z roku 1934. Informace účetnictví udržitelného rozvoje by pak měly být publikovány v rámci zveřejňování povinných formulářů (SASB, 2013).

Dalším uživatelem těchto standardů jsou **investoři**, přičemž posláním organizace SASB je začlenit zveřejňování podstatných informací ohledně udržitelného rozvoje v povinných formulářích stanovených Komisí pro cenné papíry SEC. Tím by měl být poskytnut investorům přístup k informacím o udržitelnosti, které jsou zapotřebí pro informované investiční rozhodování s vynaložením přiměřeného úsilí a s minimálními náklady. Investoři pak mohou porovnávat jednotlivé podniky i s ohledem na udržitelnost, dlouhodobou tvorbu hodnoty společnosti a vliv podniku na své okolí (SASB, 2013).

4.3 Klíčové definice vykazování udržitelného rozvoje v rámci standardů SASB

Organizace SASB pro aplikaci svých standardů využila následující definici **udržitelného rozvoje**: „*udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti, aniž by byla ohrožena schopnost uspokojit potřeby budoucích generací*“.

V souvislosti s podnikovými aktivitami a účelem standardů SASB, pojem udržitelnost odkazuje na environmentální, sociální a správní dimenze v rámci provozu a výkonu podniku. Přesněji řečeno, udržitelnost zahrnuje jak řízení vlivu a dopadu činnosti podniku na environmentální a sociální prostředí, tak řízení environmentálního a sociálního kapitálu, jenž je nezbytný pro dlouhodobou tvorbu hodnoty podniku. SASB

⁸ Rozumný investor (*Reasonable Investor*) je v rámci standardů SASB definován jako investor, který investuje zejména z ekonomických důvodů s různými investičními horizonty, krátkodobými i dlouhodobými, a s různými strategiemi (SASB, 2013).

v závislosti na těchto aspektech témata udržitelnosti uspořádala do pěti hlavních dimenzí:

- životní prostředí,
- sociální kapitál,
- lidský kapitál,
- obchodní model a inovace,
- vedení a řízení (SASB, 2013).

Dimenze **životní prostředí** zahrnuje vliv podniku na životní prostředí buď prostřednictvím využívání neobnovitelných zdrojů jako vstupního faktoru v rámci výroby a produkce (např. voda, minerály, ekosystémy atp.), nebo prostřednictvím externalit či vypouštěním škodlivých látek do prostředí, jako je např. znečištění vzduchu a vod, nakládání s odpady či emise skleníkových plynů (SASB, 2013).

Sociální kapitál je dimenze, jež se týká role podniku ve společnosti, tak jak ji vnímá veřejnost. Lze ji také definovat jako očekávání, jak podnik bude přispívat či přispívá společnosti na oplátku za svůj provoz. Tato dimenze se zabývá řízením vztahů s klíčovými vnějšími stakeholdery, jako jsou zákazníci, místní komunity, veřejnost či vláda (SASB, 2013).

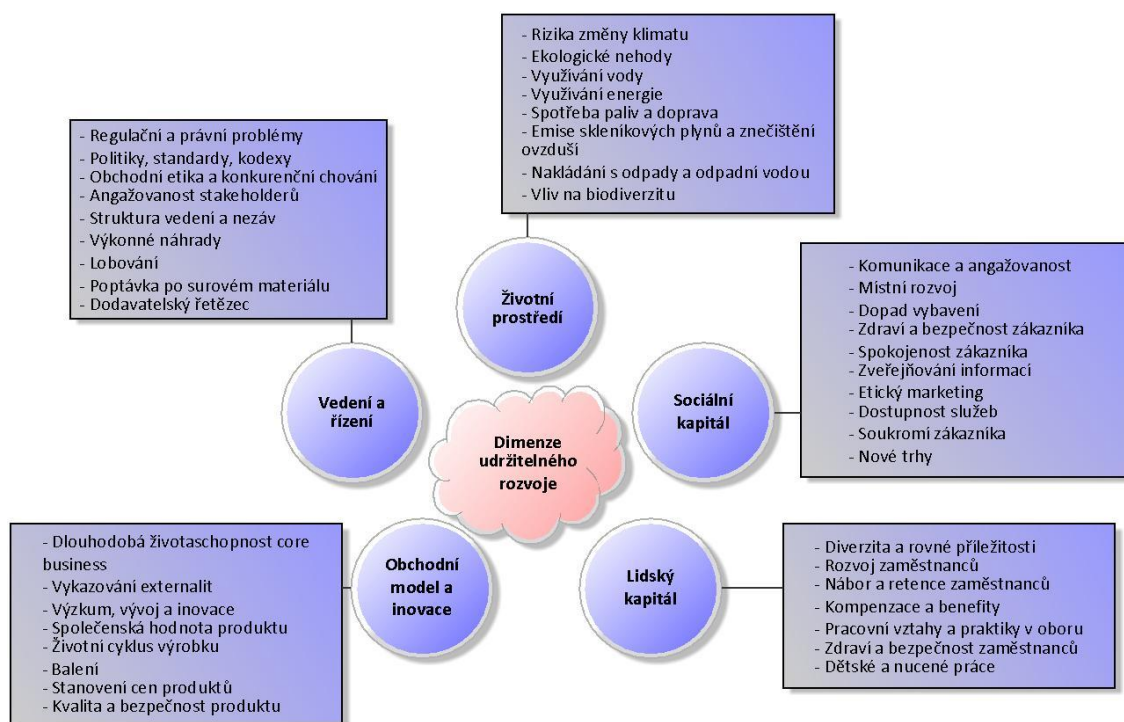
Dimenze **lidského kapitálu** se zaměřuje na řízení lidských zdrojů jako klíčového přínosu poskytování dlouhodobé hodnoty. Tato dimenze zahrnuje faktory, které mají vliv na produktivitu zaměstnanců, jako je např. angažovanost zaměstnanců, pobídky, získávání zaměstnanců, či retence zaměstnanců ve vysoce konkurenčních trzích konkrétních talentů, schopností nebo vzdělání (SASB, 2013).

Dimenze **podnikatelského (obchodního) modelu a inovace** se zabývá začleněním environmentálních a sociálních faktorů v procesu tvorby hodnoty společnosti, a to včetně účinného využívání zdrojů a inovací ve výrobním procesu. Součástí je i řízení environmentálních a sociálních dopadů na hmotný a finanční majetek (SASB, 2013).

Dimenze **vedení a řízení** zahrnuje řízení problémů, které jsou typické pro daný obchodní model, či se jedná o běžnou praxi v oboru, a které jsou v rozporu s potenciálním zájmem širšího okruhu stakeholderů (tj. vlády, místních komunit, zákazníků, zaměstnanců atp.). Tímto chováním si vytváří potenciální závazky či hrozbu omezení či odstranění povolení k provozu. Tato dimenze také zahrnuje řízení rizik,

řízení bezpečnosti, řízení dodavatelského řetězce a zdrojů. Dimenze zahrnuje oblasti jako střet zájmů, proti-soutěžní chování, korupci či úplatkářství. Zároveň tato dimenze pojímá i riziko spoluúčasti na porušování základních lidských práv (SASB, 2013).

Obr. č. 14: Dimenze udržitelného rozvoje

Zdroj: Vlastní zpracování dle SASB, 2013

SASB Standardy poskytují poradenství pro minimální soubor otázek či témat udržitelnosti, které mají **významný** dopad na většinu, ne-li na všechny, podniky v daném odvětví. Tato témata, v závislosti na konkrétním provozním kontextu, budou vysoce pravděpodobně významná pro všechny podniky v daném oboru (SASB, 2013).

Při analýze významnosti otázek udržitelného rozvoje je zapotřebí porozumět specifickým vlivům podniku na společnost a životní prostředí, stejně jako vlivu udržitelného rozvoje na podnik. Takovou analýzu je možné agregovat právě na **úrovni oborů**, jelikož podniky, které poskytují podobné produkty či služby mají tendenci k podobným obchodním modelům, využívání zdrojů obdobným způsobem a tím zároveň mají sklon k podobným vlivům na společnost a životní prostředí (SASB, 2013).

Pro potřeby SASB nedostačovala tradiční odvětvová klasifikace, jelikož tento systém vždy neseskupuje dohromady odvětví se shodnými charakteristikami udržitelného

rozvoje. Z tohoto důvodu SASB vyvinula *Sustainable Industry Classification System SICS*. Tento klasifikační systém odvětví je založen na tradiční klasifikaci a třídí 10 odvětvových sektorů a 88 odvětví v souladu s intenzitou využívání zdrojů a dopadu jejich činnosti na udržitelnost. Při této analýze SASB hledá charakteristiky podle tří hlavních dimenzí, které ovlivňují přírodu a otázky udržitelnosti:

- silná pozice podniku,
- využívání společného kapitálu,
- vysoké náklady na společnost a negativní externality v oblasti životního prostředí (SASB, 2013).

Silná pozice je často výsledkem kooperací veřejného a soukromého sektoru, zajišťování veřejných statků či jiných výhod. **Společný kapitál** zahrnuje přírodní bohatství (jako vstup přírody k faktoru výroby – např. voda, ekosystémy, biodiverzita) a lidský kapitál (schopnosti a dovednosti zaměstnanců). Podniky, které využívají tento společný kapitál, jsou závislé na kvalitě a dostupnosti těchto druhů kapitálu, aby mohli zajistit dlouhodobou tvorbu hodnoty. Zároveň je zapotřebí specifického strategického uvažování pro řízení kapitálu, který není ve vlastnictví ani pod kontrolou podniku. Podniky svojí činností mohou vyvolávat sociální či environmentální **externality**. Odvětví mohou působit na společnost v závislosti na významném vlivu na hospodářském rozvoji dané komunity, a to prostřednictvím zaměstnání či jiných ekonomických příležitostí. Odvětví s vysokým výskytem korupčních praktik mohou mít také vysoké sociální náklady na společnost i na politiku. Zároveň různá odvětví v rámci své činnosti produkuje množství environmentálních externalit ve formě rozsáhlých ekologických stop (např. využívání energie, vody, atp.), vysoké úrovně znečištění (v rámci běžného provozu či náhodné) nebo významné emise skleníkových plynů. Negativní externality v rámci životního prostředí a sociálních aspektů obvykle nemají v dané aktuální době vliv na finanční výnosy podniků, avšak v průběhu času významné externality budou internalizovány prostřednictvím sociálních a politických tlaků či pomocí tržních mechanismů. Tato skutečnost pak zapříčiní, že tyto společnosti budou méně ziskové a méně konkurenceschopné, což je zajiště v rozporu s udržitelným rozvojem (SASB, 2013).

4.4 Vývoj standardů SASB

Tvorba standardů SASB představuje náročný proces sběru dat, analýz, hloubkových odvětvových výzkumů a spolupráce s řadou zúčastněných stran v rámci odvětví.

Proces tvorby standardu SASB **začíná** tří-měsíčním výzkumem „od stolu“, jehož účelem je identifikace zásadních hledisek udržitelného rozvoje a souvisejících účetních metrik. V této fázi, výzkumný tým prozkoumává aspekty zájmu a finančního vlivu, s cílem zjistit minimální soubor zásadních otázek udržitelného rozvoje pro každé dané odvětví. (SASB, 2013).

V průběhu **druhé fáze** tvorby standardů SASB pověří pracovní skupinu, aby poskytla zpětnou vazbu na jednotlivé položky, zveřejňování informací a zvolené účetní metriky, které jsou uvedené v počáteční fázi výzkumu. Tato pracovní skupina se obvykle skládá z vyváženého zastoupení korporací, účastníků trhu či zprostředkovatelů. Zpětná vazba těchto institucí je poskytována prostřednictvím online průzkumu. Po online průzkumu výzkumný tým poté osloví tyto instituce za účelem získání detailnějších poznatků. Posledním krokem druhé fáze je tzv. *Exposure Draft Standard*, tj. návrh normy s účetními metrikami a technickými protokoly pro každou z otázek zásadních témat udržitelného rozvoje (SASB, 2013).

Ve **třetí fázi** SASB zveřejní *Exposure Draft Standard* podobu 90 dní, aby se ke standardu mohla vyjádřit širší veřejnost. Po tuto dobu si tento dokument veřejnost může kdykoliv stáhnout z oficiálních webových stránek SASB a písemně poskytnout zpětnou vazbu. Rada SASB poté posoudí standard v souladu s připomínkami, zda je daný standard konzistentní, kompletní a přesný. Po závěrečném zhodnocení Rady SASB je vydán a zpřístupněn veřejnosti prozatímní standard *The Provisional Draft Sustainability Accounting Standard*. Normy jsou považované za prozatímní do té doby, dokud kompletní soubor standardů (tj. pro více než 80 odvětví) nebude přezkoumán externím ratifikačním orgánem, jako je např. ANSI (SASB, 2013).

Obr. č. 15: Proces tvorby Standardů SASB

Zdroj: Vlastní zpracování dle SASB, 2013

4.5 Struktura Standardů SASB

Standardy SASB se skládají ze dvou částí – návodu na zveřejňování a účetních standardů se zaměřením na témata udržitelnosti.

Návod na zveřejňování pomáhá identifikovat témata na úrovni daného oboru, které by mohly být podstatné v souladu s udržitelným rozvojem. Každý podnik je odpovědný za rozpoznání zásadních a nezásadních informací, a tedy i za rozhodnutí, které informace přiloží k povinně zveřejňovaným formulářům (SASB, 2013).

Účetní standardy poskytují podnikům standardizované metriky k zachycení výkonu na úrovni odvětví ohledně témat udržitelnosti v účetnictví. V případě, že tyto metriky nejsou řešeny zvláštními účetními metriky, včetně strategie podniku, konkurenční pozice, stupně kontroly, výkonu či trendů v čase, měly by být doprovázeny popisem v souladu se specifiky jednotlivých podniků a jejich hladinami významnosti tak, aby byla zajištěna úplnost, správnost a srovnatelnost vykazovaných údajů (SASB, 2013).

5 Aplikace standardů SASB

Standardy SASB jsou tvořeny pro jednotlivá odvětví, jež jsou rozdělena do dílčích sektorů. SASB v současné době rozlišuje 10 sektorů, jak znázorňuje následující obrázek:

Obr. č. 16: Rozložení odvětví dle SASB

Zdravotní péče	•Biotechnologie, farmaceutika, zdravotní zařízení a zásoby, zdravotní péče, distributoři, řízená péče
Finance	•Komerční banky, investiční banky a makléřství, řízení majetku, spotřebitelské finance, hypotéky, komoditní burzy, pojišťovnictví
Technologie a komunikace	•Elektronická výroba, software a IT, Hardware, polovodiče, telekomunikace, internetová média a služby
Neobnovitelné zdroje	•Průzkum a produkce ropy a plynu, transport ropy a zemního plynu, rafinace ropy, služby, zpracování uhlí, výroba železa a oceli, těžba kovů, stavební materiály
Doprava	•Automobilový průmysl, výroba originálních autodílů, půjčovny aut a leasing, aerolinky, nákladová letadla a logistika, mořská, železniční a silniční doprava
Služby	•Vzdělávání, profesionální služby, hotelnictví, casina a hráčství, restaurace, volnočasové aktivity, výletní lodě, reklama a marketing, mediální produkce, kabely a satelity
Transformace zdrojů	•Chemický průmysl, letecký a obranný průmysl, elektrotechnika a elektronika, výroba průmyslových strojů a zboží, výroba kontejnerů a obalů
Spotřeba	•Zemědělská produkce, masny a mlékárny, zpracování potravin, nealkoholické a alkoholické nápoje, tabák, prodejci a distributoři jídla, lékárnictví, speciální maloobchody, e-commerce, prodej oblečení, doplňků a obuvi, výroba domácích spotřebičů, domácí potřeby, nábytek, hračky a sportovní potřeby
Obnovitelné zdroje a alternativní energie	•Biopaliva, solární energie, větrná energie, palivové články a průmyslové baterie, lesnictví a papírenský průmysl
Infrastruktura	•Elektronické pomůcky, plynové a vodní nástroje, nakládání s odpady, inženýrství, výstavba interiérů, developři a podílové fondy, realitní služby

Zdroj: Vlastní zpracování dle SASB, 2015

Pro každé odvětví v daných sektorech jsou pak průběžně tvořeny a vydávány jednotlivé účetní standardy udržitelného rozvoje. V současnosti je již publikována většina standardů pro výše uvedené obory.

Tato kapitola se zabývá účetními standardy udržitelného rozvoje pro obor **hotelnictví**. Tento obor byl vybrán z důvodu, že se řadí mezi již zveřejněné kompletní standardy a hraje významnou roli na světových i domácích trzích cestovního ruchu a obchodu. Poskytováním ubytování jak z důvodu obchodních činností či volnočasových aktivit, hotelnictví napomáhá tuzemskému i mezinárodnímu obchodu a poskytuje podporu komunitám, jež jsou na turismu závislé (SASB, 2014a).

5.1 Úvod do problematiky udržitelného rozvoje hotelnictví

Hotelnictví je charakterizováno **krátkodobým ubytováním** poskytovaným hotely, motely či velkými hotelovými řetězci. Obor hotelnictví je vysoce **sezónní** oblast podnikání, přičemž příjmy jsou obvykle nejnižší v prvním čtvrtletí a nejvyšší ve třetím a čtvrtém čtvrtletí zejména z důvodu letních prázdnin a rekreačního cestování. Tento obor je vysoce **konkurenční**, kde se zákazníci rozhodují o využívání služeb daného hotelu na základě širokého spektra faktorů, jako je kvalita a konzistence poskytovaných služeb, lokální dostupnost, cena či nabídka věrnostních programů. V současnosti má internet na tento obor obrovský vliv. Online rezervace pokojů, recenze, možnost zákazníků porovnávat ceny, vybavení a služby hotelů prostřednictvím webových stránek cestovních agentur atp. zvyšují nároky na jednotlivá ubytovací zařízení (SASB, 2014a).

Provoz hotelů je relativně náročný na **zdroje** a může způsobit trvalé dopady na místní životní prostředí. Zároveň je mnoho hotelů umístěno v citlivých ekosystémech. Přibližně 80% cestovního ruchu se koná v pobřežních oblastech, blízko pláží či poblíž choulostivých korálových útesů. Zejména z tohoto důvodu má hotelnictví sociální odpovědnost zajistit, aby takové oblasti nebyly zneužívány, a podporovat místní komunitu, na jejichž území působí (SASB, 2014a).

Zároveň v souvislosti s umístěním v pobřežních oblastech obor hotelnictví čelí hrozbám změn počasí a stoupajícím hladinám moří, které jsou spojeny se **změnami klimatu**. V neposlední řadě je hotelnictví vysoce závislé na **lidském kapitálu**, přičemž pro tento obor jsou charakteristické zejména nekvalifikované pracovní síly, dlouhá pracovní doba a zastoupení velkého procenta žen a přistěhovalců. Nezvládnutí spravedlivých postupů

v rámci lidského kapitálu pak může mít za následek nespokojené zaměstnance a vysokou fluktuaci pracovníků (SASB, 2014a).

Zavedením směrnic udržitelného rozvoje investoři získají ucelenější a srovnatelnější pohled na výkon jednotlivých hotelových společností v rámci vykazování aspektů udržitelného rozvoje a příležitostí, které by mohly mít vliv na hodnotu společnosti v krátkodobém i dlouhodobém horizontu. Vykazované hodnoty budou zahrnovat jak pozitivní tak negativní externality a nefinanční formy kapitálu, na kterých je obor závislý při tvorbě hodnoty (SASB, 2014a).

V souvislosti s výše uvedenými skutečnostmi se standardy SASB v oboru hotelnictví zabývají následujícími otázkami udržitelného rozvoje:

- využívání energie a vody,
- ochrana ekosystémů a přizpůsobování se změně klimatu,
- spravedlivé pracovní praktiky (SASB, 2014a).

Využívání vody a energií se vztahuje ke schopnosti oboru zredukovat celkovou spotřebu energie a vody s cílem omezit dopady na životní prostředí a vytvářet úspory nákladů. **Ochrana ekosystémů a přizpůsobování se změně klimatu** se vztahuje k umístění provozoven tohoto odvětví na pobřežní oblastí, kde mohou být poškozeny nevládnými meteorologickými podmínkami a stoupající hladinou moří, což může mít za následek klesající výnosy z cestovního ruchu. **Spravedlivé pracovní praktiky** souvisí se způsobem, jak zacházet se zaměstnanci. Správné řízení lidských zdrojů může napomoci angažovanosti personálu a snížení nákladů plynoucích z vysoké fluktuace v oboru (SASB, 2014a).

Využívání energií a vod společně s ochranou ekosystémů a přizpůsobování se klimatu v rámci aplikace standardů SASB, která problematiku udržitelného rozvoje rozděluje do pěti základních dimenzí, spadá pod dimenzi životního prostředí. Spravedlivé pracovní praktiky poté náleží dimenzi lidského kapitálu.

5.1.1 Dimenze životního prostředí

Dimenze životního prostředí byla již popsána v kapitole 4.3 Klíčové definice vykazování udržitelného rozvoje v rámci standardů SASB. Hotelnictví při své činnosti využívá podstatné množství přírodních zdrojů, zejména energie a vody. Efektivní využívání těchto zdrojů má vliv na snižování negativních dopadů na životní prostředí

a zároveň může mít vliv na ziskovost prostřednictvím snižování provozních nákladů (SASB, 2014a).

Spotřeba energie přímo či nepřímo může ovlivnit externality jako změny klimatu, znečištění ovzduší, zatímco rostoucí **spotřeba vody** má významný dopad na životní prostředí. **Ochraně ekosystémů a adaptaci na změny klimatu** se v oboru hotelnictví začíná věnovat více pozornosti. Hotely jsou často situovány v oblastech, které jsou citlivé na změny meteorologických podmínek a hrozí jim zasažení povodněmi, erozí půdy či hurikány atp. v důsledku změn klimatu a zvyšování hladin moří. Těmto oblastem hrozí snížení atraktivity pro turisty a nemožnost pojištění budov aj. zařízení či majetku proti živelným pohromám (SASB, 2014a).

5.1.1.1 Management spotřeby vody a energie

Řízení spotřeby a využívání energie a vody mají pro obor hotelnictví zvláštní význam, zejména kvůli relativně vysoké spotřebě těchto zdrojů a závislosti na nich. Energie je primárně využívána k topení, ventilaci, klimatizaci, ohřevu vody atp. I přesto, že se nejedná o nejdůležitější provozní náklady tohoto oboru, **zvýšení cen** těchto zdrojů či snížení **dostupnosti** vody by mohlo výrazně ovlivnit hospodářský výsledek či dokonce schopnost provozu podniku. Různé faktory udržitelnosti vedou k postupnému zvyšování cen běžné energie a ke zvyšování konkurenceschopnosti alternativních zdrojů energie. Mezi takové faktory náleží např. zpoplatňování emisí skleníkových plynů či pobídky pro zvyšování energetické efektivity a využívání obnovitelných zdrojů energie. Cenu vody pak zvyšuje rostoucí poptávka po vodě způsobená neustálým růstem populace, urbanizací společně se změnami klimatu. Tyto faktory dělají z vody vzácný přírodní zdroj. Nedostatek a vzácnost vody poté mohou vyústit ve vyšší náklady spojených se zajištěním vody, narušení dodávek vody či sociální napětí, se kterým se hotely budou muset vypořádat. Podniky, které se zabývají efektivitou a způsobem využívání energie a vody postupně redukuje provozní náklady a snižují riziko nedostupnosti těchto zdrojů. Zároveň tím zvyšují svoji finanční výkonnost a ziskovost současně se stávají atraktivnějšími pro investory a zlepšují svoji pověst a brand image, které v čase mohou představovat vyšší výnosy (SASB, 2014a).

5.1.1.2 Ochrana ekosystémů a adaptace na změny klimatu

Odvětví hotelnictví podléhá environmentálním externalitám, přičemž tyto externality jsou obvykle mimo kontrolu daných společností, avšak tyto externality mohou vést

k závažným rizikům jak pro tyto společnosti, tak pro komunity, ve kterých provozují svoji činnost. Mezi taková rizika se řadí poškození budov či místních **ekosystémů**, jež jsou způsobeny změnami klimatu, zvyšování hladin moří aj. faktorů. Hotely aj. subjekty z oboru hotelnictví, které vyjadřují přizpůsobování se změnám klimatu a zajišťující programy pro ochranu lokálních ekosystémů mohou těžit právě z hodnoty těchto ekosystémů a jejich služeb, které tyto subjekty využívají při své činnosti. Typickým příkladem pak může být Hawaii. Nepříznivé počasí a zvyšování hladiny moře způsobilo škody na majetku hotelových zařízení a ztrátu příjmů z cestovního ruchu. Z tohoto důvodu byl v roce 2012 spuštěn program obnovy Waikiki Beach, který byl silně podpořen místními hotely. V rámci tohoto programu se úspěšně podařilo obnovit přes 500 metrů pláže. V důsledku této obnovy se v oblasti opět zvedl cestovní ruch a ziskovost hotelových zařízení (SASB, 2014a).

V zájmu ochrany **hodnoty pro akcionáře**, by tyto společnosti měly být schopny a ochotny přizpůsobovat se změnám klimatu a stanovit přísné environmentální politiky, zejména v případě, kdy se nachází v citlivých ekosystémech. Změny klimatu a vliv podniků na lokální ekosystémy mohou postupně ovlivnit tržby a dlouhodobou tvorbu hodnoty (SASB, 2014a).

5.1.2 Dimenze lidského kapitálu

Dimenze lidského kapitálu byla již popsána v kapitole 4.3 Klíčové definice vykazování udržitelného rozvoje v rámci standardů SASB. Obor hotelnictví je vysoce závislý na vysokém počtu zaměstnanců, velice často nekvalifikovaných. Tyto pozice jsou obvykle naplňovány přistěhovalci, přičemž tato pracovní místa představují obtížné pracovní podmínky, požadují pokrytí směnami během celého dne atp. Tyto faktory poté mohou vést k nespokojenosti mezi zaměstnanci, přičemž zaměstnanecká morálka a spokojenost je klíčovou součástí uspokojení hostů. Z tohoto důvodu je v tomto oboru velice důležitý efektivní management lidských zdrojů pro zvyšování či zachování hodnoty pro akcionáře (SASB, 2014a).

5.2.1.1 Spravedlivé pracovní praktiky

Jak již bylo uvedeno, hotelnictví patří mezi obory, které jsou náročné na pracovní sílu, přičemž většina personálu patří mezi **nekvalifikované** pracovní síly, často se jedná o pracovní pozice na zkrácené úvazky či práce sezónní. Trend růstu počtu kvalifikovaných pracovních sil snižuje **dostupnost** pracovníků v tomto oboru.

Kvalifikovaní pracovníci totiž obvykle nejsou ochotni přijmout nižší mzdy a dlouhou pracovní dobu. Tato skutečnost má za následek, že většinu pracovních sil v oboru hotelnictví tvoří ženy a menšiny, z nichž mnozí jsou přistěhovalci. Tito pracovníci jsou velice často diskriminováni v oblasti mezd a příležitostech k pracovnímu postupu. Tyto skutečnosti potom mohou vést k nízkému pracovnímu uspokojení, což přispívá k **vysoké fluktuaci** pracovníků v tomto oboru (SASB, 2014a).

Pokud subjekty provozující hotelnictví přijímají programy ke zvýšení rozmanitosti pracovních sil a investují do plánů rozvoje zaměstnanců s cílem zlepšit jejich dovednosti a porozumění firemních hodnot přispěje ke zvýšení uspokojení z práce, snížení fluktuace a v konečném důsledkulepší zážitek a uspokojení zákazníků (SASB, 2014a). Snížení fluktuace zvýšení spokojenosti zákazníků poté mají pozitivní účinek na ziskovost a růst hodnoty.

5.2 Účetní standardy udržitelného rozvoje pro obor hotelnictví

Mnoho hotelových zařízení poskytuje kromě ubytování i zajištění **pohostinství**, tj. poskytují jídla a nápoje v rámci ubytovacích služeb. Tyto aktivity jsou ošetřeny SASB standardem pro obor restaurace. Standardy pro hotelnictví jsou sestaveny pro zařízení, které neposkytují potraviny a nápoje. Podniky, které tyto služby poskytují, musí následovat současně standardy vytvořené pro obor restaurací.

5.2.1 SASB standardy zahrnuté v povinných formulářích SEC

Některé požadavky na zveřejnění informací ohledně tématu udržitelného rozvoje splňují již povinné formuláře SEC. Nejvýznamnější položka týkající se udržitelného rozvoje je **Diskuze a analýza**. Na tomto místě by jednotlivé podniky měly zvážit zveřejnění významných položek a skutečností týkající se udržitelného rozvoje (SASB, 2014b).

Pro zveřejnění těchto skutečností lze využít i další sekce tohoto formuláře. Mezi takové se řadí např. **Popis podniku**, jenž má poskytnout popis svého podnikání. Tato položka výslovně vyžaduje zveřejnění informací týkajících se nákladů na dodržování zákonů o životním prostředí. Další položkou je **Soudní řízení**, která požaduje stručný popis jakéhokoliv připravovaného či zamýšleného soudního řízení. Instrukce k vyplnění této sekce vyžadují zveřejnění soudních či správních řízení vyplývajících z cíleného vypouštění látek do životního prostředí či jiných skutečností, jež mají souvislost s ochranou životního prostředí. Poslední sekcí mající souvislost s udržitelným rozvojem

je **Rizikové faktory**, jež požaduje uvedení rizik a způsoby, jak daná rizika ovlivňují danou společnost (SASB, 2014b).

5.2.2 SASB metriky aktivity podniku

Rada SASB doporučuje přiložení základních dat aktivity podniku, které mohou pomoci při přesném vyhodnocování a srovnatelnosti dat, pokud již nejsou zahrnuty v povinném formuláři. Mezi metriky aktivity podniku se například řadí celkový počet zaměstnanců, množství vyrobených produktů či poskytnutých služeb, počet zařízení aj. Jednotlivé obory obsahují specifické metriky, které nejlépe vystihují jejich aktivitu. Metriky aktivity v oboru hotelnictví popisuje následující Tab. č. 5: Doporučené metriky aktivity Radou SASB (SASB, 2014b).

Tab. č. 5: Doporučené metriky aktivity Radou SASB

Metrika aktivity	Kategorie	Jednotka
Počet dostupných pokojů ⁹	Kvantitativní	Počet
Průměrná míra obsazenosti ¹⁰	Kvantitativní	Míra
Celková plocha ubytovacích zařízení	Kvantitativní	Metry čtvereční
Počet ubytovacích zařízení a procento, které jsou (a) ve správě, (b) vlastní či pronajaté, (c) franšízy	Kvantitativní	Počet, procenta

Zdroj: Vlastní zpracování dle SASB, 2014b

5.2.3 Účetní metriky témat udržitelnosti

V oboru hotelnictví jsou aplikovány metriky v oblastech využívání energie a vody, ochrany ekosystémů a adaptace na změny klimatu a spravedlivých pracovních praktik. Většina těchto metrik jsou kvantitativního charakteru. Jejich přehled poskytuje následující Tab. č. 6: Účetní metriky standardů SASB pro obor hotelnictví.

⁹ Kapacitní ukazatel pokojůden vyjadřuje součin pokojů a počtu dní, kdy je dané zařízení v provozu (Český statistický úřad, 2002).

¹⁰ Průměrná míra obsazenosti je měřena jako podíl počtu obsazených pokojů a počtu volných pokojů ve všech zařízeních.

Tab. č. 6: Účetní metriky standardů SASB pro obor hotelnictví

Dimenze	Oblast	Účetní metrika	Kategorie	Jednotka
Životní prostředí	Využívání energie a vody	Celková spotřeba energie, procento obnovitelné energie, procento obnovitelné	Kvantitativní	Gigajouly (GJ), Procenta (%)
		Celková spotřeba vody, procento recyklované vody, procento spotřebované vody v oblastech s nedostatkem vody	Kvantitativní	Kubické metry (m ³), Procenta (%)
	Ochrana ekosystémů, adaptace na změny klimatu	Počet ubytovacích zařízení umístěných v povodňových oblastech	Kvantitativní	Počet
		Počet ubytovacích zařízení umístěných v chráněných oblastech či stanovištích ohrožených druhů	Kvantitativní	Počet
		Popis environmentálních politik a praktik k ochraně ekosystémů	Diskuze a analýza	n/a
	Lidský kapitál	Spravedlivé pracovní praktiky	(a) dobrovolná a (b) nedobrovolná fluktuace zaměstnanců hotelu	Kvantitativní
Právní a regulační pokuty a úhrady v souvislosti s porušováním pracovněprávních předpisů			Kvantitativní	Počet, U.S. dolary (\$)
Průměrná hodinová mzda zaměstnanců hotelu, procento zaměstnanců hotelu s minimální mzdou			Kvantitativní	U.S. dolary (\$), Procenta (%)

Zdroj: Vlastní zpracování dle SASB, 2014b

5.2.3.1 Metriky využívání energie a vody

Pro popis výkonu podniku v této oblasti je použito více metrik, jak pro okruh využívání energie, tak pro okruh využívání vody. **Celková spotřeba energie** zahrnuje jak energii zakoupenou z externích zdrojů, tak vyprodukovanou samotnou organizací. Do tohoto měřítka se počítá pouze spotřebovaná energie subjekty, jež jsou ve vlastnictví či pod kontrolou dané organizace.

Zároveň je zapotřebí, aby daná organizace vykazala zakoupenou **elektřinu z neobnovitelných zdrojů** v **procentech** k celkové spotřebě energie. Současně subjekt vykáže **procento** spotřebované **obnovitelné energie** k celkové spotřebě energie. Jako obnovitelná energie se přitom vykazuje obnovitelná energie vyprodukovaná samostatně daným subjektem, zakoupená prostřednictvím Smlouvy o nákupu obnovitelné energie, které obsahují certifikáty obnovitelných zdrojů energie. Obnovitelná energie je pro účely standardů SASB definována jako energie, která pochází ze zdrojů, jež jsou schopné se „doplnit“ během určitého krátkého období prostřednictvím ekologických cyklů – geotermální, větrná, sluneční, vodní energie či energie z biomasy (SASB, 2014b).

Do **celkové spotřeby vody** se započítává množství vody (v kubických metrech), které bylo odejmuto z čerstvých vodních zdrojů pro zajištění činnosti subjektu. Pro definici čerstvé vody se využívá místních či lokálních statusů, kde daný subjekt provozuje svoji činnost. Pokud v dané oblasti taková definice neexistuje, využije se vymezení Asociace pro kvalitu vody, kdy za čerstvou vodu se považuje taková voda, která má koncentraci zcela rozpustných pevných částic méně než 1000 mg/l. Vodu získanou z vodovodních zařízení lze též považovat za čerstvou. V souladu se směrnicemi je dále zapotřebí uvést **celkové množství vody** (v kubických metrech), které bylo **zrecyklováno** během fiskálního roku. Do tohoto množství se započítává pokaždé jakýkoliv objem vody, který byl recyklován a znovu použit, i když byl recyklován opakovaně. Využitím nástroje *Water Risk Atlas*, který je provozován institucí *World Resource Institute*, daný subjekt **určí zařízení**, která se nachází v oblastech s vysokým či extrémně vysokým **nedostatkem vody**. Voda, která byla využita danými zařízeními v těchto oblastech, musí být uvedena v **procentech** z celkového odběru vody (SASB, 2014b).

5.2.3.2 Metriky v oblasti ochrany ekosystémů a adaptace na změny klimatu

Subjekt v rámci ochrany ekosystémů musí přiložit **počet obytných zařízení**, která jsou provozována, pronajata, ve vlastním vlastnictví či franšizovaná daným subjektem, jež se nachází v oblastech se statusem chráněné oblasti nebo statusem stanoviště ohrožených druhů.

Ubytovací zařízení jsou považovány za umístěné v **chráněné oblasti**, pokud jsou situovány v:

- chráněných oblastech podle klasifikace Mezinárodní unie pro ochranu přírody (*International Union for Conservation of Nature - IUCN*),
- ramsarských mokřadech¹¹ mezinárodního významu,
- poblíž památek Světového dědictví UNESCO,
- biosférických rezervací uznávaných v rámci programu UNESCO Člověk a biosféra,
- soustavě chráněných území Natura 2000,
- jiná území, která splňují definici chráněných oblastí podle IUCN: „*chráněná oblast je jasně geograficky vymezené místo, uznané a spravované prostřednictvím právních či jiných účinných prostředků za účelem dosažení dlouhodobé ochrany přírody a přidružených ekosystémových služeb a kulturních hodnot*“ (*SASB, 2014b*).

Umístění ubytovacího zařízení v **oblasti stanoviště ohrožených druhů** je takové umístění, které se nachází buď přímo v této oblasti, nebo v okruhu do 5 km. Stanoviště ohrožených druhů je definováno podle seznamu ohrožených druhů instituce IUCN (*SASB, 2014b*).

Daný subjekt je povinen přiložit **popis environmentálních politik a praktik k ochraně ekosystémů**. Zde je prostor pro popis politik, které mají za účel snížit negativní vlivy na ekosystémy, jako je nakládání s odpady, hluchost, emise, spotřeba zdrojů, dopad turismu na lokální prostředí, spotřeba přírodních zdrojů aj. Subjekt je dále povinen informovat, do jaké míry jsou jeho politiky a praktiky vyrovnány s IFC Standardy environmentální a sociální udržitelnosti (*SASB, 2014b*).

5.2.3.3 Spravedlivé pracovní praktiky

Subjekt je povinen zveřejnit **fluktuaci** zaměstnanců hotelů a ubytovacích zařízení, přičemž je zapotřebí rozlišit dobrovolné a nedobrovolné odchody ze zaměstnání. **Dobrovolné** odchody se poté vyjádří v **procentech** jako podíl odchodů iniciovaných ze strany zaměstnance za fiskální rok a celkového počtu zaměstnanců za fiskální rok.

¹¹ Ramsarská úmluva z roku 1971 slouží k ochraně mokřadů, jež jsou mezinárodně významné pro ochranu ptactva. Mokřadům, kterých se tato úmluva týká, se říká ramsarské mokřady (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, nedatováno).

Nedobrovolné odchody se vyjádří v **procentech** jako podíl odchodů iniciovaných ze strany zaměstnavatele za fiskální rok a celkového počtu zaměstnanců za fiskální rok (*SASB, 2014b*).

V rámci posouzení spravedlivých pracovních praktik je dále subjekt povinen zveřejnit informace o množství všech **pokut** a úhrad (bez právních poplatků), které jsou spojeny s pracovními praktikami podle porušení zákona Fair Labor Standards Act a jiných, které se týkají například mezd, pracovní doby, prací přesčas či dodržování přestávek na jídlo a odpočinek. Dále by se měly zveřejnit veškeré občanskoprávní žaloby či trestní opatření. V rámci těchto informací subjekt musí objasnit povahu těchto pokut a přijatá nápravná opatření (*SASB, 2014b*).

Nadále je zapotřebí zpřístupnit informace ohledně o **průměrné hodinové mzdě** (v amerických dolarech) pro zaměstnance hotelu, pro každou geografickou oblast zvlášť podle účetního výkaznictví. Zaměstnanec hotelu pro potřeby této metriky se přitom rozumí zaměstnanci nemanagerských pozic, kteří pobírají hodinovou mzdu, nikoli plat. Průměrná hodinová mzda se spočítá jako podíl celkových mezd zaměstnanců včetně spropitného za fiskální rok a počtem odpracovaných hodin zaměstnanci hotelu za fiskální rok. Dále subjekt zveřejní **procento** zaměstnanců hotelu, kteří pobírají **minimální mzdu** (před spropitným). Minimální mzda je definována lokálními právními předpisy. V regionech, kde není stanovena minimální mzda, se použije 10 percentil hodinové mzdy v amerických dolarech všech zaměstnanců pobírajících mzdu v daném regionu (*SASB, 2014b*).

Metriky stanovené Radou SASB mohou být rozšířeny, pokud daný subjekt ví o významných skutečnostech ve spojení s tématem udržitelného rozvoje (*SASB, 2014b*).

6 Aplikace směrnice SASB na vybraný podnikatelský subjekt

V této kapitole je nastíněn přístup k problematice udržitelného rozvoje společnosti **Marriott International Inc.** Tato společnost se řadí mezi leadery v oboru hotelnictví. V současnosti provozuje přes 3 900 ubytovacích zařízení po celém světě pod 18 značkami. Společnost byla založena manželi Johnem Williardem a Alice Marriott. Tento gigantický hotelový řetězec vznikl z pivního stánku, který manželé začali provozovat v roce 1927. V následujícím roce otevírají další dva stánky a první „drive-in“ restauraci. V roce 1957 se podnikání manželů přesunulo do hotelnictví, kdy byl otevřen první motoristický hotel ve Virginii s 365 pokoji. Během následujících 25 let se z Marriott stává globální podnik. V roce 1969 Marriott otvírá první mezinárodní hotel v Mexiku. V 80. letech Marriott rozšiřuje své portfolio pod své jednotlivé značky a stává se první společností, která nabízí své služby pod portfoliem svých značek. Např. v roce 1983 se otevírá první hotel pod značkou Courtyard pro cestující z obchodních důvodů. V roce 1987 se otevírají další hotely pod značkami Fairfield Inn nebo Marriott Suites. Roku 1993 je oficiálně vytvořena nová společnost Marriott International se zaměřením na ubytování a pohostinnost (Marriott, 2015a, 2015b).

Autorka vybrala tuto společnost z důvodu, že se jedná o **typického zastupitele** oboru hotelnictví, ubytování apod. služeb. Zároveň se jedná o společnost, která je amerického původu (SASB, 2014a). K výběru společnosti přispěla i skutečnost, že tento podnik v současnosti aplikuje již určitý **přístup k udržitelnému rozvoji**, zcela z vlastní iniciativy.

Tato kapitola je strukturována do čtyř částí. První část se zaměří na vykazování problematiky udržitelného rozvoje v rámci povinného formuláře 10-K instituce SEC. Druhá část se zaměří na publikované informace ohledně udržitelnosti z vlastní iniciativy společnosti, kdy každoročně vydává publikaci Sustainability Report. Další část bude zaměřena na skutečnosti, které by musely být vykazovány v případě, že by společnost přijala směrnice SASB a jak by se lišily od již vykazovaných informací. Poslední část kapitoly zhodnotí potenciální dopad zavedení směrnice SASB do společnosti Marriott International Inc.

6.1 Téma udržitelnosti v povinném formuláři SEC 10 – K

Jak již bylo zmíněno v kapitole 5.2.1 SASB standardy zahrnuté v povinných formulářích SEC, některé položky tohoto formuláře zahrnují problematiku udržitelného rozvoje.

Sekce **Diskuze a analýza** obsahuje popis struktury managementu společnosti Marriott International Inc., měření výkonnosti podniku, trendy v oboru hotelnictví, výsledky hospodaření, likviditu, kapitálové zdroje, transakce mezi spřízněnými stranami atp., avšak žádné informace s tematikou udržitelného rozvoje zde společnost nezveřejňuje.

Sekce **Popis podniku** zahrnuje např. seznam značek společnosti, seznam zařízení, která jsou ve vlastnictví společnosti, která jsou franšízovaná atp., rozdělení vlastního majetku podle jednotlivých značek či podle zemí, kde jsou provozovány, je zde představen zákaznický program a mnoho dalších. Mimo jiné se zde nachází podsekcce **Odpovědnost za životní prostředí a „zelené“ hotely**. Zde je popsána strategie udržitelnosti, která podporuje růst podnikání, která je nad rámec legislativních požadavků. V této podsekcce společnost představuje svůj přístup zachování a ochraně přírodních zdrojů prostřednictvím následujících environmentálních cílů:

- další snižování spotřeby energie a vody o 20% do roku 2020,
- posílit rozvoj partnerských hotelů k výstavbě „zelených“ hotelů (hotely s certifikací LEED),
- posílit spolupráci s dodavateli podporující udržitelnost a zelený přístup („to green our multi-billion dollar supply chain“),
- vzdělávat a inspirovat spolupracovníky a hosty k zachování a ochraně životního prostředí,
- řešit problémy v oblasti životního prostředí prostřednictvím inovačních iniciativ včetně ochrany deštných pralesů a zachování vody (Marriot, 2015c).

Oddělení **Soudní řízení** neobsahuje žádné informace o soudních či jiných sporech s tematikou životního prostředí. Společnost se potýká pouze s běžnými právními spory vyplývajícími z běžného obchodního styku, jako je např. vymáhání pohledávek. Sekce **Rizikové faktory** také neobsahuje žádné informace v souvislosti s životním prostředím či udržitelným rozvojem (Marriott, 2015c).

6.2 Zpráva o udržitelnosti

Společnost Marriott International Inc. každoročně vydává Zprávu o udržitelnosti *Sustainability Report*. Tato zpráva je rozdělena do několika částí, přičemž některé se více či méně týkají témat udržitelnosti a ochrany životního prostředí.

V úvodní kapitole **Obchodní model a strategie udržitelnosti** *Business Model and Sustainability Strategy* jsou podrobněji rozepsány environmentální cíle, které jsou stručněji popsány také v povinném formuláři 10 – K.

Následující kapitola **Obchodní etika a lidská práva** *Business Ethics and Human Rights* se zabývá zejména problematikou lidského kapitálu. Publikuje zde celkový počet zaměstnanců. Rozlišuje v procentech množství zaměstnanců pobírajících hodinovou mzdu a množství zaměstnanců pobírající plat. Dále rozděluje v procentech zaměstnance na plný a zkrácený úvazek či procentní zastoupení mužů a žen, přičemž tento poměr je velice vyrovnaný. Zajímavou informací je i procento dobrovolných odchodů pracovníků ze zaměstnání (vč. odchodů do důchodu). V této sekci společnost také informuje o svých programech v jednotlivých regionech, jejichž účelem je motivovat a zvyšovat angažovanost svých zaměstnanců (Marriott, 2015d).

Mezi kapitoly věnující se udržitelnému rozvoji se řadí **Angažovanost komunit** *Community Engagement*, která se zabývá sociální odpovědností společnosti. Jsou zde popsány jednotlivé programy a činnosti v této oblasti. Např. poskytování úkrytu a jídla při živelných pohromách, Program pro zdravější planetu a udržitelnou budoucnost. Mimo jiné tato kapitola informuje o množství a výši příspěvků věnovaných místním komunitám na účel řešení problémů lokálních oblastí (Marriott, 2015d).

Velice zajímavou kapitolou je **Environmentální výkon** *Environmental Performance*. V této části jsou opět představeny detailněji některé cíle již uvedené v povinném formuláři 10 – K, např. „zelené budovy“ s LEED certifikací, úspora vody, energie atp. Kapitola poskytuje informace o celkové spotřebě vody v kubických metrech, celkovou spotřebovanou energii v MWh, přičemž společnost uvádí množství energie vyprodukované vlastními silami a množství energie zakoupené (opět v MWh). Dále uvádí informace o emisích skleníkových plynů (Marriott, 2015d).

Následující částí zabývající se udržitelného rozvoje je **Odpovědné zajišťování zdrojů** *Reasonable Sourcing*, jež prezentuje environmentální cíl uvedený již v povinném

formuláři 10 – *K Green Supply Chain*. Tato kapitola dále informuje o způsobu nakládání s odpady, o recyklaci či zachování druhů zvířat. V rámci zachování mořské biodiverzity zastává přístup *More Sustainability Seafood* ve všech svých zařízeních. Tento přístup je reprezentován např. zákazem přípravy a konzumace žraloků a jiných vzácných mořských druhů. Dále zastává zajištění dobrých životních podmínek pro zvířata, což je demonstrováno např. cílem, že do konce roku 2015 budou veškerá vajíčka odebírána pouze z chovů, kde nosnice nejsou chovány v klecích (Marriott, 2015d).

Poslední kapitolou zabývající se problematikou udržitelnosti je **Přírodní kapitál: ochranné iniciativy** *Natural Capital: Conservation Initiatives*. Zde společnost prezentuje svoji snahu zmírnit své přímé i nepřímé vlivy na životní prostředí, které plynou z její činnosti. Jsou zde představeny ochranné programy v jednotlivých oblastech. Programy se liší podle geografického rozlišení zejména z důvodu rozlišných environmentálních problémů. Společnost se snaží jakožto leader a gigant v oboru inspirovat ostatní hotely či hotelové řetězce aj. zařízení. Marriott International Inc. za tímto účelem sdílí své best-practices (Marriott, 2015d).

Zpráva o udržitelnosti je publikace, která podrobně informuje o výkonu společnosti v oblasti udržitelného rozvoje. Jedná se o zcela vlastní iniciativu dané společnosti poskytnout veřejnosti informace o výkonu společnosti v této oblasti. Vzhledem k formátu vykazování se ovšem nejedná o srovnatelná data, takže nemůže docházet ke komparaci ohledně výkonu v oblasti udržitelného rozvoje s ostatními společnostmi.

6.3 Komparace současného vykazování témat udržitelnosti a vykazování dle směrnic SASB

V předchozích podkapitolách bylo stručně popsáno současné výkaznictví společnosti Marriott International Inc. ohledně problematiky udržitelného rozvoje. Společnost tyto údaje zveřejňuje jak v souvislosti s povinným výkaznictvím ve formulářích 10 - K instituce SEC, tak dobrovolně v rámci každoroční veřejně dostupné publikace Sustainability Report. Zůstává však otázkou, zda tato v současnosti vykazovaná data typického zastupitele v oboru hotelnictví by byla dostačující v případě přijetí standardů SASB. Základní porovnání současně vykazovaných dat a dat požadovaných směrnicí SASB poskytuje následující Tab. č. 7: Komparace současného výkaznictví a požadovaného výkaznictví dle směrnic **SASB**.

Tab. č. 7: Komparace současného výkaznictví a požadovaného výkaznictví dle směrnice SASB

Oblast	Účetní metrika SASB	Současné výkaznictví
Využívání energie a vody	Celková spotřeba energie, procento obnovitelné energie, procento obnovitelné	Zpráva o udržitelnosti
	Celková spotřeba vody, procento recyklované vody, procento spotřebované vody v oblastech s nedostatkem vody	Zpráva o udržitelnosti
Ochrana ekosystémů, adaptace na změny klimatu	Počet ubytovacích zařízení umístěných v povodňových oblastech	n/a
	Počet ubytovacích zařízení umístěných v chráněných oblastech či stanovištích ohrožených druhů	n/a
	Popis environmentálních politik a praktik k ochraně ekosystémů	Povinný formulář 10 – K Zpráva o udržitelnosti
Spravedlivé pracovní praktiky	(a) dobrovolná a (b) nedobrovolná fluktuace zaměstnanců hotelu	Zpráva o udržitelnosti
	Právní a regulační pokuty a úhrady v souvislosti s porušováním pracovněprávních předpisů	n/a
	Průměrná hodinová mzda zaměstnanců hotelu, procento zaměstnanců hotelu s minimální mzdou	n/a

Zdroj: Vlastní zpracování

Oblast účetních metrik **Využívání vody a energie** je částečně obsažena ve Zprávě udržitelnosti v kapitole Environmentální výkon. Směrnice SASB požaduje vykazování celkové spotřebované vody v metrech kubických, procento recyklované vody a procento spotřebované vody v oblastech s nedostatkem vody. Dále směrnice vyžaduje zveřejnění celkové spotřeby energie v Gigajoulech a rozlišení v procentech, kolik energie pochází z obnovitelných či neobnovitelných zdrojů.

V rámci zprávy o udržitelnosti jsou zveřejněny pouze informace o celkovém množství **spotřebované vody** v mil. metrech kubických a o celkovém množství **spotřebované energie** v mil. MWh.

Z výše uvedeného vyplývá, že v případě přijetí směrnic SASB by bylo zapotřebí navíc sledovat množství energie pocházející z obnovitelných a neobnovitelných zdrojů, recyklaci vody a spotřebu vody v oblastech s nedostatkem vody. Tyto informace společně s již vykazovanými daty ve Zprávě o udržitelnosti by musely být zveřejněny v rámci povinného formuláře K – 10.

Oblast **ochrana ekosystému a adaptace na změny klimatu** společnost též do určité míry publikuje veřejnosti. V souvislosti s povinným formulářem 10 – K, v sekci Popis podniku, podsekcí Odpovědnost za životní prostředí společnost informuje veřejnost o svých environmentálních cílech a uvědomění si důležitosti udržitelného rozvoje. Zpráva o udržitelnosti informuje o programech, **environmentálních politikách** či praktikách, jejichž účelem je chránit přírodní ekosystémy v následujících kapitolách:

- Obchodní model a strategie udržitelnosti,
- Angažovanost komunit,
- Přírodní kapitál: Ochranné iniciativy.

Ostatní metriky v této oblasti, jako počet ubytovacích zařízení v povodňových oblastech, chráněných oblastech, či poblíž stanovišť ohrožených druhů zvířat společnost nevykazuje. Z uvedeného vyplývá, že v rámci směrnic SASB by bylo zapotřebí navíc tyto skutečnosti začít monitorovat a vykazovat. Naopak popis environmentálních politik je v současnosti velice podrobné, až nad rámec potřeb směrnic SASB.

Spravedlivým pracovním praktikám se věnuje opět zejména Zpráva udržitelnosti, konkrétně kapitola Obchodní etika a lidská zpráva. Je zde enormní množství informací ohledně tréninkových a motivačních programů pro zaměstnance aj., ale v rámci směrnic SASB je použitelná pouze informace ohledně množství (v procentech) zaměstnanců, kteří dobrovolně odešli ze zaměstnání. Informace o nedobrovolných odchodech ani jiné požadované informace dle směrnice SASB zde nejsou dostupné. V rámci povinného formuláře 10 – K lze ještě zmínit sekci Soudní řízení, kde má informovat o veškerých právních řízeních a úkonech. Společnost zde ale pouze popisuje pouze konflikty v rámci

běžného obchodního styku, jako je vymáhání pohledávek. Je zjevné, že v případě přijetí směrnic SASB by v současnosti vykazovaná data v této oblasti byla zcela nedostačující.

6.4 Potenciální dopad zavedení směrnic SASB

Je zřejmé, že společnost Marriott International Inc. jakožto leader a typický zástupce oboru hotelnictví a v souladu s jeho snahou inspirovat ostatní subjekty tohoto oboru k zodpovědnému přístupu k životnímu prostředí a tématu udržitelného rozvoje, by měl dříve či později zavést standardy SASB a v souladu s jejich požadavky vykazovat dané informace a data.

Společnost již evidentně musí disponovat určitým **reportingovým systémem**, aby mohla publikovat agregované informace ze všech svých zařízení a provozoven ohledně udržitelného rozvoje, tak jak činí v současnosti. Publikovaná data a informace ovšem v rámci aplikace standardů SASB nejsou dostačující, zajisté by tedy společnost tyto informační kanály musela posílit, s čímž by zcela jistě stouply **administrativní náklady** v souvislosti se zjištěním, zajištěním, agregací a publikováním těchto informací a následným monitoringem. Lze předpokládat, že vzhledem k některým již vykazovaným údajům by se v dlouhodobém horizontu nejednalo o příliš zatěžující faktor.

Dalším faktorem jsou **provozní náklady**. Směrnice SASB donutí společnost bedlivěji sledovat svůj výkon ve vymezených oblastech. Vzhledem ke zkušenostem společnosti a ochotou sdílení „best-practice“ lze dále předpokládat, že sledování tohoto výkonu bude podnik více motivovat k **lepším výkonům** a dosažení „best-practice“ v jednotlivých dimenzích či oblastech udržitelného rozvoje. Společnost by tedy v čase měla dosahovat **větších úspor** energií, vody aj. faktorů. Zároveň ale směrnice nabádají ke spravedlivým praktikám v oblasti lidského kapitálu, kde je zapotřebí sledovat průměrnou hodinovou mzdu či počet zaměstnanců s minimální mzdou, což má za účel motivovat podniky k lepšímu **finančnímu ohodnocení** svých **pracovníků** a s tím souvisí naopak růst nákladů podniku. Zároveň se ale v této oblasti sledují počty odchodů zaměstnanců s cílem **snížit fluktuaci** v daném oboru. Zvýšením spokojenosti zaměstnanců a snížení fluktuace zase podnik naopak sníží náklady na trénink a výcvik nových zaměstnanců, aby byli schopni plně zastat svoji práci a přispívat ke spokojenosti zákazníka. V dlouhodobém horizontu lze tedy očekávat spíše celkovou úsporu nákladů na provoz zařízení společnosti.

Z globálního průzkumu TripAdvisor z roku 2013 vyšlo najevo, že pro 79% cestujících či turistů jsou důležité „ekologické“ ubytovací praktiky daných ubytovacích zařízení (TripAdvisor, 2013). Je patrné, že společnost Marriott International Inc. tento přístup praktikuje a pravidelně veřejnosti poskytuje zprávy o svém výkonu v této oblasti. Směrnice SASB jsou ovšem přísnější než současně vykazovaná data. V případě zavedení těchto směrnic lze uvažovat o možnosti **zvýšení počtu zákazníků** požadující odpovědný přístup k životnímu prostředí.

Snižování nákladů a zvyšování přízně zákazníků by se pozitivně mělo odrazit v hospodářském výsledku společnosti, konkurenceschopnosti či zájmu investorů. Všechny výše uvedené faktory vedou k závěru, že kladným přístupem k životnímu prostředí a odpovědnému postoji k tématu udržitelnosti společnost nejen přispívá k zachování přírodních ekosystémů v lokálních komunitách či na globální úrovni, ale zároveň přispívá k udržitelnému rozvoji a ve svém konečném důsledku v rámci svých praktik k **dlouhodobé tvorbě hodnoty** společnosti. Zpřísněním již sledovaných aktivit a dat zavedením směrnic SASB lze předpokládat zlepšování výkonnosti společnosti Marriott International Inc. v této oblasti.

Závěr

V této diplomové práci byl objasněn výkon environmentálních politik a některé současné trendy v rámci životního prostředí a udržitelného rozvoje, konkrétně aktuální záležitost tvorby a potenciální aplikace směrnic udržitelného účetnictví.

V úvodu práce autorka vymezila environmentální politiku a její význačné nástroje, které se využívají k realizaci této politiky. Tyto nástroje autorka stručně definovala a vymezila jejich využití.

Druhá část práce popisuje vznik a vývoj environmentální politiky v Evropě, USA a v rozvojových zemích. V rámci této kapitoly autorka uvedla nejvýznamnější milníky jednotlivých regionů týkající se environmentálních politik. Dále zde byly představeny významné mezinárodní subjekty zabývající se záležitostmi životního prostředí a udržitelného rozvoje, jež zajišťují fungování mezinárodních environmentálních politik.

Ve třetí části byla provedena komparace environmentálního výkonu vybraných zemí. Z této komparace vyšlo Dánské království jako země s nejstriktnějšími environmentálními praktikami a neúčinnějšími environmentálními nástroji. Naopak Japonsko a USA by měly vzhledem ke své průmyslové a ekonomické činnosti přistoupit k efektivnějšímu a přísnějšímu uplatňování environmentální politiky.

Následující část byla navázána na výkon environmentální politiky USA a byla zde představena nevládní americká organizace SASB, jež v současnosti vydává směrnice účetnictví udržitelného rozvoje pro jednotlivé obory. V rámci této části byl představen koncepční rámec a teoretický základ metrik účetnictví udržitelného rozvoje.

Poslední část práce autorka pojala jako případovou studii, kdy si vybrala podnikatelský subjekt, jenž je typickým zástupcem oboru, pro který byl v předchozí části představen teoretický základ směrnic SASB. První část této kapitoly popisuje povinně vykazované informace ohledně udržitelného rozvoje, další část se zabývá dobrovolným výkaznictvím této problematiky. Komparací těchto vykazovaných dat a dat požadovaných směrnicemi SASB byl učiněn závěr, že současné úsilí daného subjektu pro potřeby SASB nejsou dostačující. Zakočení kapitoly je věnován analýze možných dopadů zavedení dané směrnice na tento vybraný subjekt. Autorka došla k závěru, že i přes určité počáteční náklady související s přísnějším zveřejňováním informací o udržitelném rozvoji, v dlouhodobém horizontu by tyto směrnice měly subjekt motivovat

ke zvyšování environmentálních výkonů a v konečném důsledku by měly přispívat k dlouhodobé tvorbě hodnoty podniku při ochraně životního prostředí a šetrnějším zacházení se vzácnými přírodními zdroji.

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Základní ukazatele jednotlivých ekonomik	32
Tab. č. 2: Významné environmentální programy v USA	56
Tab. č. 3: Chráněná území a lesní plochy vybraných zemí	57
Tab. č. 4: Počet ohrožených druhů zvířat ve vybraných zemích	58
Tab. č. 5: Doporučené metriky aktivity Radou SASB.....	75
Tab. č. 6: Účetní metriky standardů SASB pro obor hotelnictví.....	76
Tab. č. 7: Komparace současného výkaznictví a požadovaného výkaznictví dle směrnic SASB	84

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Proces činnosti organizace OECD	25
Obr. č. 2: Prioritní cíle sedmého EAP	28
Obr. č. 3: Environmentální akční programy	29
Obr. č. 5: Hrubý domácí produkt vybraných zemí	33
Obr. č. 4: Ukazatele populace vybraných zemí	33
Obr. č. 6: Finální výdaje na spotřebu vybraných zemí	34
Obr. č. 7: Vývoj ekologického zdanění v Dánském království	41
Obr. č. 8: Vývoj environmentální politiky v USA.....	42
Obr. č. 9: Organizační struktura dánského Ministerstva životního prostředí	48
Obr. č. 10: Federální instituce zabývající se otázkami životního prostředí	51
Obr. č. 11: Struktura Ministerstva vnitra	53
Obr. č. 12: Chráněná území a lesní plochy vybraných zemí	57
Obr. č. 13: Emise skleníkových plynů ve vybraných zemích.....	59
Obr. č. 14: Dimenze udržitelného rozvoje	65
Obr. č. 15: Proces tvorby Standardů SASB	68
Obr. č. 16: Rozložení odvětví dle SASB	69

Seznam použitých zkratk

CAFE	Corporate Average Fuel Economy
EMAS	Eco – management and Audit Scheme
ISO	International Organization for Standardization
EPA	Environmental Protection Agency
OSN	Organizace spojených národů
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
EU	Evropská unie
UN	United Nations
UNEP	United Nations Environment Programme
IPPC	Mezinárodní organizace pro změnu klimatu
UNDP	OSN program pro rozvoj
IMO	Mezinárodní námořní organizace
UNIDO	OSN organizace průmyslového rozvoje
UNESCO	OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UNEP	Program OSN pro životní prostředí
EAP	Environmentální akční program
GDP	Gross Domestic Product
FEPA	Federální agentura pro ochranu životního prostředí
NOSDRA	The National Oil Spill Detection and Response Agency
NESREA	The National Environmental Standards and Regulations Enforcement Agency
WEP	Women Environmental Programme
AZAP	Arid Zone Afforestation Programme
NEAZDP	Northeast Arid Zone Development Programme
SEPP	The Sokoto Environmental Protection Programme

SASB	The Sustainability Accounting Standards Board
SEC	The Securities and Exchange Commission
ANSI	American National Standards Institute
FASB	The Financial Accounting Standards Board
US GAAP	U. S. Generally Accepted Accounting Principles
SICS	Sustainable Industry Classification System
IUCN	International Union for Conservation of Nature
IFC	The Industry Foundation Classes
LEED	Leadership in Energy and Environmental Design

Seznam použité literatury

EKINS, Paul a Stefan SPECK. *Environmental tax reform (ETR): a policy for green growth*. New York: Oxford University Press, 2011, xxxiv, 371 p. ISBN 01-995-8450-8.

FIELD, Barry C a Martha K FIELD. *Environmental economics: an introduction*. 6th ed. New York, NY: McGraw-Hill/Irwin, c2013, xx, 492 p. ISBN 00-735-1148-X.

Jichová, B. *Harmonizace environmentálních daní v Evropské unii – současný a budoucí pohled*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 61 s., 2013.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6. přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998, xxviii, 862 s. ISBN 80-042-6710-6.

LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 271 s. ISBN 978-80-7357-320-1.

MOOIJ, Ruud A. *Environmental taxation and the double dividend*. 1st ed. New York: Elsevier Science BV, 2000, xviii, 292 p. ISBN 04-445-0491-5.

NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-386-7.

RUSSELL, David. *Towards ecological taxation: the efficacy of emissions-related motor taxation*. Burlington, VT: Gower, c2011, xxii, 234 p. ISBN 978-056-6089-800.

ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 27 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace v EU se základními judikáty SD EU, včetně zapracování Lisabonské smlouvy a novelizací směrnice 2006/112/ES*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 978-80-7201-799-7.

Elektronické zdroje

ADELEGAN, Joseph. The history of environmental policy and pollution of water sources in Nigeria (1960 - 2004): The way forward. *Freie Universität Berlin* [online]. 2003 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2004/download/adelegan_f.pdf

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Ramsarská úmluva [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-zavazky/mezinarodni-umluvy/ramsarska-umluva/>

Air Pollution [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.air-quality.org.uk/03.php>

AltTox.org: JAPAN: GOVERNMENT INSTITUTIONS & PROGRAMS [online]. 2011 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://alttox.org/mapp/regulatory-policy/japan-programs-policies/japan-government-institutions-programs/>

American Center: Politický systém [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.americkecentrum.cz/politicky-system>

Bottle Bill Resource Guide [online]. 2015-02-26 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.bottlebill.org/legislation/usa/oregon.htm>

Bureau of Ocean Energy Management: About BOEM [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.boem.gov/About-BOEM/>

Bureau of Reclamation: About us [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.usbr.gov/main/about/>

Bureau of Safety and Environmental Enforcement: About BSEE [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.bsee.gov/About-BSEE/index/>

Co je a kde se vzala Evropská politika životního prostředí. *Centrum pro otázky životního prostředí: Univerzita Karlova v Praze* [online]. [n.d.]. [cit. 10-02-2015]. Dostupné z: http://www.czp.cuni.cz/enviwikidata/hk/Evropska_politika_ZP

Council Directive 2003/96/EC ze dne 27.10.2003. *EUR-Lex.europa.eu* [online]. [cit. 20-03-2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0096:cs:HTML>

Council Directive 2004/74/EC ze dne 29.4.2004. In: *EUR-Lex.europa.eu* [online]. [cit. 20-03-2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0074:CS:HTML>

Český statistický úřad: *Statistický metainformační systém* [online]. 2002 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/iSMS/cispol_prn.jsp?kodcis=78&ciselid=1207546

Danish Ministry of Environment: About the Danish Geodata Agency [online]. 2013 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://eng.gst.dk/about-the-danish-geodata-agency/#.VSKHztwYRpk>

Danish Ministry of Environment: The Ministry [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://eng.mim.dk/the-ministry/>

Denmark: The official website of Denmark: Strategies and Policies [online]. 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://denmark.dk/en/green-living/strategies-and-policies/>

ECOLEX: the gateway to environmental law [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.ecolex.org/ecolex/ledge/view/RecordDetails?id=TRE-000484&index=treaties>

Economic Instruments - Charges and taxes: Energy Taxation (Denmark). *Economic Instruments in Environmental Policy* [online]. ©2008. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.economicinstruments.com/index.php/climate-change/article/120->

ELRI: Environmental Law Research Institute: A synopsis of laws and regulations on the environment in Nigeria [online]. 2011 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.elri-ng.org/newsandrelease2.html>

Environmental Action Programmes. *Institute for European Environmental Policy* [online]. 2010. [cit. 03-08-2012]. Dostupné z: <http://www.ieep.eu/work-areas/governance/environmental-action-programmes/k/environmental-action-programme/>

Environmental history timeline: Cold war 1950-59 [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://66.147.244.135/~enviro4/20th-century/cold-war-1950-59/>

Environmental history timeline: Cold war 1950-59 [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://66.147.244.135/~enviro4/20th-century/cold-war-1950-59/>

Environmental history timeline: Early Progressive 1890-1899 [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://66.147.244.135/~enviro4/progressive/early-progressive-1890/>

Environmental history timeline: First decade 2000-09 [online]. 2015-02-21 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://66.147.244.135/~enviro4/21st-century/firstdecade-2000-09/>

Environmental history timeline: Seventies 1970-79 [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://66.147.244.135/~enviro4/20th-century/seventies-1970-79/>

Environmental history timeline: Sixties 1960-69 [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://66.147.244.135/~enviro4/20th-century/sixties-1960-1969/>

EnviWeb [online]. 2008 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/eslovník/44>

EnviWeb [online]. 2012 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/eslovník/68>

EnviWeb: Environmentální účetnictví a udržitelný rozvoj [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/eaccounting>

EnviWiki: Co trvale udržitelný rozvoj je [online]. 2008 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.enviwiki.cz/wiki/Co_trvale_udržitelný_rozvoj_je

EPA Network: European Network of the Heads of Environment Protection Agencies [online]. 2010 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://epanet.pbe.eea.europa.eu/european_epas/countries/dk/

EPA: United States Environmental Protection Agency: List of Programs [online]. 2014b [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.epa.gov/partners/programs/>

EPA: United States Environmental Protection Agency: Our Mission and What We Do [online]. 2014a [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www2.epa.gov/aboutepa/our-mission-and-what-we-do>

European Commission: Environment [online]. 2015 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/environment/newprg/proposal.htm>

European Union: Committee of the Regions [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://cor.europa.eu/cs/news/Pages/Creating-sustainable-cities-ENVE-Commission-to-debate-7th-Environment-Action-Programme-.aspx>

Evropská politika ochrany životního prostředí. *BusinessInfo.cz* [online]. 2009. [cit. 30-03-2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-politika-ochrany-zivotniho-5151.html>

FEDERAL REPUBLIC OF NIGERIA MINISTRY OF ENVIRONMENT. *Great Green Wall For The Sahara And Sahel Initiative: National Strategic Action Plan* [online]. 2012 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.fao.org/fileadmin/templates/great_green_wall/docs/NIGERIA-GGWSAP__FINAL_Oct_2012.pdf

Fifth European Community environment programme: towards sustainability. *Europa: Summaries of EU legislation* [online]. [n.d.] [cit. 25-02-2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/environment/archives/actionpr.htm>

HEY, Christian. EU Environmental Policies: A short history of the policy strategies. In: *EU environmental policy handbook: a critical analysis of EU environmental legislation: making it accessible to environmentalists and decision makers*. Brussels: European Environmental Bureau, 2005, s. 17-30. [cit. 21-02-2015]. ISBN 9057270552. Dostupné z: <http://www.eeb.org/publication/chapter-3.pdf>

Japan Environment Association: Activities of the JEA [online]. 2009 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <https://www.jeas.or.jp/english/activity.html>

KUCHYŇKOVÁ, Petra. Životní prostředí. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. ©2005-2015. [cit. 15-02-2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8926/sekce/zivotni-prostredi/>

LARSEN, Thomas. Greening the Danish Tax System. *Federal Public Service Finance* [online]. ©2011. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://financien.belgium.be/nl/binaries/BdocB_2011_Q2e_Larsen_tcm306-251500.pdf

LEONARD, Thomas M. *Encyclopedia of the developing world* [online]. New York: Routledge, c2006, 3 v. [cit. 2015-03-27]. ISBN 04159766423. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=3mE04D9PMpAC&pg=PA573&lpg=PA573&dq=history+of+environmental+policy+in+developing+countries&source=bl&ots=6AKUzIodzW&sig=_1wshXncVMX5RbnGoQ9xhzgKIiw&hl=cs&sa=X&ei=zz8VVYLQLozoaJa7geAN&ved=0CEUQ6AEwBjgK#v=onepage&q=history%20of%20environmental%20policy%20in%20developing%20countries&f=false

MARKHAM, William T. *Environmental organizations in modern Germany: hardy survivors in the twentieth century and beyond* [online]. Oxford: Berghahn Books, 2008, x, 407 p. [cit. 2015-03-10]. ISBN 18-454-5447-2. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=WV_pPnAt1x0C&pg=PA73&lpg=PA73&dq=germany+law+about+protection+the+nature+1935&source=bl&ots=G1TN-KTP4r&sig=0i51BBzH-vKz4g0VxtcfT9Z9AVs&hl=cs&sa=X&ei=RqsRVdLHHcnrUv-2gtAE&ved=0CDwQ6AEwAw#v=onepage&q=germany%20law%20about%20protection%20the%20nature%201935&f=false

Marriott 2014 Form 10-K [online]. 2015c [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: http://investor.shareholder.com/common/download/download.cfm?companyid=MAR&fileid=811529&filekey=C98F0930-C3BC-4183-B0FD-32A559EDA44D&filename=FINAL_MAR-Q4.2014-10K.pdf

Marriott: 2014 Sustainability Report [online]. 2015d [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: http://www.marriott.com/Multimedia/PDF/CorporateResponsibility/2014SustainRpt_FNL_lr.pdf

Marriott: About Marriott International - Find Your World [online]. 2015a [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.marriott.com/marriott/aboutmarriott.mi>

Marriott: Our Story [online]. 2015b [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://timeline.marriott.com/#/?era=1>

MEVES, Hans. *Japanese environmental policy - alternatings stimulus and abstinence*. [online]. 1993 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.dijtokyo.org/doc/JS4_Meves.pdf

Ministerstvo životního prostředí [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMSFZUTSGE](http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMSFZUTSGE)

Ministerstvo životního prostředí: Státní politika životního prostředí České republiky 2012 - 2020 [online]. 2012 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/OEDN-statni_politikazp-20130110.pdf.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/OEDN-statni_politikazp-20130110.pdf.pdf)

National Park Service: What We Do [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.nps.gov/aboutus/index.htm>

NESREA: Ensuring cleaner and healthier environment in Nigeria [online]. 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.nesrea.gov.ng/about/index.php>

Nmkn.dk: Environmental Board of Appeal [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: nmkn.dk/om-naevnet/in-english/

NOSDRA: National Oil Spill Detection and Response Agency [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://nosdra.org.ng/profile.html>

NRDC: Natural Resource Defence Council: ENVIRONMENTAL LAWS & TREATIES [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.nrdc.org/reference/laws.asp>

OECD: *Better policies for better lives* [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/whatwedoandhow/>

OECD: *Glossary of Statistical terms* [online]. 2001 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2504>

Office Of Surface Mining Reclamation And Enforcement: *Who We Are* [online]. 2014 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.osmre.gov/about.shtm>

OLAWUMI, Ayodele. Environmental Considerations in Nigerian Agricultural Policies, Strategies, and Programs. In: *Federal Ministry of Environment* [online]. Nigeria, 2009 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://dspace.africaportal.org/jspui/bitstream/123456789/31774/1/NSSP%20Report%204.pdf?1>

PENNA, Anthony N. *Nature's bounty: historical and modern environmental perspectives* [online]. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, c1999, xvi, 300 p. [cit. 2015-03-12]. ISBN 07-656-0188-5. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=-HN8YsINeEC&pg=PA242&lpg=PA242&dq=smoke+elimination+1940+St.+Louis&source=bl&ots=9w5MWdIMQP&sig=b5WhHhdMKSGfj4fjpEoHsYsEXhM&hl=cs&sa=X&ei=K00SVabhMon2UJOogiA&ved=0CDYQ6AEwBA#v=onepage&q=smoke%20elimination%201940%20St.%20Louis&f=false>

POWERS, Ann. *Encyclopedia.com: Federal Water Pollution Control Act (1948)* [online]. 2004 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3407400129.html>

Practical Law: Environmental Law and Practice in Denmark: overview [online]. 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://uk.practicallaw.com/cs/Satellite?>

SASB. *Conceptual Framework of the Sustainability Accounting Standards Board* [online]. 2013 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <https://navigator.sasb.org/DownloadDocument.aspx?id=3&parentId=3037>

SASB. *Hotels & Lodging Sustainability Accounting Standard* [online]. 2014b [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://navigator.sasb.org/DownloadDocument.aspx?id=83&parentId=3037>

SASB. *Hotels & Lodging: Research Brief* [online]. 2014a [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://navigator.sasb.org/DownloadDocument.aspx?id=84&parentId=3037>

SASB: *Welcome to SASB Standards Navigation Beta* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <https://navigator.sasb.org>

SCS.ABZ.CZ: *Slovník cizích slov* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/dezertifikace-desertifikace>

Směřuje EU k trvale udržitelnému rozvoji?. *Centrum pro otázky životního prostředí: Univerzita Karlova v Praze* [online]. ©2003, aktualizace 18.5.2005. [cit. 10-02-2015]. Dostupné z: <http://www.czp.cuni.cz/info/EU/Bruzura/iv.htm>

State of Green: Danish Ministry of Climate, Energy and Building [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <https://stateofgreen.com/en/profiles/the-danish-ministry-of-climate-and-energy>

ŠIMÍČKOVÁ, Marcella. Environmentální politika: Textové opory pro kombinované studium UOP. In: *Podnikatelská výchova v přípravě učitelů středních odborných škol* [online]. 2007 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/environmentalni_politika.pdf

The Danish Nature Agency [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://eng.naturstyrelsen.dk>

The Directory Of Environmental Organizations & Environmental Government Agencies In Japan: Environmental and Conservation Organizations in Japan [online]. 2007, 2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://earthdirectory.net/japan#Organizations>

The White House: Department of Agriculture [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/omb/factsheet_department_agriculture/

The White House: Department of Energy [online]. Nedatováno [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/omb/factsheet_department_energy/

The World Data Bank: Data: Indicators [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator>

The World Law Guide: Legislation Denmark [online]. 1996, 2008 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.lexadin.nl/wlg/legis/nofr/eur/lxweden.htm>

TripAdvisor: TripAdvisor now ranking hotels as GreenLeaders [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://greentravelerguides.com/tripadvisor-ranks-green-leaders/>

U.S. Fish and Wildlife Service [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://www.fws.gov/help/about_us.html

Umwelt Bundesamt: Moving forward with the 7th Environment Action Programme [online]. 2015 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.umweltbundesamt.de/en/topics/moving-forward-the-7th-environment-action-programme>

United Nations: Funds, Programmes, Specialized Agencies and Others [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/funds-programmes-specialized-agencies-and-others/index.html>

United Nations: Global Issues: Environment [online]. Nedatováno [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/globalissues/environment/>

United Nations: Promote sustainable development [online]. 2015 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>

US Department of Interior: Indian Affairs: Who We Are [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.bia.gov/WhoWeAre/index.htm>

US Department of Interior: The Bureau of Land Management: Who We Are, What We Do [online]. 2012 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://www.blm.gov/wo/st/en/info/About_BLM.html

USA.gov: Department of the Interior (DOI) [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.usa.gov/directory/federal/department-of-the-interior.shtml>

USGS: About USGS [online]. 2014 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.usgs.gov/aboutusgs/>

VÁŇA, Tomáš. Formování environmentální politiky Japonska po 2. světové válce. Olomouc, 2011. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta

Women Environmental Programme [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.wepnigeria.net/about%20us.html>

Abstrakt

JÍCHOVÁ, B. *Komparace environmentální politiky vybraných zemí*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 100 s., 2015.

Klíčová slova: environmentální politika, udržitelný rozvoj, komparace, americké účetní standardy udržitelného rozvoje

Tato diplomová práce se zabývá aktuálním tématem environmentální politiky a udržitelného rozvoje. První část práce je věnována definici environmentální politiky a jejím hlavním nástrojům používaných v praxi. Následující část se zabývá nástinem geneze environmentálních politik v Evropě, USA a rozvojových zemí a vznikem mezinárodních environmentálních politik. Ve třetí části je provedena komparace environmentálních politik Nigérie, Japonska, Dánského království a USA. Konkrétně je zde představen vývoj environmentální politiky vybraných zemí, používané nástroje, nejvýznamnější instituce a programy v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje. Kapitola je zakončena porovnáním environmentálních indikátorů vybraných zemí. Následující části představují americké účetní standardy udržitelného rozvoje a jejich aplikaci. Závěrečná část práce je konstruována jako případové studie vybrané společnosti. Případová studie zkoumá aplikaci standardů SASB v daném podniku a dopad zavedení těchto norem.

Abstract

JÍCHOVÁ, B. *The comparison of environmental policies in selected countries*. Diploma thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 100 p., 2015.

Key words: environmental politics, sustainability, comparison, sustainability accounting standards

This thesis is engaged in the actual topic of the environmental policy and sustainable development. The first part is devoted to the definition of environmental policy and its main instruments used in practice. The following section deals with the genesis of environmental policies in Europe, the US and developing countries and the emergence of international environmental policy. The third part compares environmental policies in Nigeria, Japan, Denmark and the US. Specifically, the development of environmental policies in selected countries, used instruments, the most important institutions and programs in the field of environment and sustainable development is introduced there. The chapter ends with a comparison of environmental indicators in selected countries. The following sections present the US sustainability accounting the standards and their application. The final part is designed as a case study of a selected company. The case study investigates the application of standards SASB in the enterprise and the impact of implementation of these standards.